

meting november 2017

Strategisch actieplan Limburg

Opvolging van effecten en omgevingsaspecten
op basis van indicatoren

**Vlaamse
overheid**

STRATEGISCH ACTIEPLAN VOOR LIMBURG

OPVOLGING VAN EFFECTEN EN OMGEVINGSASPECTEN

Actualisatie november 2017

INLEIDING

De monitoring van SALK gebeurt op programmaniveau als volgt:

- op het niveau van de visie en de doelstellingen (KPI)
- omgevingsaspecten (randvoorwaarden)

SALK formuleert enkele concrete streefcijfers. Meestal wordt enkel de gewenste ontwikkelingsrichting van de doelstellingen beschreven.

In het voorliggende indicatorenrapport worden de resultaten voor Limburg telkens vergeleken met die van het Vlaamse Gewest. Indien er streefnormen op Vlaams niveau bestaan in het kader van het Pact 2020, Europa 2020 of andere beleidsplannen, vermelden we die als streefwaarde.

We nemen de situatie in 2005 als vertrekpunt in de tijd (start Limburgplan). Zo dit niet mogelijk is, nemen we 2009 als vergelijkingspunt in de tijd. De gewenste ontwikkeling moet tegen 2019 worden gerealiseerd.

Waar mogelijk, nuanceren we de cijfers over de provincie Limburg naar het niveau van de streektafels¹.

1. SALK-doelstellingen

1. Welvaart behouden
2. Duurzame jobs creëren
3. Beter opleiden
4. Doelgericht innoveren
5. Ruimer exporteren
6. Sterker ondernemen
7. Gericht ontsluiten

¹ Limburg is het enige gebied in Vlaanderen waar de RESOC-bijeenkomsten provinciaal georganiseerd worden. Dit biedt tal van voordelen, maar het betekent ook dat de inbreng van alle lokale besturen niet altijd even makkelijk verloopt. Om hun betrokkenheid te bevorderen en te vergemakkelijken, opteerde RESOC Limburg om streektafels in de 5 Limburgse streken te organiseren: Noord-Limburg, West-Limburg, Midden-Limburg, Maasland en Haspengouw. Geografische omschrijving van streektafels: zie bijlage.

Indicatoren op niveau doelstellingen

Doel	Indicator (KPI)	Pagina
D1.1	Bbp per inwoner, in euro (reëel en nominaal)	6
D1.2	Beschikbaar inkomen per inwoner	7
D1.3	Groei arbeidsproductiviteit (reëel en nominaal)	9
D1.4	Globale conjunctuurcurve	10
D2.1	Netto-aangroei aantal jobs naar hoofdsector	11
D2.1bis	Netto-aangroei jobs in de logistieke sector (goederen)	13
D2.2	Jobratio	14
D2.3	Werkzaamheidsgraad (20-64j)	15
D2.4	Werkloosheidsgraad (18-64j)	16
D2.5	Aantal niet-werkende werkzoekenden naar aantal kenmerken	16
D2.5.1	Niet-werkende werkzoekenden	16
D2.5.2	Niet-werkende werkzoekenden naar geslacht	18
D2.5.3	Niet-werkende werkzoekenden naar leeftijd	19
D2.5.4	Niet-werkende werkzoekenden naar studieniveau	21
D2.5.5	Niet-werkende werkzoekenden naar werkloosheidsduur	23
D2.5.6	Niet-werkende werkzoekenden naar origine	24
D2.5.7	Niet-werkende werkzoekenden naar arbeidshandicap	26
D2.6	Aantal jobloze schoolverlaters	28
D2.7	Spanningsratio: NWWZ/openstaande vacatures	30
D3.1	Schoolse vertraging	31
D3.2	Ongekwalficeerde uitstroom (vroegtijdige schoolverlaters)	34
D3.3	Participatie aan het hoger onderwijs	34
D3.4	Aandeel jongeren (30-34 jaar) dat hoger onderwijs genoten heeft	36
D4.1	Aandeel werkenden in hoogtechnologische industrie en diensten	37
D4.2	Aandeel O&O-personeel en groei	38
D4.3	Aantal starters in hoogtechnologische sectoren	39
D5.1	Exportratio goederen en diensten	40
D6.1	Aantal starters en oprichtingsratio	42
D6.2	Nettogroeiratio en turbulentie	43
D6.3	Overlevingsgraad op 5 jaar	44
D6.4	Aantal en aandeel zelfstandigen t.o.v. beroepsbevolking	45
D6.5	Aandeel bezoldigde tewerkstelling in de FRIS-sectoren	46
D6.6	Investeringsratio	48
D6.7	Btw op omzet	49
D6.8	Nettorendabiliteit	49
D7.1	Aanbod aan bedrijventerreinen	50
D7.2	Aanbod regionaal vervoer	52

2. Omgevingsaspecten

Omgevingsaspecten hebben betrekking op:

1. Kinderarmoede
2. Welzijn en zorg
3. Energie en milieu

Indicatoren over omgeving

Aspect	Indicator	Pagina
O1.1	Kansarmoede-index Kind en Gezin	53
O1.2	Onderwijskansarmoede-indicator (OKI)	54
O1.3	Aandeel kinderen in huishouden met zeer lage werkintensiteit	55
O2.1	Aanbod kinderopvang per 100 kinderen 0-3 jaar	57
O2.2	Aantal gerechtigden mantel- en thuiszorg per 1.000 65-plussers	57
O2.3	Aandeel sociale huurwoningen	58
O3.1	Energiegebruik van huishoudens voor verwarming	60
O3.2	Fijnstofemissies (PM2,5 en PM10) door het energieverbruik voor verwarming van huishoudens	61
O3.3	CO ₂ -emissies door gebouwenverwarming bij huishoudens	62
O3.4	Groene stroom - geïnstalleerd vermogen per technologie	63

INDICATOREN OP HET NIVEAU VAN DOELSTELLINGEN: KPI

D1 Welvaart behouden

D1.1 Bbp per inwoner, in euro (reëel en nominaal)

Definitie: bruto binnenlands product of de som van de waarde van de geproduceerde goederen en diensten gedeeld door de totale bevolking.

Streefwaarde: niveau van 2011 opnieuw bereiken.

Bron: INR, bewerking SVR.

Tabel: bbp per inwoner, Limburg en Vlaams Gewest, 2010-2015, in euro ^a

In werkelijke prijzen

	Limburg	Vlaams Gewest	Index (Vlaams Gewest = 100)
2010	26 994	33 444	80,7
2011	28 334	34 522	82,1
2012	28 738	35 290	81,4
2013	28 813	35 640	80,8
2014	29 781	36 394	81,8
2015	30 497	37 243	81,9

In kettineuro's met referentiejaar 2014

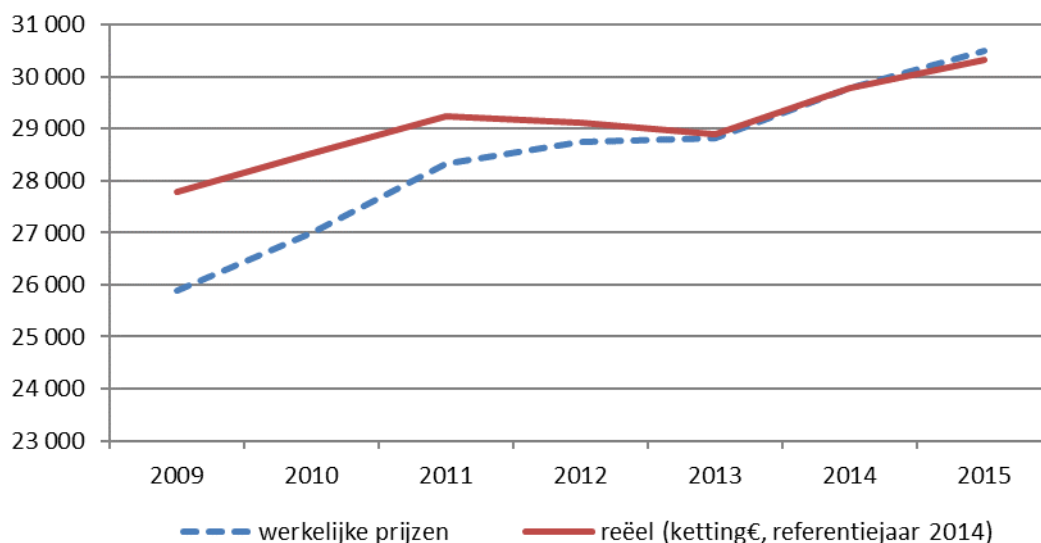
	Limburg	Vlaams Gewest	Index (Vlaams Gewest = 100)
2010	28 519	35 187	81,0
2011	29 242	35 763	81,8
2012	29 115	35 780	81,4
2013	28 894	35 799	80,7
2014	29 781	36 394	81,8
2015	30 314	36 933	82,1

^a Gebaseerd op het nieuwe ESR 2010 rekenstelsel.

Bespreking

Het bbp van Limburg was 30.500 euro per inwoner in 2015 (in werkelijke prijzen). Globaal was er tussen 2010 en 2015 een toename van het bbp per inwoner in reële termen. Maar dat was niet continu: in 2012 en 2013 was er – onder invloed van de economische recessie wereldwijd – een terugloop. Vanaf 2014 kon Limburg weer aanknopen met positieve reële groeicijfers van het bbp per inwoner. Het niveau van het bbp per inwoner ligt in ieder geval boven dit van 2011. De reële bruto toegevoegde waarde nam in 2015 vooral toe in de chemie en in mindere mate in de metaalindustrie en handel. Er was een terugval in de fabricage van transportmiddelen.

Grafiek: bbp per inwoner in Limburg in werkelijke prijzen en in kettineuro's (referentiejaar 2014), 2009-2015, in euro

Het Limburgse bbp per inwoner ligt op een lager niveau dan in heel het Vlaamse Gewest. Tussen 2009 en 2015 kon Limburg een deel van die achterstand wegwerken (2009: index 80,2 en 2015: index 81,9 bij Vlaams Gewest = 100, in werkelijke prijzen). Dat gebeurde niet continu: in 2012 en 2013 gaf Limburg wat terrein prijs, maar de inhaalbeweging zette zich verder in 2014 en 2015.

Er zijn binnen Limburg nogal wat verschillen in geproduceerde welvaart over de streektafels. Bij een bruto toegevoegde waarde per inwoner van 100 in Limburg in 2015, situeert Midden-Limburg zich daar een stuk boven (index 136,5). Alle overige streektafels situeren zich onder het gemiddelde Limburgse niveau: Maasland (73,1), Haspengouw (85,2), Noord-Limburg (89,9) en West-Limburg (93,4). In vergelijking met 2009 zijn de verschillen tussen de streektafels afgenomen.

D1.2 Beschikbaar inkomen per inwoner

Definitie: beschikbaar inkomen uit arbeid en kapitaal en na sociale correctie (sociale zekerheid, belastingen) gedeeld door de totale bevolking.

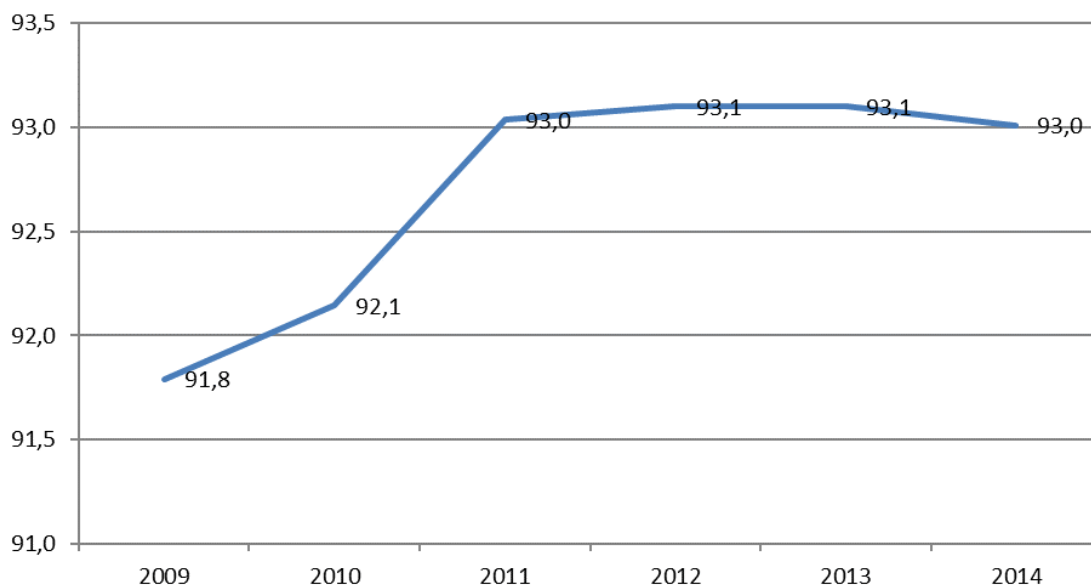
Streefwaarde: stijgen en het niveau van het Vlaamse Gewest bereiken.

Bron: INR, bewerking SVR.

Tabel: beschikbaar inkomen per inwoner, Limburg en Vlaams Gewest, 2009-2014, werkelijke prijzen in euro

	Limburg	Vlaams Gewest
2009	17 890	19 490
2010	17 875	19 399
2011	18 198	19 560
2012	18 427	19 793
2013	18 449	19 816
2014	18 472	19 860

Grafiek: beschikbaar inkomen per inwoner in Limburg ten opzichte van het Vlaams Gewest, 2009-2014, indices (Vlaams Gewest = 100)

Bespreking

Het beschikbaar inkomen noteerde in Limburg anno 2014 op afgerond 18.500 euro per inwoner. In werkelijke prijzen komt dat overeen met een toename van 3,3% ten opzichte van 2009. In vergelijking met 2013 was er minieme aangroei met 0,1%.

Het beschikbaar inkomen per inwoner ligt in Limburg op een structureel lager niveau dan in heel het Vlaamse Gewest. Maar tot voor kort (in 2010 en 2011) deed Limburg wel een inhaalbeweging. Sindsdien blijft de verhouding ten opzichte van het Vlaamse Gewest grotendeels constant. Bij een index met Vlaams Gewest = 100 heeft Limburg een waarde van 93,0 in 2014.

Hoewel er verschillen zijn tussen de streektafels, zijn die opvallend minder groot dan bij de bruto toegevoegde waarde per inwoner. Als het belastbaar inkomen per inwoner in heel Limburg 100 is in 2014, dan is dit hoger in Haspengouw (102,7) en Midden-Limburg (102,5). West-Limburg situeert zich met 99,3 niet ver van het gemiddelde niveau van de provincie. Noord-Limburg (97,1) en Maasland (95,2) scoren het laagst. Merk op dat deze rangorde verschilt van die van de bruto toegevoegde waarde per inwoner.

D1.3 Groei arbeidsproductiviteit (reëel en nominaal)

Definitie: arbeidsproductiviteit = bbp gedeeld door de totale werkgelegenheid (loontrekkenden en zelfstandigen) op het grondgebied, ongeacht vanwaar de werkenden komen.

Streefwaarde: 1,1% per jaar stijgen.

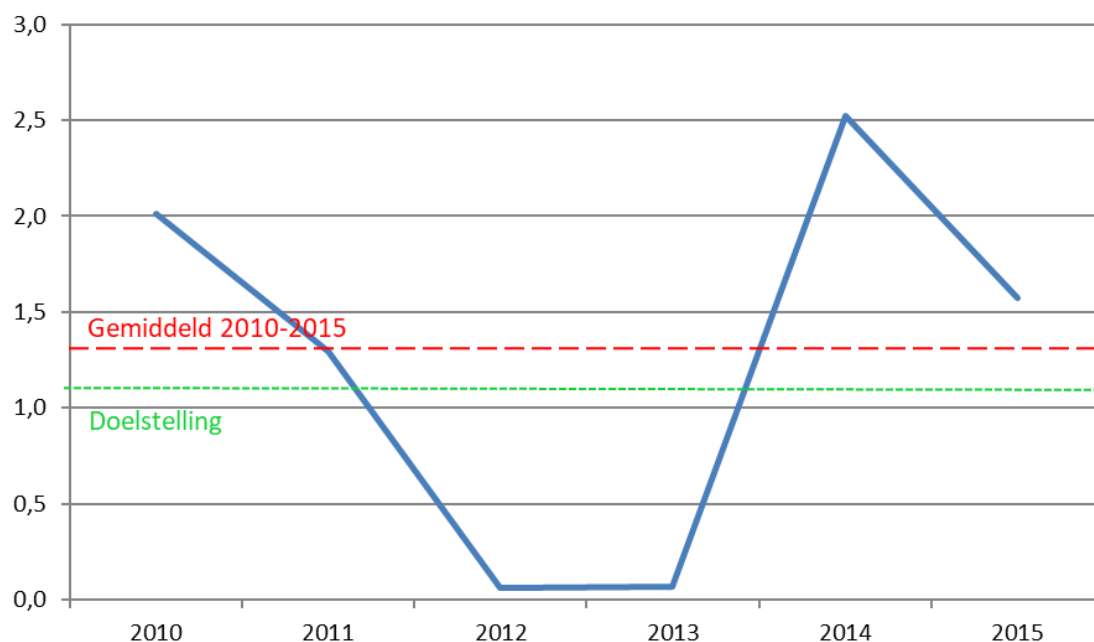
Bron: INR, bewerking SVR.

Tabel: groei arbeidsproductiviteit, Limburg en Vlaams Gewest, 2011-2015, in %

Nominale groei arbeidsproductiviteit (in %)		
	Limburg	Vlaams Gewest
2011	3,7	2,7
2012	1,9	2,2
2013	1,1	1,8
2014	2,8	1,9
2015	2,2	1,8
<i>gem. groei</i>	2,5	2,4

Reële groei arbeidsproductiviteit (in %)		
	Limburg	Vlaams Gewest
2011	1,3	1,2
2012	0,1	0,0
2013	0,1	0,9
2014	2,5	1,5
2015	1,6	0,9
<i>gem. groei</i>	1,3	1,1

Grafiek: jaarlijkse reële groei arbeidsproductiviteit in Limburg, 2010-2015, in %

Bespreking

De arbeidsproductiviteit kwam in Limburg in 2015 op 78.300 euro per werkende en is daarmee structureel lager dan in het Vlaamse Gewest (89.800 euro). De relatief minder sterke aanwezigheid van grote (multinationale) ondernemingen in Limburg is een element van

verklaring. Deze categorie van ondernemingen geniet van schaalvoordelen en expertise en is daardoor traditioneel productiever dan kleinere entiteiten. Zo was medio 2016 12,6% van de werknemers in Limburg aan de slag in bedrijfseenheden van 500 of meer werknemers. In heel het Vlaamse Gewest was dit 15,5% (bron: RSZ, verwerking SVR).

De nominale toename van de arbeidsproductiviteit bedroeg +2,5% per jaar gemiddeld gedurende 2009-2015. In reële termen nam de arbeidsproductiviteit gemiddeld met +1,3% toe over 2009-2015. Dat gemiddelde dekt jaarlijkse schommelingen, met 2010, 2011, 2014 en 2015 als goede jaren en 2012 en 2013 met een quasi reële nulgroei van de productiviteit.

De reële groei van de arbeidsproductiviteit in Limburg is globaal over de beschouwde jaren hoger dan de doelstelling van +1,1%.

De verschillen tussen de streektafels inzake arbeidsproductiviteit zijn niet zo groot als bij de bruto toegevoegde waarde per inwoner. Bij een waarde voor Limburg gelijk aan 100 in 2015, heeft Midden-Limburg de hoogste waarde (index 102,6). West-Limburg (100,1) en Haspengouw (99,6) situeren zich ongeveer op het Limburgse gemiddelde. Maasland (98,8) en Noord-Limburg (95,4) zitten onder het gemiddelde van Limburg.

D1.4 Globale conjunctuurcurve

Definitie: maandelijks enquête bij bedrijfsleiders in de verwerkende nijverheid, de handel, de ruwbouw en de diensten aan bedrijven. De getalwaarden zijn het procentpunt verschil van de positieve en negatieve antwoorden op een reeks vragen betreffende de bedrijfsactiviteit.

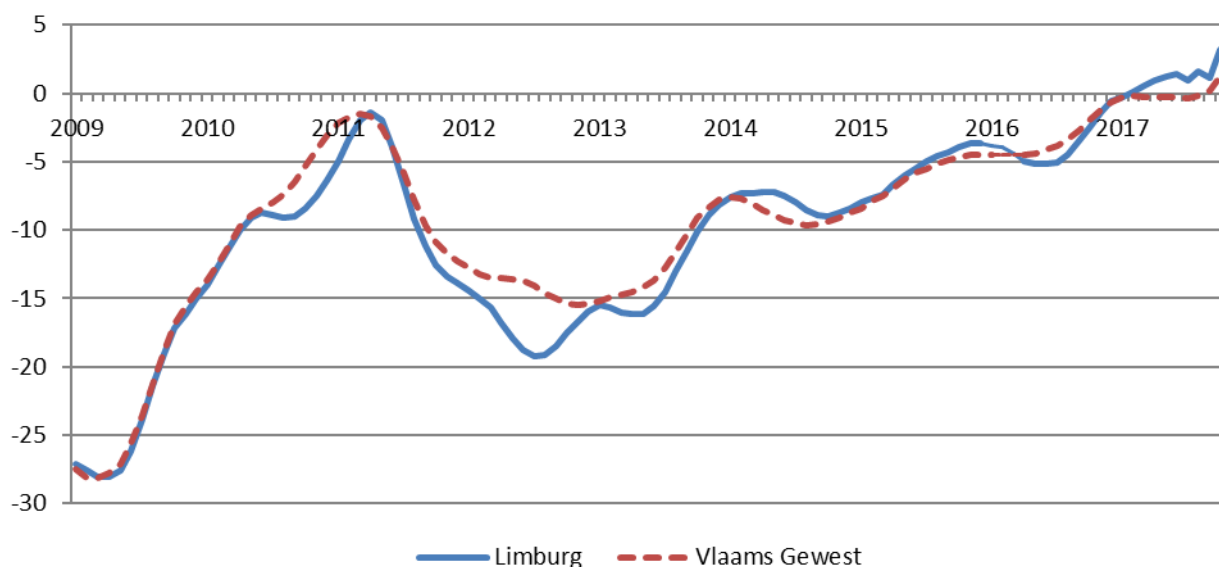
Streefwaarde: parallel verloop aan het Vlaamse Gewest.

Bron: INR, bewerking SVR.

Tabel: afwijking van de getalwaarden van de globale conjunctuurcurven van Limburg ten opzichte van het Vlaamse Gewest, 2009-2016, in procentpunt

Jaargemiddelde	Procentpunt afwijking
2009	-0,2
2010	-1,4
2011	-1,1
2012	-2,9
2013	-1,2
2014	0,9
2015	0,5
2016	-0,4

Grafiek: globale conjunctuurcurve in Limburg en in het Vlaamse Gewest, januari 2009- oktober 2017

Bespreking

In 2008 en 2009 vertoonden de Limburgse en Vlaamse conjunctuurcurven een vrij gelijklopend verloop. Maar in de tweede helft van 2010 en op het einde van 2011, zich doorzettend in 2012, groeide een afwijking in het nadeel van Limburg. Dit komt vooral doordat de sectoren van de ruwbouw en de diensten aan bedrijven het minder goed deden in Limburg.

In 2013 verkleinde de afwijking ten opzichte van het Vlaamse Gewest gaandeweg. In 2014 lagen de conjunctuurwaarden voor Limburg zelfs boven die van het Vlaamse Gewest. In 2014 daalde de conjunctuurcurve zowel in Limburg als in heel het Vlaamse Gewest. Maar op het einde van 2014 was er opnieuw een conjunctuuromslag ten goede. Dit zette zich door in tot eind 2015. De opleving was vooral waarneembaar in de bouw en de industrie.

In de tweede helft van 2016 was er een lichte terugval van de conjunctuur in Limburg. In het Vlaamse Gewest was er veeleer een stagnatie. In 2017 trok de conjunctuur opnieuw aan, meer nog in Limburg dan in het Vlaamse Gewest. Dat was vooral het geval in de industrie en bouw. In de diensten aan bedrijven en de handel was er een lichte terugval na een piek eind 2016.

D2 Duurzame jobs creëren

D2.1 Netto-aangroei aantal jobs naar hoofdsector

Definitie: aantal jobs zoals bepaald in de Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt Werk/Departement WSE). Het gaat om loontrekkende en zelfstandige jobs.

Streefwaarde: +10.000 jobs.

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RSVZ, RVA (bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE).

Tabel: raming van het totaal aantal jobs*, naar hoofdsector (o.b.v. Nace 2008), 2009-2015, jaargemiddelde

Totaal aantal							Jaar-op-jaar groei, aantal						
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	
Limburg													
Primaire sector	9.194	8.995	9.671	9.045	9.065	9.613	9.425	-198	675	-626	20	548	-188
Secundaire sector	87.049	84.939	85.017	84.794	83.248	81.202	77.390	-2.110	77	-223	-1.546	-2.045	-3.812
Tertiaire sector	141.449	146.183	150.924	152.454	152.082	155.471	159.342	4.734	4.742	1.530	-372	3.389	3.871
Quartaire sector	105.145	106.574	104.871	104.263	104.588	105.777	107.900	1.429	-1.703	-608	325	1.188	2.124
Onbekend	1.165	1.864	2.726	3.022	3.730	4.231	4.346	698	862	296	708	502	115
Totaal	344.002	348.555	353.209	353.578	352.712	356.294	358.403	4.553	4.654	369	-866	3.582	2.109
Vlaams Gewest													
Primaire sector	64.724	63.440	64.448	63.602	63.264	64.899	66.300	-1.283	1.007	-846	-338	1.635	1.401
Secundaire sector	600.426	588.277	588.567	585.346	574.920	565.771	560.229	-12.149	290	-3.221	-10.426	-9.149	-5.543
Tertiaire sector	1.278.889	1.310.021	1.333.077	1.346.446	1.348.266	1.365.046	1.390.412	31.132	23.055	13.369	1.820	16.781	25.366
Quartaire sector	788.927	792.454	790.136	792.399	797.616	803.430	813.128	3.527	-2.318	2.263	5.217	5.814	9.698
Onbekend	7.426	10.826	15.108	17.178	22.541	26.667	28.227	3.401	4.282	2.070	5.363	4.126	1.560
Totaal	2.740.392	2.765.019	2.791.336	2.804.971	2.806.607	2.825.814	2.858.295	24.627	26.317	13.635	1.636	19.207	32.482

* Omvat loontrekkende jobs, jobs voor zelfstandigen en jobs voor helpers.

Bespreking

Na de crisis 2008-2009 herstelde de arbeidsmarkt reeds in 2010 en nam de werkgelegenheid terug toe. Zo steeg het aantal jobs in Limburg met +1,3% en waren er jaar-op-jaar +4.553 banen meer. Ook in 2011 steeg het aantal arbeidsplaatsen er op jaarbasis met +4.654 of +1,3%. In 2012 was er – onder invloed van de conjunctuurverzwakking – nog amper een toename van het aantal arbeidsplaatsen (+369 plaatsen of +0,1%). Anno 2013 daalde het aantal jobs (-866 of -0,2%) lichtjes en in 2014 was er terug een aangroei van +1% of +3.582 arbeidsplaatsen. Ook in 2015 valt er een lichte jobgroei te noteren met +0,6% (+2.109 arbeidsplaatsen). De jobs in Limburg kunnen zowel door werkenden woonachtig in deze provincie als door andere werkende personen (pendelaars, grensarbeiders) ingenomen zijn. Ook in het Vlaamse Gewest groeide het aantal jobs voor loontrekkenden, zelfstandigen en helpers lichtjes aan met +0,9% tussen 2009 en 2010 en met +1% tussen 2010 en 2011. In 2012 viel ook hier de groei terug tot +13.635 plaatsen of +0,5%. In 2013 was er nog nauwelijks aangroei (+1.636 of +0,1%). In 2014 is er eveneens een positieve groei van +0,7% (of +19.207 jobs) en ook in 2015 is dat het geval (+1,1% of +32.482).

De globale percentages omvatten verschillende groeicijfers naar hoofdsector. In de secundaire sector verminderde het aantal jobs, sterker in de provincie Limburg dan in het Vlaamse Gewest. In de overige sectoren was er een toename van het aantal arbeidsplaatsen. In de primaire sector is er op Vlaams niveau een aangroei in procentuele termen bekeken; maar niet in Limburg. In absolute aantallen zorgt de tertiaire sector voor de hoogste aangroei van jobs en dit zowel op Vlaams niveau als in de provincie Limburg.

D2.1bis Netto-aangroei aantal jobs in de logistiek (goederen)

Definitie: groei van de bezoldigde tewerkstelling in goederenvervoer en vervoerondersteunende activiteiten (geen personenvervoer).

Streefwaarde: toename.

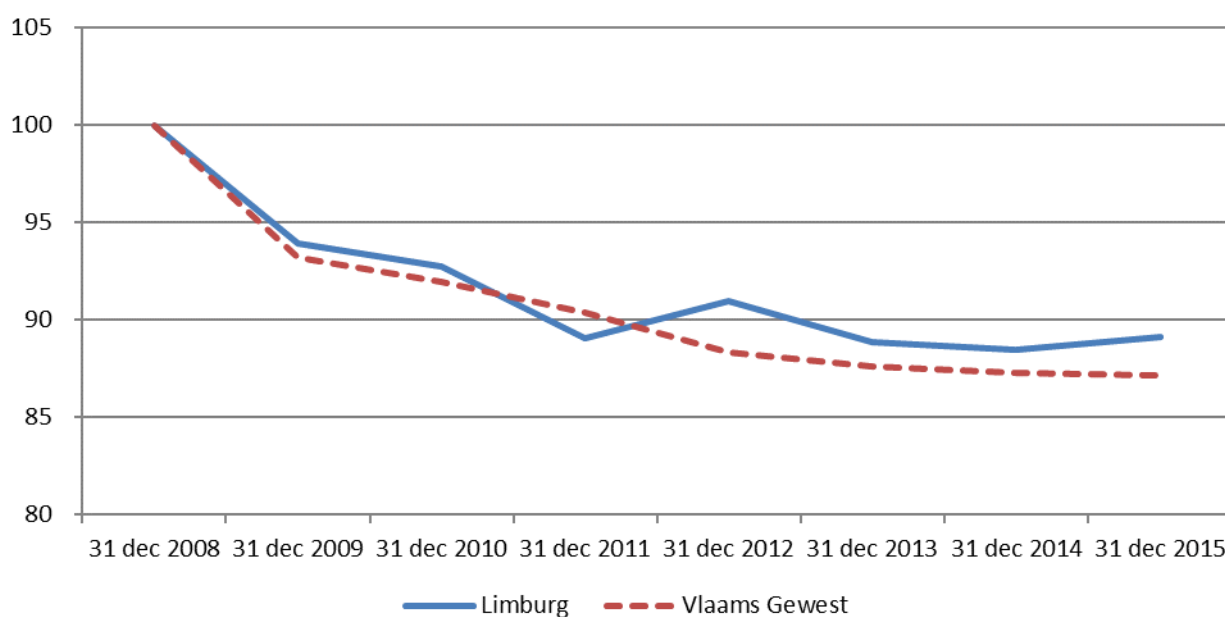
Bron: RSZ gedecentraliseerde statistiek.

Tabel: aantal en aandeel jobs in de logistiek (goederen), Limburg en Vlaams Gewest, 31 dec 2009–31 dec 2015, in absolute aantallen en in %

Absolute aantallen		
	Limburg	Vlaams Gewest
31 dec 2009	11 390	106 710
31 dec 2010	11 248	105 241
31 dec 2011	10 804	103 476
31 dec 2012	11 033	101 133
31 dec 2013	10 780	100 336
31 dec 2014	10 732	99 897
31 dec 2015	10 812	99 749

Jaar-op-jaar groei (in %)		
	Limburg	Vlaams Gewest
2009-2010	-1,2	-1,4
2010-2011	-3,9	-1,7
2011-2012	2,1	-2,3
2012-2013	-2,3	-0,8
2013-2014	-0,4	-0,4
2014-2015	0,7	-0,1

Grafiek: verloop van de bezoldigde tewerkstelling in de logistiek (goederen), Limburg en Vlaams Gewest, indices (31 dec 2008 = 100)

Bespreking

De bezoldigde tewerkstelling in de logistiek (goederen) nam met de tijd af, en dit zowel in het Vlaamse Gewest als in Limburg. Over de periode 31 december 2008 – 31 december 2015 nam het aantal bezoldigen er met 10,9% af in Limburg. De daling was sterker in heel het Vlaamse Gewest (-12,9%). De daling komt er door de achteruitgang van de bezoldigde tewerkstelling in het goederenvervoer over de weg en per spoor en in de posterijen en koeriers. Bij de opslag en vervoerondersteunende activiteiten was er een toename (+40,9% in Limburg; slechts +0,5 % in het Vlaams Gewest als geheel). Er zij opgemerkt dat de achteruitgang van de bezoldigde tewerkstelling in de logistiek in Limburg zich vooral voordeed tussen 2008 en 2011. Sindsdien is er veeleer sprake van een stagnatie.

D2.2 Jobratio

Definitie: de totale werkgelegenheid in procent van de bevolking van 15-64 jaar.

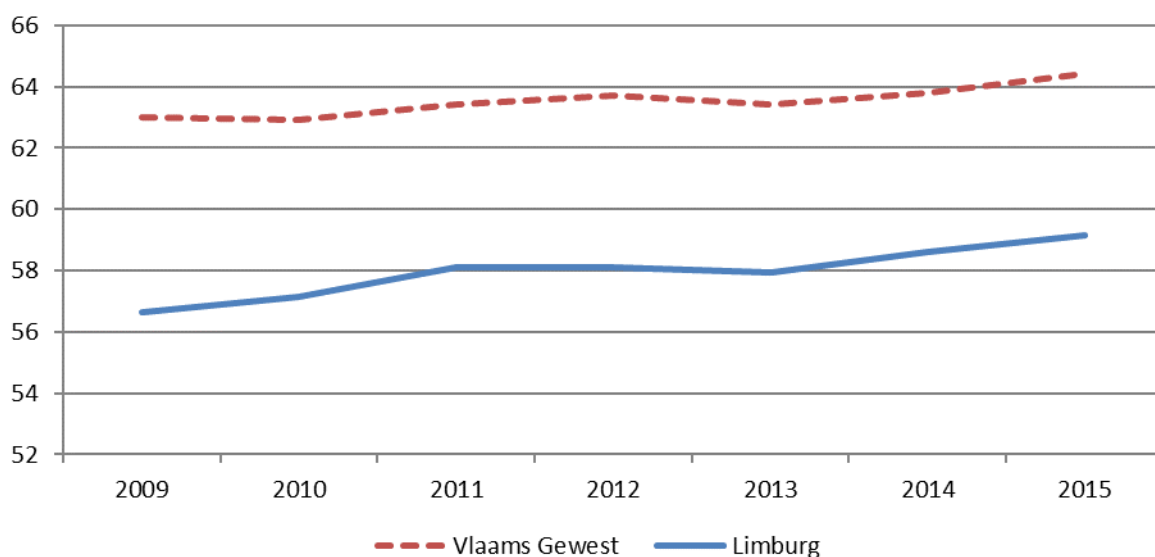
Streefwaarde: niveau Vlaams Gewest bereiken.

Bron: INR, bewerking SVR.

Tabel: verloop van de jobratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2009-2015, in %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vlaams Gewest	63,0	62,9	63,4	63,7	63,4	63,8	64,4
Limburg	56,6	57,1	58,1	58,1	58,0	58,6	59,1
ppt-afwijking	-6,4	-5,8	-5,3	-5,6	-5,5	-5,2	-5,3

Grafiek: verloop van de jobratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2009-2015 in %

Bespreking

De Limburgse jobratio is lager dan die van het Vlaamse Gewest. In 2015 bedroeg de jobratio in Limburg immers 59,1% tegenover 64,4% in het Vlaamse Gewest. De indicator neemt met de jaren toe in Limburg. Dat is ook zo in het Vlaamse Gewest. Maar het verschil met het Vlaamse Gewest neemt af. In 2009 was de afwijking 6,4 procentpunt; in 2015 is die geslonken tot 5,3 procentpunt. Dit komt doordat de werkgelegenheid in Limburg globaal sterker aangroeide dan in het Vlaamse Gewest in die periode. Het omgekeerde is waar voor de noemer (de bevolking van 15-64 jaar).

De tertiaire sector is de motor van de werkgelegenheidscreatie. Dat is niet anders in Limburg. Bovendien was de groei ervan iets sterker in Limburg dan in heel het Vlaamse Gewest in 2014 en 2015.

De jobratio is in Midden-Limburg in 2015 21 procentpunt hoger dan het Limburgse gemiddelde. Alle overige streektafels situeren zich onder het Limburgse gemiddelde. De afwijking is het grootst voor Maasland (-17 procentpunt).

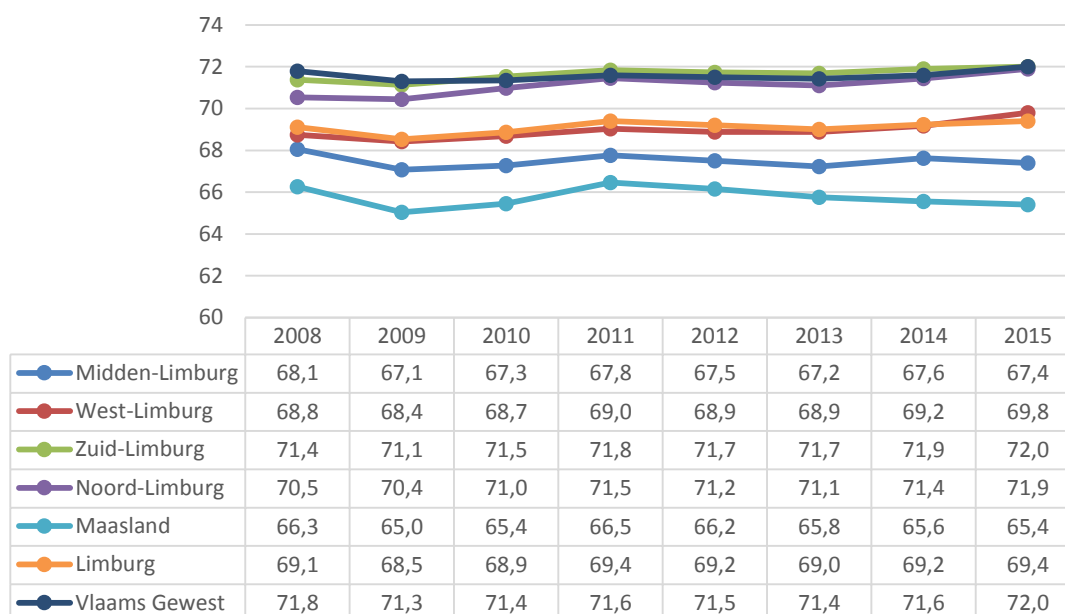
D2.3 Werkzaamheidsgraad (20-64 jaar)

Definitie: de werkzaamheidsgraad wordt berekend als het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar).

Streefwaarde: ruim 76% (Pact 2020).

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening Steunpunt Werk/Departement WSE.

Grafiek: werkzaamheidsgraad (20-64 jaar), jaargemiddelde, 2008-2015, in %

Bespreking

Tussen 2008 en 2015 ligt de Vlaamse werkzaamheidsgraad, die het aandeel werkenden in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar) weergeeft, steeds op een hoger niveau dan de werkzaamheidsgraad in Limburg. De kloof wordt over de jaren niet veel kleiner.

In 2009, onder invloed van de crisis, daalt de Vlaamse en de Limburgse werkzaamheid. In 2010 en 2011 herpakt de werkzaamheidsgraad zich lichtjes zowel in het Vlaamse Gewest als in Limburg. Limburg laat hierbij wel een iets hogere groei noteren. Over gans de periode 2008-2015 bekeken blijft de werkzaamheidsgraad zowel in Vlaanderen als in Limburg op een vrij stabiel niveau hangen.

De evolutie van de werkzaamheidsgraad in Zuid- en Noord-Limburg ligt beduidend boven het Limburgs gemiddelde en sluit dicht aan bij de Vlaamse werkzaamheidsgraad. West-Limburg volgt dan weer nauwer het Limburgse gemiddelde terwijl Midden-Limburg en het Maasland er steeds onder liggen.

D2.4 Werkloosheidsgraad (18-64 jaar)

Definitie: de werkloosheidsgraad wordt berekend als het aandeel niet-werkende werkzoekenden in de beroepsbevolking (18-64 jaar).

Streefwaarde: dalen en niveau van het Vlaamse Gewest benaderen.

Bron: VDAB.

Tabel: werkloosheidsgraad, 2009-2017*, in %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Oktober 2017
Midden-Limburg	9,3	9,1	8,2	8,7	9,4	9,6	10,2	9,4	8,1
West-Limburg	7,4	7,5	6,8	7,1	7,4	7,7	7,4	6,9	6,3
Zuid-Limburg	6,9	6,9	6,3	6,5	7,1	7,4	7,6	7,1	6,5
Noord-Limburg	6,3	6,4	5,7	6,0	6,8	7,1	6,9	6,3	5,1
Maasland	9,6	9,5	8,3	8,8	9,8	10,2	10,4	9,5	7,8
Limburg	7,9	7,9	7,1	7,4	8,1	8,4	8,5	7,9	6,8
Vlaams Gewest	7,1	7,2	6,7	6,9	7,5	7,9	7,8	7,5	6,9

* 2009-2016: jaargemiddelde; 2017: maand oktober.

Bespreking

In Limburg anno 2016 ligt de werkloosheidsgraad, die bepaald wordt door de verhouding tussen het aantal niet-werkende werkzoekenden (18-64 jaar) en de beroepsbevolking in dezelfde leeftijdsklasse, hoger (7,9%) dan het Vlaamse gemiddelde van 7,5%. De werkloosheidsgraad veerde op in 2009 ten gevolge van de crisis. Het herstel is nadien van korte duur en vanaf 2012 gaat de werkloosheidsgraad overal opnieuw in stijgende lijn. In 2015 stabiliseert de werkloosheidsgraad om in 2016 te dalen. Maandcijfers voor 2017 tonen aan dat de werkloosheidsgraad (verder) neerwaarts gericht is.

West-, Zuid- en Noord-Limburg kunnen voor de beschouwde periode een lagere dan de gemiddelde Limburgse werkloosheidsgraad voorleggen; dit in tegenstelling tot Midden-Limburg en het Maasland. Vanaf 2008 ligt de werkloosheidsgraad in Noord-Limburg en Zuid-Limburg zelfs onder het Vlaamse gemiddelde en sinds 2013 slaagt ook West-Limburg hierin.

D2.5 Aantal niet-werkende werkzoekenden naar een aantal kenmerken

Streefwaarde: dalen.

Bron: VDAB.

D2.5.1 Niet-werkende werkzoekenden

Definitie: de niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek). In Vlaanderen wordt het dossier van de werkzoekende, ingeschreven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), als basis genomen.

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, 2009-2017*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Oktober 2017
Aantal									
Midden-Limburg	9.909	9.796	8.863	9.436	10.285	10.483	11.162	10.378	9.019
West-Limburg	5.104	5.228	4.845	5.085	5.325	5.530	5.368	5.028	4.635
Zuid-Limburg	6.115	6.189	5.737	5.993	6.491	6.784	6.971	6.539	6.013
Noord-Limburg	4.208	4.345	3.910	4.153	4.762	4.986	4.846	4.463	3.642
Maasland	5.073	5.103	4.542	4.829	5.400	5.633	5.704	5.231	4.328
Limburg	30.409	30.661	27.897	29.496	32.263	33.416	34.051	31.639	27.637
Vlaams Gewest	202.806	208.242	195.008	204.437	221.901	233.349	232.927	224.779	209.253
Jaar-op-jaar groei, in %									
Midden-Limburg	25,6	-1,1	-9,5	6,5	9,0	1,9	6,5	-7,0	-11,2
West-Limburg	19,8	2,4	-7,3	5,0	4,7	3,8	-2,9	-6,3	-4,5
Zuid-Limburg	20,4	1,2	-7,3	4,5	8,3	4,5	2,8	-6,2	-5,9
Noord-Limburg	21,5	3,3	-10,0	6,2	14,7	4,7	-2,8	-7,9	-17,1
Maasland	34,3	0,6	-11,0	6,3	11,8	4,3	1,3	-8,3	-13,9
Limburg	24,3	0,8	-9,0	5,7	9,4	3,6	1,9	-7,1	-10,3
Vlaams Gewest	20,1	2,7	-6,4	4,8	8,5	5,2	-0,2	-3,5	-5,3

* 2009-2016 jaargemiddelde; 2017: maand oktober.

Bespreking

Anno 2016 zijn er gemiddeld 224.779 niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) in het Vlaamse Gewest. Daarvan zijn er 14,1% uit de provincie Limburg. Nagenoeg één op drie Limburgse niet-werkende werkzoekenden woont in Midden-Limburg.

De Limburgse werkloosheid blijkt doorgaans conjunctuurgevoeliger te zijn: het aantal NWWZ neemt sterker af bij hoogconjunctuur en stijgt er meer uitgesproken bij een economische dip. Dit laatste wordt geïllustreerd in 2012 wanneer de groeivertraging in de werkzoekendenstatistieken doorsijpelt en het aantal NWWZ in Limburg (+5,7%) sterker opveert dan in Vlaanderen (+4,8%). Ook in 2013 is dat het geval. In 2014 vertraagt de groei van de NWWZ meer in Limburg dan in Vlaanderen, maar met de definitieve sluiting van Ford Genk eind 2014 worden de Limburgse werkzoekendencijfers in 2015 de hoogte ingeduwd. In Vlaanderen begint de werkloosheid af te brokkelen in 2015 (sinds augustus). In 2016 verminderde de Vlaamse werkloosheid met 3,5%; waarmee een eind komt aan de toenemende en stagnerende werkloosheid van de voorbije jaren. In Limburg (-7,1%) daalt de werkloosheid aanzienlijker dan in Vlaanderen. Veel ex-werknemers van Ford Genk worden – een jaar later – niet meer geteld als werkzoekende omdat ze terug aan het werk zijn of zich niet langer meer moeten inschrijven als werkzoekende. Ook in 2017 nemen de (maandelijkse) werkloosheidscijfers verder af.

D2.5.2 Niet-werkende werkzoekenden, naar geslacht

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar geslacht, 2009-2017*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Oktober 2017
Aantal									
M-Limburg									
man	5.125	4.992	4.372	4.873	5.512	5.635	6.243	5.694	4.895
vrouw	4.784	4.804	4.491	4.564	4.773	4.848	4.919	4.684	4.124
W-Limburg									
man	2.428	2.480	2.270	2.482	2.684	2.795	2.786	2.553	2.306
vrouw	2.675	2.749	2.575	2.602	2.642	2.735	2.581	2.476	2.329
Z-Limburg									
man	3.089	3.080	2.821	3.108	3.481	3.617	3.870	3.573	3.241
vrouw	3.026	3.108	2.915	2.885	3.010	3.167	3.101	2.967	2.772
N-Limburg									
man	1.934	2.034	1.745	1.946	2.358	2.453	2.392	2.187	1.732
vrouw	2.273	2.311	2.166	2.208	2.404	2.534	2.454	2.276	1.910
Maasland									
man	2.658	2.592	2.242	2.459	2.857	2.962	3.122	2.784	2.279
vrouw	2.415	2.511	2.301	2.369	2.543	2.670	2.583	2.447	2.049
Limburg									
man	15.234	15.178	13.450	14.868	16.892	17.462	18.412	16.790	14.453
vrouw	15.174	15.483	14.448	14.628	15.372	15.954	15.638	14.849	13.184
Vlaams Gewest									
man	105.551	108.155	99.879	107.735	119.246	125.173	125.318	120.406	111.884
vrouw	97.257	100.086	95.129	96.702	102.655	108.176	107.609	104.373	97.369
Jaar-op-jaar groei, in %									
M-Limburg									
man	44,3	-2,6	-12,4	11,5	13,1	2,2	10,8	-8,8	-11,9
vrouw	10,3	0,4	-6,5	1,6	4,6	1,6	1,5	-4,8	-10,2
W-Limburg									
man	41,0	2,1	-8,5	9,3	8,1	4,1	-0,3	-8,4	-3,8
vrouw	5,4	2,8	-6,3	1,0	1,5	3,5	-5,6	-4,1	-5,2
Z-Limburg									
man	35,5	-0,3	-8,4	10,2	12,0	3,9	7,0	-7,7	-5,5
vrouw	8,1	2,7	-6,2	-1,0	4,3	5,2	-2,1	-4,3	-6,4
N-Limburg									
man	42,7	5,2	-14,2	11,5	21,2	4,0	-2,5	-8,6	-20,2
vrouw	7,9	1,7	-6,3	1,9	8,9	5,4	-3,2	-7,3	-14,2
Maasland									
man	56,4	-2,5	-13,5	9,7	16,2	3,7	5,4	-10,8	-13,2
vrouw	16,3	4,0	-8,4	3,0	7,3	5,0	-3,3	-5,3	-14,6
Limburg									
man	43,6	-0,4	-11,4	10,5	13,6	3,4	5,4	-8,8	-10,7
vrouw	9,5	2,0	-6,7	1,2	5,1	3,8	-2,0	-5,0	-9,9
Vlaams Gewest									
man	30,7	2,5	-7,7	7,9	10,7	5,0	0,1	-3,9	-5,3
vrouw	10,3	2,9	-5,0	1,7	6,2	5,4	-0,5	-3,0	-5,2

* 2009-2016: jaargemiddelde; 2017: maand oktober.

Bespreking

Vóór de crisis waren de werkzoekende mannen nog in de minderheid, maar het jobverlies in de industrie trof vooral mannen. Vrouwen hadden minder last van de crisis onder meer omdat ze vaker aan de slag waren in dienstensectoren die beter weerstand boden aan de crisis. Sinds 2009 zijn er aanhoudend meer mannelijke dan vrouwelijke werkzoekenden in Vlaanderen; in Limburg is dat enkel het geval in 2009 en dan pas terug vanaf 2012. In Noord-Limburg blijft het overwicht aan vrouwelijke werkzoekenden aanhouden. Waar in 2015 nog maar enkel vrouwelijke werkzoekenden dalende cijfers lieten optekenen in het Vlaamse Gewest en Limburg, is dat in 2016 eveneens het geval voor de werkzoekende mannen. Zij zien hun rangen (iets) sneller kleiner worden dan hun vrouwelijke tegenhangers. Tussen de Limburgse streektafels zijn er wel verschillen.

D2.5.3 Niet-werkende werkzoekenden, naar leeftijd

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar leeftijd, 2009-2017*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Oktober 2017
Aantal									
M-Limburg									
< 25 jaar	2.423	2.307	2.023	2.228	2.415	2.237	2.093	1.989	1.843
25-50 jaar	5.401	5.258	4.618	5.025	5.635	5.836	6.039	5.504	4.626
50+ jaar	2.085	2.231	2.222	2.184	2.235	2.410	3.030	2.885	2.550
W-Limburg									
< 25 jaar	1.306	1.307	1.137	1.282	1.342	1.307	1.211	1.141	1.056
25-50 jaar	2.740	2.773	2.522	2.646	2.852	2.975	2.773	2.544	2.339
50+ jaar	1.057	1.148	1.186	1.157	1.131	1.249	1.383	1.343	1.240
Z-Limburg									
< 25 jaar	1.433	1.357	1.239	1.350	1.462	1.412	1.296	1.221	1.165
25-50 jaar	3.084	3.168	2.887	3.033	3.358	3.533	3.433	31.85	2.804
50+ jaar	1.598	1.664	1.611	1.610	1.671	1.838	2.242	2.134	2.044
N-Limburg									
< 25 jaar	1.025	1.031	853	971	1.108	1.058	957	903	740
25-50 jaar	2.043	2.101	1.861	2.012	2.418	2.545	2.367	2.094	1.638
50+ jaar	1.139	1.213	1.197	1.170	1.236	1.383	1.522	1.466	1.264
Maasland									
< 25 jaar	1.188	1.128	984	1.093	1.212	1.121	981	869	752
25-50 jaar	2.707	2.706	2.322	2.506	2.917	3.101	3.034	2.725	2.056
50+ jaar	1.179	1.269	1.237	1.230	1.272	1.411	1.689	1.637	1.520
Limburg									
< 25 jaar	7.375	7.130	6.237	6.924	7.539	7.135	6.537	6.123	5.556
25-50 jaar	15.975	16.006	14.209	15.222	17.181	17.990	17.647	16.052	13.463
50+ jaar	7.058	7.526	7.452	7.351	7.544	8.292	9.866	9.465	8.618
Vlaams Gewest									
< 25 jaar	45.344	45.349	41.090	44.940	49.140	48.284	46.004	45.351	43.653
25-50 jaar	108.141	110.453	102.131	108.578	119.850	126.201	122.835	117.058	106.396
50+ jaar	49.323	52.439	51.788	50.919	52.910	58.863	64.088	62.370	59.204
Jaar-op-jaar groei, in %									
M-Limburg									
< 25 jaar	43,5	-4,8	-12,3	10,1	8,4	-7,4	-6,4	-5,0	-10,4
25-50 jaar	27,1	-2,6	-12,2	8,8	12,1	3,6	3,5	-8,9	-12,7

50+ jaar	6,8	7,0	-0,4	-1,7	2,3	7,8	25,7	-4,8	-8,9
W-Limburg									
< 25 jaar	35,2	0,1	-13,0	12,8	4,7	-2,6	-7,3	-5,8	-11,0
25-50 jaar	19,5	1,2	-9,1	4,9	7,8	4,3	-6,8	-8,3	-2,4
50+ jaar	5,5	8,6	3,3	-2,4	-2,2	10,4	10,7	-2,9	-2,4
Z-Limburg									
< 25 jaar	37,9	-5,3	-8,7	9,0	8,3	-3,4	-8,2	-5,8	-8,8
25-50 jaar	20,2	2,7	-8,9	5,1	10,7	5,2	-2,8	-7,2	-7,0
50+ jaar	8,4	4,1	-3,2	-0,1	3,8	10,0	22,0	-4,8	-2,5
N-Limburg									
< 25 jaar	42,8	0,6	-17,3	13,8	14,1	-4,5	-9,5	-5,6	-22,4
25-50 jaar	23,6	2,8	-11,4	8,1	20,2	5,3	-7,0	-11,5	-18,4
50+ jaar	4,4	6,5	-1,3	-2,3	5,6	11,9	10,1	-3,7	-11,9
Maasland									
< 25 jaar	49,8	-5,1	-12,8	11,1	10,9	-7,5	-12,5	-11,4	-12,3
25-50 jaar	40,0	0,0	-14,2	7,9	16,4	6,3	-2,2	-10,2	-20,1
50+ jaar	12,3	7,6	-2,5	-0,6	3,4	10,9	19,7	-3,1	-4,7
Limburg									
< 25 jaar	41,7	-3,3	-12,5	11,0	8,9	-5,4	-8,4	-6,3	-12,2
25-50 jaar	25,9	0,2	-11,2	7,1	12,9	4,7	-1,9	-9,0	-11,9
50+ jaar	7,4	6,6	-1,0	-1,4	2,6	9,9	19,0	-4,1	-6,3
Vlaams Gewest									
< 25 jaar	30,0	0,0	-9,4	9,4	9,3	-1,7	-4,7	-1,4	-8,0
25-50 jaar	21,9	2,1	-7,5	6,3	10,4	5,3	-2,7	-4,7	-6,0
50+ jaar	8,8	6,3	-1,2	-1,7	3,9	11,3	8,9	-2,7	-1,7

* 2009-2016: jaargemiddelde; 2017: maand oktober.

Bespreking

De crisis stuurde de jeugdwerkloosheid flink naar omhoog in 2009 in Vlaanderen (+30%) en nog meer uitgesproken in Limburg (+41,7%). Jongeren zijn vaker aan de slag met tijdelijke of uitzendcontracten. Schoolverlaters worden ook minder snel aangenomen in tijden van crisis. Ze zijn echter bij de eersten om te genieten van het economisch herstel en zien hun groep dan ook uitdunnen in 2010 en 2011, meer in Limburg dan gemiddeld genomen in Vlaanderen. In 2012 neemt de conjunctuurgevoelige jeugdwerkloosheid weer toe en ook nu weer iets sterker in Limburg. In 2014 zijn de jongeren bij de eersten om te profiteren van een verbeterde economische toestand en weer kan Limburg (-5,4%) de betere cijfers voorleggen in vergelijking met Vlaanderen (-1,7%). In 2015 en 2016 is dat eveneens het geval en ook de beschikbare maandcijfers in 2017 tonen dit aan. Binnen Limburg zijn er wel regionale verschillen.

Het aandeel werkzoekende 50-plussers is de voorbije jaren de hoogte ingeschoten door de zwakke uitstroom, de voortschrijdende vergrijzing, de toenemende vrouwelijke arbeidsmarktparticipatie en de uitbreiding van de registratiebasis. Anno 2011 en 2012 daalt het aantal oudere werkzoekenden lichtjes en dit zowel in Vlaanderen als in Limburg waar de afname wel iets kleiner is. In 2013 stijgt het aantal werkzoekende 50-plussers, vooral doordat de leeftijdsgrens voor een maxi-vrijstelling opgetrokken is van 58 tot 60 jaar. Ook in 2014 en 2015 gaat het aantal oudere werkzoekenden verder omhoog omdat ze langer beschikbaar moeten blijven voor de arbeidsmarkt. In 2016 daalt de werkloosheid voor de totale groep 50-plussers; in Limburg meer dan in Vlaanderen. Ook in oktober 2017 is de afname op Limburgs niveau sterker dan in Vlaanderen.

D2.5.4 Niet-werkende werkzoekenden, naar studieniveau

Definitie:

Laaggeschoold: lager onderwijs of 1ste graad van het secundair onderwijs, leertijd, deeltijds beroepssecundair onderwijs, 2de graad secundair onderwijs.

Middengeschoold: studiegetuigschrift van de 3de graad beroepssecundair onderwijs (BSO), diploma 3de graad secundair onderwijs, secundair na secundair (Se-N-Se), diploma van de 4de graad beroepssecundair onderwijs.

Hooggeschoold: hoger beroepsonderwijs (HBO), professionele bachelor, academische bachelor, master.

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar studieniveau, 2009-2017*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Oktober 2017
Aantal									
M-Limburg									
laag	5.312	5.113	4.620	4.777	5.030	4.914	5.288	4.952	4.180
midden	3.358	3.372	3.029	3.324	3.722	3.864	4.129	3.719	3.162
hoog	1.239	1.312	1.214	1.335	1.533	1.705	1.744	1.706	1.677
W-Limburg									
laag	2.463	2.514	2.327	2.390	2.385	2.393	2.335	2.243	1.969
midden	2.015	2.035	1.905	1.997	2.139	2.256	2.172	1.974	1.846
hoog	625	679	613	698	801	881	861	812	820
Z-Limburg									
laag	3.190	3.218	2.945	2.997	3.074	3.115	3.211	3.094	2.820
midden	2.131	2.117	1.968	2.094	2.388	2.530	2.611	2.372	2.102
hoog	794	854	824	903	1.029	1.139	1.149	1.074	1.091
N-Limburg									
laag	1.947	1.955	1.714	1.785	1.989	2.039	1.961	1.833	1.461
midden	1.642	1.713	1.535	1.637	1.927	2.015	1.968	1.780	1.407
hoog	618	677	661	731	847	933	917	850	774
Maasland									
laag	2.726	2.722	2.418	2.501	2.637	2.659	2.685	2.466	2.047
midden	1.857	1.853	1.625	1.762	2.040	2.183	2.223	2.009	1.599
hoog	490	528	500	566	723	791	796	756	682
Limburg									
laag	15.639	15.522	14.024	14.449	15.115	15.120	15.481	14.587	12.477
midden	11.005	11.089	10.061	10.814	12.215	12.848	13.103	11.853	10.116
hoog	3.765	4.051	3.812	4.233	4.933	5.448	5.467	5.198	5.044
Vlaams Gewest									
laag	103.651	105.131	97.693	100.098	104.483	106.587	106.269	104.604	95.841
midden	67.821	69.816	65.359	69.619	77.730	83.281	83.196	78.792	71.763
hoog	31.336	33.294	31.956	34.720	39.687	43.481	43.463	41.383	41.649
Jaar-op-jaar groei, in %									
M-Limburg									
laag	22,4	-3,7	-9,6	3,4	5,3	-2,3	7,6	-6,4	-11,9
midden	32,4	0,4	-10,2	9,7	12,0	3,8	3,7	-9,9	-11,9
hoog	22,4	5,9	-7,5	10,0	14,8	11,2	9,8	-2,2	-7,9
W-Limburg									
laag	16,0	2,1	-7,4	2,7	-0,2	0,3	-2,4	-3,9	-5,6
midden	24,5	1,0	-6,4	4,8	7,1	5,5	-6,1	-9,1	-2,2

hoog	20,4	8,6	-9,7	13,9	14,8	10,0	4,4	-5,7	-6,9
Z-Limburg									
laag	15,2	0,9	-8,5	1,8	2,6	1,3	3,1	-3,6	-5,4
midden	27,4	-0,7	-7,0	6,4	14,0	5,9	-0,3	-9,2	-7,8
hoog	25,0	7,6	-3,5	9,6	14,0	10,7	9,5	-6,5	-3,4
N-Limburg									
laag	17,1	0,4	-12,3	4,1	11,4	2,5	-3,8	-6,5	-18,6
midden	27,6	4,3	-10,4	6,6	17,7	4,6	-6,6	-9,6	-17,8
hoog	20,7	9,5	-2,4	10,6	15,9	10,2	9,0	-7,3	-13,0
Maasland									
laag	26,7	-0,1	-11,2	3,4	5,4	0,8	1,0	-8,2	-13,0
midden	48,4	-0,2	-12,3	8,4	15,8	7,0	-2,8	-9,6	-15,4
hoog	31,7	7,8	-5,3	13,2	27,7	9,4	16,2	-5,0	-12,7
Limburg									
laag	19,9	-0,7	-9,7	3,0	4,6	0,0	2,4	-5,8	-10,6
midden	31,5	0,8	-8,2	9,3	13,4	5,2	-1,5	-9,5	-10,9
hoog	23,4	7,6	-8,8	6,2	15,7	10,4	9,6	-4,9	-8,3
Vlaams Gewest									
laag	16,6	1,4	-7,1	2,5	4,4	2,0	-0,3	-1,6	-5,3
midden	23,9	2,9	-5,4	7,9	11,9	7,1	-0,1	-5,3	-6,5
hoog	24,1	6,2	-6,1	5,8	13,8	9,6	0,0	-4,8	-3,0

* 2009-2016: jaargemiddelde; 2017: maand oktober.

Bespreking

In vergelijking met het Vlaamse Gewest zijn er in Limburg in verhouding iets minder hooggeschoolde NWWZ, ongeveer evenveel laaggeschoolde werkzoekenden en bijgevolg meer middengeschoolde NWWZ. Tussen de Limburgse streken zijn er ook verschillen. Zo zijn er anno 2016 merklijk minder laaggeschoolde werkzoekenden in Noord-Limburg en opvallend meer middengeschoolde NWWZ. In het Maasland gaat een hoger aandeel laaggeschoolde werkzoekenden gepaard met een lager aandeel werkzoekende hooggeschoolden.

In 2009 nemen vooral de midden- en hooggeschoolde werkzoekenden in aantal toe, in Limburg iets nadrukkelijker dan in Vlaanderen. In de daaropvolgende jaren verkleinen deze groepen minder uitgesproken. Vanaf 2012 neemt hun aantal weer meer toe dan bij de laaggeschoolden. De VDAB geeft aan dat het aantal hooggeschoolde NWWZ groeit door de hogere scholarisatie en terwijl de tewerkstellingsmotor van de dienstensectoren hapert. De budgettaire toestand dwingt tevens de overheden om maar met mondjesmaat aan te werven. De VDAB wijst er ook op dat de tragere toename van de laaggeschoolde werkzoekenden onder meer het gevolg is van de wisseling van de generaties (oudere leeftijdscategorieën die de arbeidsmarkt verlaten hadden minder studiekansen dan de generaties die hen volgden) en niet zozeer door een verbetering van de arbeidsmarktkansen voor laaggeschoolden. De laaggeschoolde werkloosheid neemt anno 2015 in Vlaanderen een weinig af (-0,3%) terwijl ze bij de midden- en hooggeschoolden nagenoeg hetzelfde blijft. In Limburg verminderen dan enkel de middengeschoolde werkzoekenden. In 2016 neemt de werkloosheid in meerdere of mindere mate in alle opleidingscategorieën af waarbij de werkloosheid in Limburg voor elk studieniveau sneller daalt dan in geheel Vlaanderen. Ook in 2017 is dat het geval zoals onder meer blijkt uit de maandcijfers voor oktober.

D2.5.5 Niet-werkende werkzoekenden, naar werkloosheidsduur

Definitie: de werkloosheidsduur wordt berekend op basis van een begindatum (meestal is dit de inschrijvingsdatum) die wordt bepaald en gewijzigd overeenkomstig de richtlijnen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek).

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar werkloosheidsduur, 2009-2017*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Oktober 2017
Aantal									
M-Limburg									
< 1 jaar	6.260	5.534	4.969	5.549	6.066	5.892	6.627	5.398	4.758
1-2 jaar	1.474	1.916	1.467	1.452	1.782	1.932	1.734	2.227	1.507
≥ 2 jaar	2.175	2.347	2.426	2.436	2.436	2.660	2.801	2.754	2.754
W-Limburg									
< 1 jaar	3.358	3.135	2.821	3.059	3.266	3.319	3.169	2.840	2.541
1-2 jaar	724	982	818	798	874	952	886	892	782
≥ 2 jaar	1.023	1.112	1.206	1.229	1.185	1.259	1.312	1.296	1.312
Z-Limburg									
< 1 jaar	3.723	3.571	3.280	3.562	3.894	3.872	4.008	3.367	2.998
1-2 jaar	894	1.036	890	917	1.060	1.182	1.126	1.284	983
≥ 2 jaar	1.498	1.581	1.566	1.514	1.536	1.730	1.838	1.888	2.032
N-Limburg									
< 1 jaar	2.724	2.569	2.271	2.515	2.970	2.892	2.796	2.501	2.013
1-2 jaar	508	760	600	587	742	907	761	736	559
≥ 2 jaar	976	1.016	1.039	1.051	1.050	1.188	1.289	1.226	1.070
Maasland									
< 1 jaar	3.312	2.882	2.529	2.846	3.180	3.116	3.229	2.696	2.080
1-2 jaar	711	1.072	770	753	958	1.052	920	1.032	750
≥ 2 jaar	1.051	1.149	1.244	1.229	1.263	1.465	1.556	1.503	1.498
Limburg									
< 1 jaar	19.377	17.691	15.871	17.531	19.377	19.090	19.829	16.802	14.390
1-2 jaar	4.310	5.765	4.546	4.507	5.416	6.025	5.427	6.170	4.581
≥ 2 jaar	6.722	7.205	7.481	7.458	7.470	8.301	8.795	8.667	8.666
Vlaams Gewest									
< 1 jaar	123.806	118.508	109.474	118.230	129.283	130.708	125.122	116.935	109.127
1-2 jaar	31.385	38.434	32.999	33.566	38.421	42.118	41.057	39.738	35.235
≥ 2 jaar	47.618	51.300	52.536	52.641	54.198	60.522	66.748	68.106	64.891
Jaar-op-jaar groei, in %									
M-Limburg									
< 1 jaar	36,0	-11,6	-10,2	11,7	9,3	-2,9	12,5	-18,5	-9,9
1-2 jaar	47,8	30,0	-23,4	-1,0	22,7	8,4	-10,2	28,4	-31,2
≥ 2 jaar	-4,9	7,9	3,4	0,4	0,0	9,2	5,3	-1,7	2,6
W-Limburg									
< 1 jaar	27,8	-6,6	-10,0	8,4	6,8	1,6	-4,5	-10,4	-5,4
1-2 jaar	33,6	35,6	-16,7	-2,4	9,5	8,9	-6,9	0,7	-14,2
≥ 2 jaar	-6,2	8,7	8,5	1,9	-3,6	6,2	4,2	-1,2	4,3
Z-Limburg									
< 1 jaar	29,9	-4,1	-8,1	8,6	9,3	-0,6	3,5	-16,0	-6,9
1-2 jaar	41,0	15,9	-14,1	3,0	15,6	11,5	-4,7	14,0	-23,8
≥ 2 jaar	-5,1	5,5	-0,9	-3,3	1,5	12,6	6,2	2,7	8,1

N-Limburg									
< 1 jaar	38,1	-5,7	-11,6	10,7	18,1	-2,6	-3,3	-10,6	-18,9
1-2 jaar	29,3	49,6	-21,1	-2,2	26,4	22,2	-16,1	-3,3	-24,5
≥ 2 jaar	-11,0	4,1	2,3	1,2	-0,1	13,1	8,5	-4,9	-8,8
Maasland									
< 1 jaar	48,4	-13,0	-12,2	12,5	11,7	-2,0	3,6	-16,5	-19,4
1-2 jaar	54,6	50,8	-28,2	-2,2	27,2	9,8	-12,5	12,2	-23,5
≥ 2 jaar	-3,0	9,3	8,3	-1,2	2,8	16,0	6,2	-3,4	2,4
Limburg									
< 1 jaar	35,5	-8,7	-10,3	10,5	10,5	-1,5	3,9	-15,3	-11,4
1-2 jaar	42,4	33,8	-21,1	-0,9	20,2	11,2	-9,9	13,7	-25,1
≥ 2 jaar	-5,8	7,2	3,8	-0,3	0,2	11,1	6,0	-1,5	2,5
Vlaams Gewest									
< 1 jaar	27,4	-4,3	-7,6	8,0	9,3	1,1	-4,3	-6,5	-4,6
1-2 jaar	35,6	22,5	-14,1	1,7	14,5	9,6	-2,5	-3,2	-11,4
≥ 2 jaar	-1,9	7,7	2,4	0,2	3,0	11,7	10,3	2,0	-2,8

* 2009-2016: jaargemiddelde; 2017: maand oktober.

Bespreking

Bij de indeling naar werkloosheidsduur komt de conjunctuurgevoeligheid van de Limburgse arbeidsmarkt eveneens tot uiting. De toenames en de afnames zijn er doorgaans net iets meer uitgesproken dan op Vlaams niveau. Ook binnen Limburg zijn er verschillen tussen de diverse streken.

Anno 2015 daalt het aantal kortdurig werkzoekenden gemiddeld in Vlaanderen mee onder invloed van het voorzichtige conjunctuurherstel; in Limburg neemt deze groep nog toe.

Bij de langdurig werkzoekenden treedt er een cohorte-effect op. In 2012 steeg het aantal kortdurig werkzoekenden terwijl het aantal werkzoekenden die langer dan 1 jaar op zoek waren naar een baan nog afnamen in Limburg en beperkt stegen in het Vlaamse Gewest. In 2013 en 2014 is er zowel in Limburg als in Vlaanderen een sterke toename van het aantal werkzoekenden die tussen de 1 en 2 jaar werkloos waren. In 2014 en 2015 schuift deze groep respectievelijk door en stijgt ook de groep die langer dan 2 jaar op zoek is naar een job aanzienlijk. In 2016 daalt de kortdurige werkloosheid ook in Limburg en dit zelfs sneller dan op Vlaams niveau. Ook de zeer langdurige (meer dan 2 jaar) NWWZ in Limburg zien hun rangen dan uitdunnen in tegenstelling tot Vlaanderen die deze groep nog ziet toenemen. De meeste recent beschikbare maandcijfers geven aan dat de kortdurig werkzoekenden eind oktober zowel in Vlaanderen als in Limburg verder verminderen; dit is ook het geval voor de werkzoekenden die tussen 1 en 2 jaar zonder werk zitten.

D2.5.6 Niet-werkende werkzoekenden, naar origine

Definitie: vanaf de cijfers over 2007 is de indeling naar origine gebaseerd op de huidige en de vorige nationaliteit. Allochtone werkzoekenden worden statistisch gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de EU28 of EVA-landen. De VDAB krijgt deze gegevens uit het Rijksregister. Hierdoor kunnen nieuwe Belgen met een vorige nationaliteit uit een niet EU-land als "allochtoon" gedetecteerd worden.

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar origine, 2009-2017*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Oktober 2017
Aantal									
M-Limburg									
autochtonen	7.172	7.114	6.385	6.630	7.258	7.394	7.949	7.304	6421
allochtonen	2.737	2.683	2.478	2.807	3.027	3.089	3.213	3.074	2.598
W-Limburg									
autochtonen	3.656	3.721	3.431	3.524	3.714	3.952	3.866	3.579	3.281
allochtonen	1.448	1.507	1.414	1.561	1.611	1.578	1.501	1.449	1.354
Z-Limburg									
autochtonen	5.378	5.293	4.875	5.022	5.443	5.691	5.844	5.361	4.912
allochtonen	738	896	861	971	1.048	1.093	1.127	1.179	1.101
N-Limburg									
autochtonen	3.862	3.936	3.545	3.683	4.215	4.445	4.345	3.975	3.195
allochtonen	345	409	365	470	547	542	501	488	447
Maasland									
autochtonen	4.060	4.070	3.630	3.772	4.217	4.415	4.538	4.125	3.412
allochtonen	1.013	1.033	913	1.056	1.183	1.218	1.167	1.107	916
Limburg									
autochtonen	24.129	24.134	21.866	22.631	24.846	25.896	26.543	24.343	21.221
allochtonen	6.280	6.527	6.032	6.865	7.417	7.520	7.508	7.296	6.416
Vlaams Gewest									
autochtonen	159.051	160.740	147.616	152.161	165.143	174.516	173.551	164.336	1503.97
allochtonen	43.757	47.501	47.392	52.276	56.758	58.833	59.376	60.443	58.856
Jaar-op-jaar groei, in %									
M-Limburg									
autochtonen	21,2	-0,8	-10,2	3,8	9,5	1,9	7,5	-8,1	-9,9
allochtonen	38,9	-2,0	-7,6	13,3	7,8	2,0	4,0	-4,3	-14,1
W-Limburg									
autochtonen	16,5	1,8	-7,8	2,7	5,4	6,4	-2,2	-7,4	-6,2
allochtonen	29,1	4,1	-6,2	10,4	3,2	-2,0	-4,9	-3,5	-0,1
Z-Limburg									
autochtonen	18,4	-1,6	-7,9	3,0	8,4	4,6	2,7	-8,3	-6,1
allochtonen	37,4	21,4	-3,9	12,8	7,9	4,3	3,1	4,6	-4,8
N-Limburg									
autochtonen	20,1	1,9	-9,9	3,9	14,4	5,5	-2,2	-8,5	-17,6
allochtonen	39,7	18,6	-10,8	28,8	16,4	-0,9	-7,6	-2,6	-13,7
Maasland									
autochtonen	30,9	0,2	-10,8	3,9	11,8	4,7	2,8	-9,1	-13,8
allochtonen	50,1	2,0	-11,6	15,7	12,0	3,0	-4,2	-5,1	-14,0
Limburg									
autochtonen	21,2	0,0	-9,4	3,5	9,8	4,2	2,5	-8,3	-10,5
allochtonen	38,0	3,9	-7,6	13,8	8,0	1,4	-0,2	-2,8	-9,8
Vlaams Gewest									
autochtonen	18,7	1,1	-8,2	3,1	8,5	5,7	-0,6	-5,3	-6,7
allochtonen	25,3	8,6	-0,2	10,3	8,6	3,7	0,9	1,8	-1,6

* 2009-2016: jaargemiddelde; 2017: maand oktober.

Bespreking

Het aandeel allochtonen in de totale groep van niet-werkende werkzoekenden is overwegend in stijgende lijn gegaan en dit zowel in Vlaanderen als in Limburg. In 2016 zijn meer dan 1 op de 4 niet-werkende werkzoekenden in Vlaanderen allochtoon. In Limburg zijn er dat bijna 4 procentpunten minder. Binnen de provincie Limburg zijn er wel wat regionale verschillen op vlak van aanwezigheid van allochtone werkzoekenden. Zo zijn in Noord-Limburg ongeveer 1 op de 10 werkzoekenden allochtoon; in Midden- en West-Limburg zijn er dat circa 3 op de 10.

De kloof tussen de autochtone en allochtone werkloosheid blijft bestaan, zowel op Limburgs als op Vlaams niveau. Zo klimt de werkloosheid in 2009 en 2012 meer bij de allochtonen dan bij de autochtonen en is dit meer uitgesproken in Limburg dan in Vlaanderen. Niet alleen de conjunctuurverslechtering maar ook de zwakke arbeidsmarktpositie, de jonge leeftijdsopbouw en de hoge migratie verklaren mee de stijgende allochtone werkloosheid. In 2013 is er een tragere stijging van de allochtone werkloosheid in vergelijking met de autochtone in Limburg en een quasi even grote toename in Vlaanderen. In 2014 groeit de allochtone werkloosheid eveneens trager aan en dit zowel in Limburg als in het Vlaamse Gewest. In Limburg zakt de allochtone werkloosheid reeds in 2015 en in 2016 verminderen er zowel de autochtone als de allochtone niet-werkende werkzoekenden. In die jaren neemt de autochtone werkloosheid af in Vlaanderen, maar niet de allochtone. De instroom van migranten als gevolg van de vluchtelingencrisis verklaart volgens de VDAB mee de verschillende evolutie tussen beide groepen. Volgens het meest recente maandcijfer in 2017 vermindert zowel in Limburg als in Vlaanderen het aantal allochtone NWWZ, maar nog steeds aan een trager tempo dan de autochtone werkzoekenden die eveneens hun rangen zien uitdunnen.

D2.5.7 Niet-werkende werkzoekenden, naar arbeidshandicap

Definitie:

Vóór (februari) 2009 bestond de doelgroep van de arbeidsgehandicapte werkzoekenden uit 3 categorieën:

1. werkzoekenden erkend door VAPH;
2. werkzoekenden uit het buitengewoon onderwijs;
3. werkzoekenden met beperkte of zeer beperkte geschiktheid.

Vanaf (februari) 2009 tot en met (september) 2011 wordt een werkzoekende als arbeidsgehandicapt beschouwd wanneer na een administratief onderzoek, uit attesten of verslagen, blijkt dat hij/zij:

1. ingeschreven is in het huidige VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap);
2. een kwalificatie of getuigschrift heeft uit het buitengewoon onderwijs, of ex-BUSO of BLO-leerling is zonder dat er kwalificaties of getuigschriften behaald zijn;
3. recht heeft op een inkomensvervangende of een integratietegemoetkoming;
4. in het bezit is van een afschrift van een definitief geworden gerechtelijke beslissing of van een attest van een bevoegde federale instelling waaruit een blijvende graad van arbeidsongeschiktheid blijkt;
5. recht heeft op bijkomende kinderbijslag of recht heeft op verhoogde kinderbijslag (als ouder met een handicap);
6. recht heeft op een invaliditeitsuitkering in het kader van de ziekteverzekering;
7. een attest heeft van een arbeidshandicap, afgeleverd door een door de VDAB erkende dienst of arts.

Vanaf oktober 2011 wordt de definitie uit februari 2009 integraal toegepast. Vanaf dan is een attest of verslag absoluut noodzakelijk, terwijl in de overgangperiode een vermoeden van arbeidshandicap volstond.

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar arbeidshandicap, 2009-2017*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Oktober 2017
Aantal									
M-Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	8.309	8.267	7.446	8.098	8.809	8.937	9.538	8.702	7.417
arbeidsgehandicapt	1.600	1.530	1.417	1.338	1.476	1.546	1.624	1.676	1.602
W-Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	4.171	4.307	3.981	4.237	4.407	4.560	4.340	3.957	3.591
arbeidsgehandicapt	933	921	865	848	918	970	1.028	1.071	1.044
Zuid-Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	4.890	4.991	4.528	4.836	5.249	5.416	5.560	5.075	4.447
arbeidsgehandicapt	1.225	1.197	1.209	1.157	1.242	1.368	1.410	1.465	1.566
Nd-Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	3.338	3.545	3.174	3.468	4.001	4.174	4.032	3.626	2.793
arbeidsgehandicapt	870	800	736	685	762	813	814	837	849
Maasland									
niet-arbeidsgehandicapt	4.229	4.304	3.808	4.064	4.517	4.651	4.662	4.115	3.169
arbeidsgehandicapt	844	799	734	765	883	981	1.042	1.116	1.159
Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	24.936	25.414	22.936	24.702	26.983	27.738	28.133	25.475	21.417
arbeidsgehandicapt	5.473	5.247	4.961	4.794	5.281	5.679	5.917	6.164	6.220
Vlaams Gewest									
niet-arbeidsgehandicapt	171.951	178.362	167.150	177.814	192.681	201.938	200.860	192.106	176.118
arbeidsgehandicapt	30.857	29.880	27.858	26.623	29.220	31.411	32.068	32.673	33.135
Jaar-op-jaar groei, in %									
M-Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	30,3	-0,5	-9,9	8,8	8,8	1,5	6,7	-8,8	-12,7
arbeidsgehandicapt	6,0	-4,4	-7,4	-5,6	10,3	4,7	5,0	3,2	-3,4
W-Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	23,5	3,3	-7,6	6,4	4,0	3,5	-4,8	-8,8	-5,8
arbeidsgehandicapt	5,8	-1,3	-6,1	-2,0	8,3	5,7	6,0	4,2	0,1
Z-Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	25,3	2,1	-9,3	6,8	8,5	3,2	2,7	-8,7	-9,4
arbeidsgehandicapt	4,2	-2,3	1,0	-4,3	7,3	10,1	3,1	3,9	5,6
N-Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	26,7	6,2	-10,5	9,3	15,4	4,3	-3,4	-10,1	-21,7
arbeidsgehandicapt	5,2	-8,0	-8,0	-6,9	11,2	6,7	0,1	2,8	2,3
Maasland									
niet-arbeidsgehandicapt	39,4	1,8	-11,5	6,7	11,1	3,0	0,2	-11,7	-19,1

arbeidsgehandicapt	13,7	-5,3	-8,1	4,2	15,4	11,1	6,2	7,1	4,5
Limburg									
niet-arbeidsgehandicapt	29,1	1,9	-9,8	7,7	9,2	2,8	1,4	-9,4	-13,3
arbeidsgehandicapt	6,3	-3,9	-5,5	-3,4	10,2	7,5	4,2	4,2	1,6
Vlaams Gewest									
niet-arbeidsgehandicapt	22,5	3,7	-6,3	6,4	8,4	4,8	-0,5	-4,4	-6,6
arbeidsgehandicapt	8,1	-2,9	-6,8	-4,4	9,8	7,5	2,1	1,9	2,4

* 2009-2016: jaargemiddelde; 2017: maand oktober.

Bespreking

Zoals in de voorgaande jaren zijn er ook in 2016 in Limburg (19,5%) relatief meer werkzoekenden met een arbeidshandicap dan in Vlaanderen (14,5%); en dit geldt voor alle streken in Limburg. In Zuid-Limburg is het aandeel arbeidsgehandicapte werkzoekenden erg hoog (22,4%).

Net zoals in de jaren 2013-2015 is het aantal werkzoekende personen met een arbeidshandicap in 2016 toegenomen en dit zowel in Limburg als op Vlaams niveau. De groep werkzoekenden zonder arbeidshandicap daarentegen wordt kleiner.

D2.6 Aantal jobloze schoolverlaters

Definitie:

Het begrip 'schoolverlater': het departement Onderwijs & Vorming (O&V) voert op bepaalde tijdstippen een telling uit van het aantal leerlingen en studenten. Voor het bepalen van het aantal schoolverlaters van jaar x wordt de telling van jaar x vergeleken met deze van jaar x+1. Wie in de telling van jaar x voorkomt maar niet meer in die van jaar x+1, wordt als schoolverlater beschouwd.

Restpercentage: van alle schoolverlaters wordt nagegaan wie 1 jaar na het verlaten van de school als werkzoekende staat ingeschreven bij de VDAB. Dit aantal, in verhouding tot het totaal aantal schoolverlaters, noemt men het restpercentage.

Aandeel zonder werkervaring: de schoolverlaters die één jaar na het verlaten van de school als werkzoekende bij de VDAB zijn ingeschreven, zijn natuurlijk niet allemaal gedurende gans die periode werkzoekend geweest. Een aantal onder hen vond een job voor een beperkte duur, werkte een of meerdere keren voor een uitzendkantoor of was op een andere wijze gedurende een bepaalde tijd op de arbeidsmarkt actief. Een ander deel was in de opvolgingsperiode echter nooit uitgeschreven, dit wil zeggen dat zij tussen de periode dat zij de school verlieten en 30 juni jaar x+1 geen werkervaring konden opdoen. Deze groep 'zonder werkervaring' vormt de harde kern van de schoolverlatersproblematiek. Hun aandeel wordt eveneens uitgedrukt in een percentage van het totaal aantal schoolverlaters.

Streefwaarde: dalen.

Bron: VDAB.

Tabel: werkzoekende schoolverlaters, 2008-2016

		Schoolverlaters		Nog werkzoekend na 1 jaar		
		Totaal	waarvan in geschreven bij de VDAB, %	Absoluut aantal	% ten opzichte van het totaal	zonder werkervaring, %
Midden-Limburg	*2012	2.893	85,8	434	15,0	4,4
	2013	3.063	85,7	538	17,6	5,7
	2014	2.898	83,9	458	15,8	4,9
	2015	2.866	86,0	386	13,5	4,4
	2016	2.770	83,3	356	12,9	4,9
West-Limburg	*2012	1.816	87,3	237	13,1	3,6
	2013	1.720	89,5	257	14,9	5,3
	2014	1.761	89,1	257	14,6	5,5
	2015	1.790	87,3	237	13,2	4,1
	2016	1.728	84,5	202	11,7	4,4
Zuid-Limburg	*2012	2.101	84,8	305	14,5	4,9
	2013	2.044	87,2	311	15,2	5,0
	2014	1.962	85,3	280	14,3	4,5
	2015	2.099	85,1	257	12,2	4,1
	2016	2.043	83,8	224	11,0	4,2
Noord-Limburg	*2012	1.891	86,7	171	9,0	3,1
	2013	1.774	86,4	235	13,2	4,3
	2014	1.783	86,7	206	11,6	3,5
	2015	1.836	85,6	169	9,2	1,9
	2016	1.758	85,6	170	9,7	2,8
Maasland	*2012	1.452	85,9	246	16,9	4,3
	2013	1.443	84,7	254	17,8	5,5
	2014	1.417	83,1	224	15,8	4,5
	2015	1.364	83,7	202	14,8	4,5
	2016	1.336	81,8	178	13,3	4,6
Limburg	2007-2008	10.872	85,4	1.200	11,0	1,9
	2008-2009	10.605	87,0	1.880	17,7	4,7
	*2012	10.153	86,0	1.393	13,7	4,1
	2013	10.044	86,6	1.595	15,9	5,2
	2014	9.821	85,5	1.425	14,5	4,6
	2015	9.955	85,6	1.251	12,6	3,8
	2016	9.635	83,8	1.130	11,7	4,3
Vlaanderen	2007-2008	77.900	82,6	7.817	9,8	1,9
	2008-2009	76.603	84,2	11.182	14,6	3,8
	*2012	72.128	82,8	8.449	11,7	3,5
	2013	73.385	83,0	9.542	13,0	4,1
	2014	71.817	82,6	8.975	12,5	4,0
	2015	71.518	82,5	8.374	11,7	3,9
	2016	71.810	80,7	7.898	11,0	4,2

* Anders dan in het verleden, toen de VDAB een bestand aanleverde aan het departement O&V, wordt vanaf 2012 het resultaat van de vergelijking tussen 2 jaren bij O&V als basis genomen.

Bespreking

Van alle schoolverlaters in Vlaanderen, die na het verlaten van het school- of academiejaar 2014-2015 de school verlieten en een jaar lang opgevolgd werden (tot 30 juni 2016), schreef 80,7% in als werkzoekende bij de VDAB. De betere economische omstandigheden waarin zij hun eerste stappen op de arbeidsmarkt zetten, spiegelen zich ook af in het lagere aandeel werkzoekende schoolverlaters na 1 jaar in 2016 (11%) in vergelijking met 2015 (11,7%). Het aandeel werkzoekende schoolverlaters dat na 1 jaar werkloosheid geen enkele werkervaring heeft, ligt in 2016 met 4,2% wel ruim dubbel zo hoog als in 2008 (1,9%).

Schoolverlaters uit Limburg hebben het nog steeds iets moeilijker om hun plaats op de arbeidsmarkt te veroveren; maar dat neemt niet weg dat ze aan een opmars bezig zijn. Van alle schoolverlaters is er in Limburg na 1 jaar nog steeds 11,7% werkzoekend in 2016. Net zoals in de voorgaande jaren zijn er dat meer dan op Vlaams niveau, maar de kloof wordt kleiner. In 2016 hebben ze iets minder werkervaring kunnen opdoen: in Limburg is na 1 jaar 4,3% van de schoolverlaters ononderbroken ingeschreven geweest als werkzoekende bij de VDAB.

Ook binnen de provincie Limburg zijn er verschillen. Zowel in Midden-Limburg als in het Maasland zijn er van alle schoolverlaters na 1 jaar nog een hoger aandeel dan gemiddeld in Limburg werkzoekend in 2016. In Midden-Limburg en het Maasland hebben ze eveneens minder werkervaring kunnen verwerven net als in West-Limburg. Noord-Limburg langs de andere kant sluit meer aan bij de Vlaamse cijfers en doet het zelfs beter in 2016, net zoals in 2014 en 2015. Zo is 1 jaar na het verlaten van de school 9,7% schoolverlaters nog werkzoekend in Noord-Limburg en komt het aandeel schoolverlaters die in dat jaar geen werkervaring hebben opgedaan op 2,8%.

D2.7 Spanningsratio: NWWZ/openstaande vacatures

Definitie: de spanningsratio geeft het aantal niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) per openstaande vacature weer.

Streefwaarde: dalen en niveau van Vlaams Gewest benaderen.

Bron: VDAB.

Tabel: spanningsratio* (gemiddelde januari-december), 2009-2017**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	oktober 2017
M-Limburg	10,2	9,2	6,5	7,2	10,5	11,6	11,8	8,4	5,1
W-Limburg	9,7	10,4	6,8	7,7	12,1	14,4	11,4	8,9	5,0
Z-Limburg	10,5	11,3	8,7	11,6	15,7	19,3	15,8	12,6	9,1
N-Limburg	13,0	13,1	9,3	10,6	18,7	22,6	16,0	14,1	6,9
Maasland	20,7	26,5	16,1	21,8	33,4	31,5	32,7	27,0	15,1
Limburg	11,5	11,6	8,1	9,5	14,3	16,4	14,6	11,2	6,6
Vlaams Gewest	7,4	7,6	5,5	6,4	8,8	9,3	8,7	7,1	5,1

* Berekening met openstaande vacatures Normaal Economisch Circuit (zonder Uitzendopdrachten) rechtstreeks aan VDAB gemeld.

** Gemiddelde januari-december voor jaren 2009-2016 en oktober voor 2017.

Bespreking

De spanningsratio, die het aantal niet-werkende werkzoekenden weergeeft per openstaande vacature die rechtstreeks aan de VDAB gemeld werd, kent een gelijklopende evolutie in Vlaanderen en Limburg. Wel is het zo dat de spanningsratio in Limburg steeds boven de Vlaamse ligt. Dit geeft aan dat de krapte lager is op de Limburgse dan op de Vlaamse arbeidsmarkt.

Deze ratio is in sterke mate conjunctuur gebonden. In een economisch topjaar zoals 2008 is er een opvallend lage spanningsratio, wat wijst op een hoge krapte op de arbeidsmarkt. De financiële en economische crisis heeft voor (een beetje) bijkomende ademruimte gezorgd in 2009 en 2010. Na een afname in 2011 zit de spanningsratio sinds 2012 weer in de lift. Deze stijging duidt op een meer ontspannen arbeidsmarkt, zowel in Limburg als in Vlaanderen. Ook in 2013 en 2014 is de Limburgse arbeidsmarkt meer ontspannen dan de Vlaamse en dit is het geval voor alle Limburgse streken. In 2015 leidt een toenemend aantal openstaande VDAB-vacatures in combinatie met een stabiliserend aantal niet-werkende werkzoekenden terug tot een lagere spanningsratio in Vlaanderen. De Vlaamse arbeidsmarkt wordt weer wat krappere en ook in 2016 en 2017 is dat overwegend het geval. In oktober 2017 zijn er circa 5 niet-werkende werkzoekenden per openstaande vacature; in de provincie Limburg zijn er dat meer met 6,6 NWWZ per openstaande VDAB-vacature.

D3 Beter opleiden

D3.1 Schoolse vertraging

Definitie: schoolse vertraging wordt berekend als een vergelijking (verschil) tussen het leerjaar waarin de leerling is ingeschreven en het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortjaar en bij normale studievordering ingeschreven zou moeten zijn. Door atypische studieovergangen kan een leerling in het verleden schoolse vertraging opgelopen hebben die niet blijkt uit deze tabel (bv. overgang van 5de leerjaar naar 1B op basis van het leeftijds criterium). De schoolse vertraging heeft betrekking op het gewoon lager en voltijds secundair onderwijs. Het methode-onderwijs (lager onderwijs), de onthaalklas anderstalige nieuwkomers (secundair), het derde jaar derde graad, de vierde graad, Se-n-Se en het modulair onderwijs zijn niet in de cijfers inbegrepen.

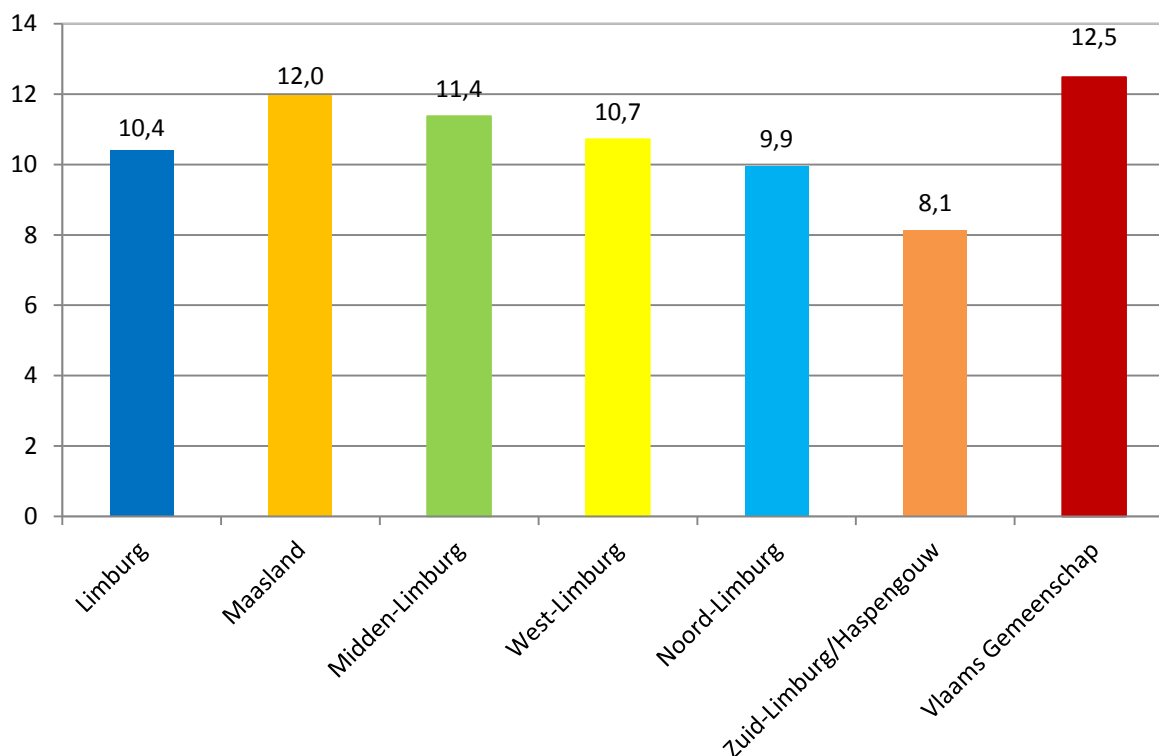
Streefwaarde: dalen.

Bron: O&V.

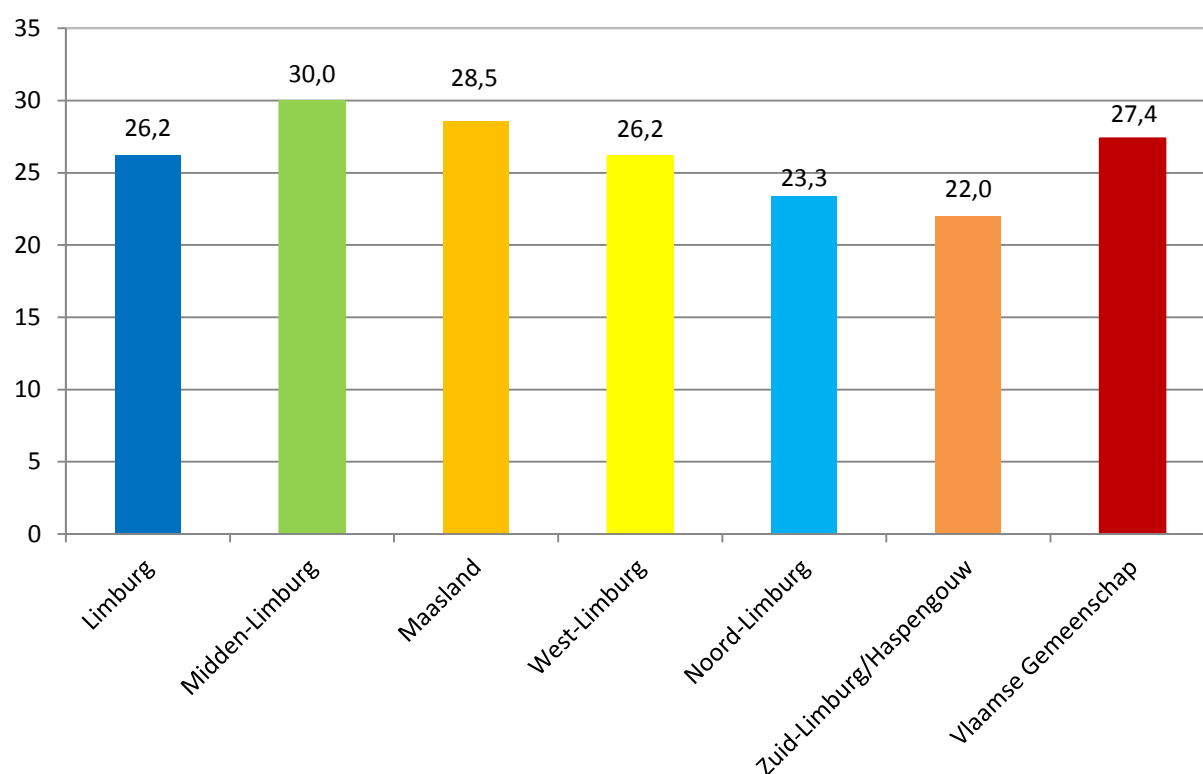
Tabel: aandeel leerlingen lager en secundair onderwijs met schoolse vertraging (woonplaats), Limburg en Vlaams Gemeenschap, 2005-2006 – 2016-2017, in %

	2005- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2010- 2011	2011 -2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015	2015- 2016	2016- 2017
LAGER ONDERWIJS												
Limburg				13,8	13,9	13,8	13,5	12,8	11,9	11,5	11,1	10,4
Vlaamse Gemeenschap				15,6	15,7	15,8	15,7	15,0	14,3	13,6	13,1	12,5
SECUNDAIR ONDERWIJS												
Limburg												
1ste graad	20,6	21,2	21,0	20,3	19,9	19,6	20,7	20,4	19,9	19,6	19,4	18,6
ASO	10,6	10,8	11,7	12,1	12,1	12,2	11,5	11,0	11,3	11,7	11,7	11,2
BSO	54,0	54,5	54,6	56,4	57,0	58,2	57,2	57,2	57,2	56,5	56,3	55,6
TSO	35,8	36,1	36,9	37,3	37,2	36,8	35,9	35,7	35,0	34,8	34,3	33,6
KSO	42,2	41,4	40,0	42,8	41,6	40,4	39,4	39,7	40,1	39,4	38,0	39,0
Totaal	27,2	27,7	28,0	28,6	28,5	28,5	28,2	27,9	27,6	27,4	27,0	26,2
Vlaamse Gemeenschap												
1ste graad	22,5	23,0	23,0	22,5	22,4	22,2	22,5	22,1	22,1	21,9	21,3	20,4
ASO	12,0	12,1	12,6	13,1	13,0	12,9	12,7	12,4	12,4	12,2	12,3	11,9
BSO	58,3	58,9	59,4	60,2	60,6	61,0	60,8	60,9	61,1	60,6	60,4	59,6
TSO	37,3	37,3	37,9	38,3	38,6	38,6	38,2	37,8	37,6	37,2	36,9	36,2
KSO	46,4	45,9	46,1	46,0	45,4	44,9	44,6	44,3	43,6	42,7	42,2	40,2
Totaal	28,3	28,6	29,1	29,4	29,4	29,4	29,2	28,9	28,9	28,7	28,3	27,4

Grafiek: aandeel leerlingen lager onderwijs met schoolse vertraging (woonplaats), Limburg en Vlaamse Gemeenschap, naar streektafel, 2016-2017, in %

Grafiek: aandeel leerlingen secundair onderwijs met schoolse vertraging (woonplaats), Limburg en Vlaamse Gemeenschap, naar streektafel, 2016-2017, in %

Bespreking

De schoolse achterstand in het lager onderwijs is sinds het schooljaar 2011-2012 gedaald met (afgerond) 3 procentpunten. In 2016-2017 bedraagt hij in Limburg 10,41% en in de Vlaamse Gemeenschap 12,5%.

In het secundair is de schoolse achterstand sinds 2011-2012 in Limburg met 2 procentpunten gedaald. In het KSO is de daling met 4 procentpunten het grootst, maar in het ASO en BSO is de daling met 1 procentpunt beperkt. In 2016-2017 bedraagt de schoolse vertraging globaal 26,2% in Limburg en 27,4% in de Vlaamse Gemeenschap.

De schoolse vertraging in het Limburgse lager en secundair onderwijs ligt iets lager dan in het Vlaamse Gemeenschap. Voor alle onderwijsvormen (ASO, BSO, TSO en KSO) zijn de Limburgse cijfers licht gunstiger dan de Vlaamse.

Naar de Limburgse sub-regio's, streektafels genoemd, zijn zowel voor het lager als het secundair grote verschillen merkbaar tussen enerzijds de hoge waarden voor het Maasland en Midden-Limburg en anderzijds de lage waarden in Zuid-Limburg/Haspengouw.

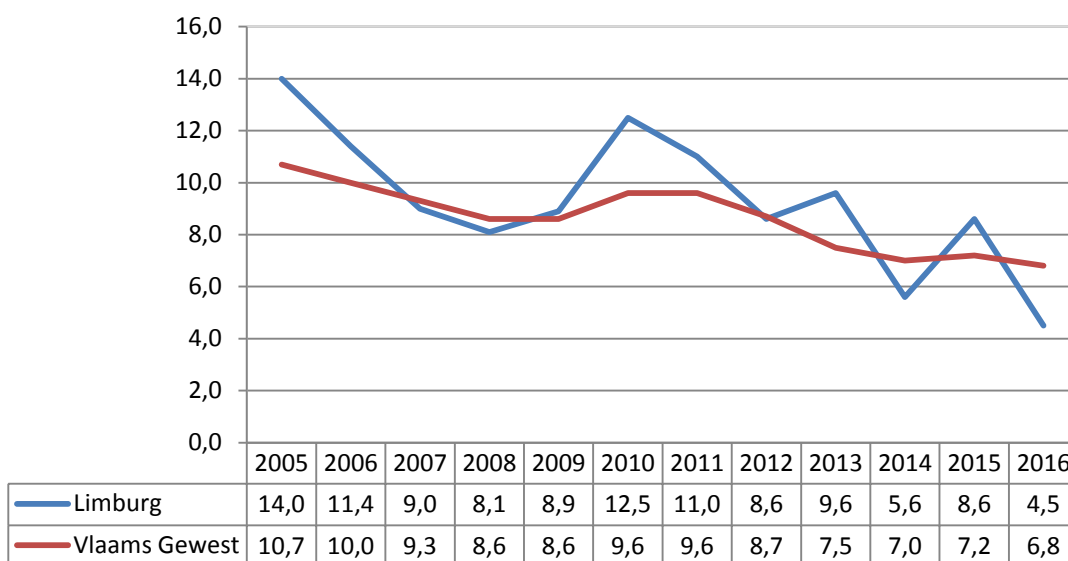
D3.2 Ongekwalficeerde uitstroom (vroegtijdige schoolverlaters)

Definitie: ongekwalificeerde uitstroom (of vroegtijdige schoolverlaters) meet het aantal 18- tot en met 24-jarigen die als hoogste diploma lager secundair (1ste of 2de graad) onderwijs hebben en in de referentieperiode van de 4 laatste weken geen opleiding hebben gevolgd, in verhouding tot het totaal aantal 18- tot en met 24-jarigen.

Streefwaarde: 5,2% (VHP Europa 2020 en Pact 2020).

Bron: EAK.

Grafiek: ongekwalificeerde uitstroom, Limburg en Vlaams Gewest, 2005-2016, in %

Bespreking

Op het vlak van ongekwalificeerde uitstroom wordt in het Vlaamse Gewest sinds 2011 een dalende tendens vastgesteld. 6,8% van de 18-24-jarigen heeft er in 2016 geen diploma hoger secundair onderwijs en is niet in opleiding.

In Limburg kent de ongekwalificeerde uitstroom sinds 2011 eveneens een globaal dalende trend, maar het verloop ervan is grilliger. Het aandeel ligt soms boven, soms onder de Vlaamse cijfers. In de provincie zien we een stijging in de jaren 2013 en 2015. In 2016 daalde het aandeel vroegtijdige schoolverlaters in Limburg tot 4,5%.

D3.3 Participatie aan het hoger onderwijs

Definitie: participatie aan het hoger onderwijs (inschrijvingsratio) geeft het aantal studenten met woonplaats in Limburg dat is ingeschreven in een hogeschool of universiteit in Limburg of in Vlaanderen (Nederlandstalige instellingen in het Vlaamse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest), ten opzichte van het aantal 18-25-jarigen met woonplaats in Limburg, in %.

Aandeel van het Limburgs hoger onderwijs geeft het aantal Limburgse studenten aan Limburgse hogeschool/universiteit t.o.v. Limburgse studenten aan een Vlaamse hogeschool/universiteit (Nederlandstalige instellingen in het Vlaamse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest), in %.

Streefwaarde: stijgen.

Bron: O&V.

Tabel: participatie en aandeel Limburgs hoger onderwijs (in %), 2005-2006 – 2015-2016

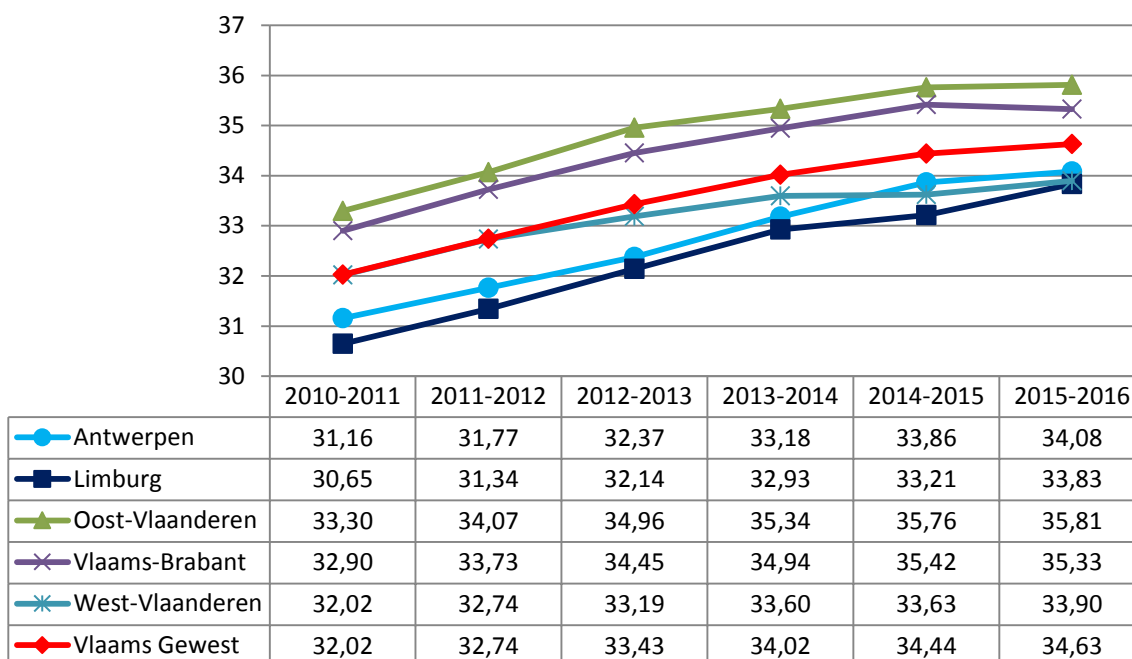
	2005- 2006	2010- 2011	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015	2015- 2016
Inschrijvingsratio Limburgers (18-25-jaar) in hoger onderwijs							
Aandeel Limburgse studenten aan Vlaamse hogeschool t.o.v. 18-25-jarige Limburgers, in %	16,7	19,2	19,7	20,3	17,8	18,2	18,6
Aandeel Limburgse studenten aan Vlaamse universiteit t.o.v. 18-25-jarige Limburgers, in %	8,2	11,4	11,7	11,9	15,1	15,0	15,2
Aandeel Limburgse studenten aan Vlaams hoger onderwijs t.o.v. 18-25-jarige Limburgers, in %	24,9	30,6	31,3	32,1	32,9	33,2	33,8
	2005- 2006	2010- 2011	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015	2015- 2016
Aandeel Limburgs hoger onderwijs							
Aandeel Limburgse studenten aan Limburgse hogeschool t.o.v. Limburgse studenten aan een Vlaamse hogeschool, in %	74,8	70,2	69,6	68,6	70,4	70,1	70,4
Aandeel Limburgse studenten aan Limburgse universiteit t.o.v. Limburgse studenten aan Vlaamse universiteit, in %	21,3	24,2	24,7	24,9	32,6	33,4	35,6
Aandeel Limburgse studenten aan Limburgs hoger onderwijs t.o.v. Limburgse studenten aan Vlaams hoger onderwijs, in %	57,2	53,1	52,9	52,4	53,1	53,6	54,7

Bespreking

Het aandeel 18-25-jarige Limburgers dat hoger onderwijs volgt is in 2015-2016 toegenomen tot 34%. De stijgende trend blijft bestaan en is de jongste 5 jaar nog altijd sterker dan in de overige Vlaamse provincies. De inschrijvingsratio ligt in Limburg wel nog altijd marginaal lager dan in de overige provincies. Door de hervorming in het hoger onderwijs zijn de academische opleidingen aan de hogescholen in 2013-2014 overgedragen aan de universiteiten. Dit verklaart de daling van de inschrijvingsratio aan de hogescholen en de stijging ervan aan de universiteiten in dat academiejaar.

Het aandeel Limburgse studenten dat in Limburg zelf aan een hogeschool of universiteit studeert, is al enkele jaren vrij stabiel. In 2015-2016 bedraagt dit aandeel 55%. Door de voormelde overdracht van een aantal voormalige hogeschoolopleidingen naar de universiteiten is dit aandeel voor de universiteitsstudenten omhoog gesprongen van 25% in 2012-2013 naar 36% in 2015-2016. Voor de hogeschoolstudenten blijft dit aandeel 70%.

Grafiek: inschrijvingsratio (in %) in het hoger onderwijs (hogeschool + universiteit), naar provincie van de woonplaats student, 2010-2011– 2015-2016

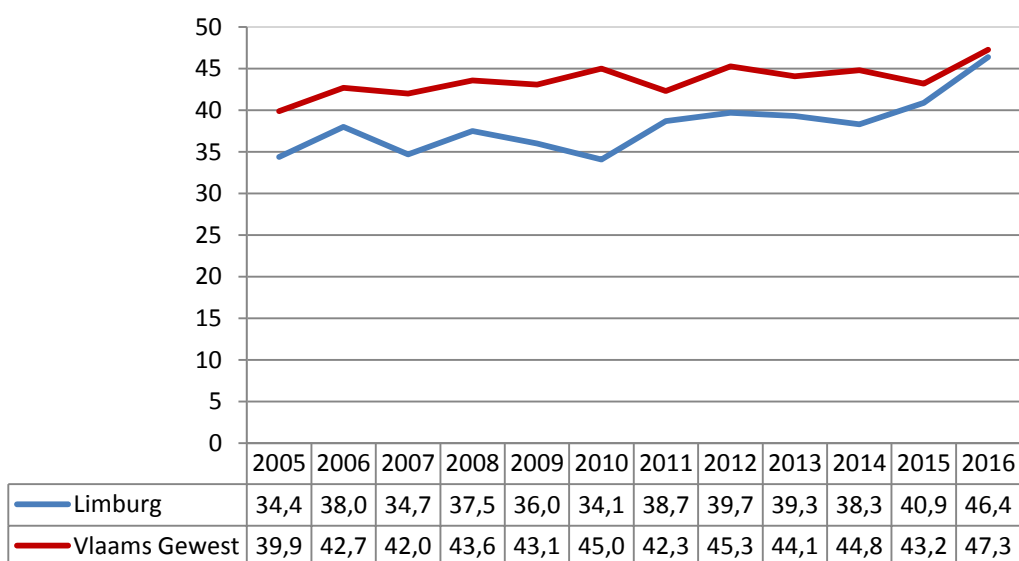
D3.4 Aandeel jongeren (30-34 jaar) dat hoger onderwijs genoten heeft

Definitie: aandeel jongeren (30-34 jaar) dat hoger onderwijs genoten heeft wordt gedefinieerd als het aandeel 30- tot en met 34-jarigen met woonplaats in Limburg die zijn ingeschreven in een hogeschool of universiteit.

Streefwaarde: 47,8% (Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020).

Bron: EAK.

Grafiek: aandeel jongeren (30-34-jarigen) met een diploma hoger onderwijs, Limburg en Vlaams Gewest, 2005-2016

Bespreking

Het aandeel van de jongeren (30-34 jaar) met een diploma hoger onderwijs neemt in Limburg de laatste 5 jaar globaal toe. In het Vlaamse Gewest is de stijging minder groot. Limburg behaalde zo in 2016 waarden die vrijwel gelijk zijn aan de Vlaamse. Van 2011 tot 2016 is het aandeel in Limburg met 8 procentpunten gestegen tot 46,4%, in het Vlaamse Gewest met 5 procentpunten tot 47,3%.

De provincie Limburg loopt nog altijd licht achter op het gewest, maar de kloof is verkleind tot 1 procentpunt.

D4 Doelgericht innoveren

D4.1 Aandeel werkenden in hoogtechnologische industrie en diensten

Definitie: het gaat om het aandeel personen dat woont in de regio en werkzaam is in de volgende bedrijfstakken: farmacie, productie van computers, elektronische en optische producten, chemie, productie van elektrische toestellen, machines & apparaten en voertuigen en andere transportmiddelen, productie van audio- en videoprogramma's, telecommunicatie, computer programmeren & consultancy, ICT-diensten en wetenschappelijk onderzoek.

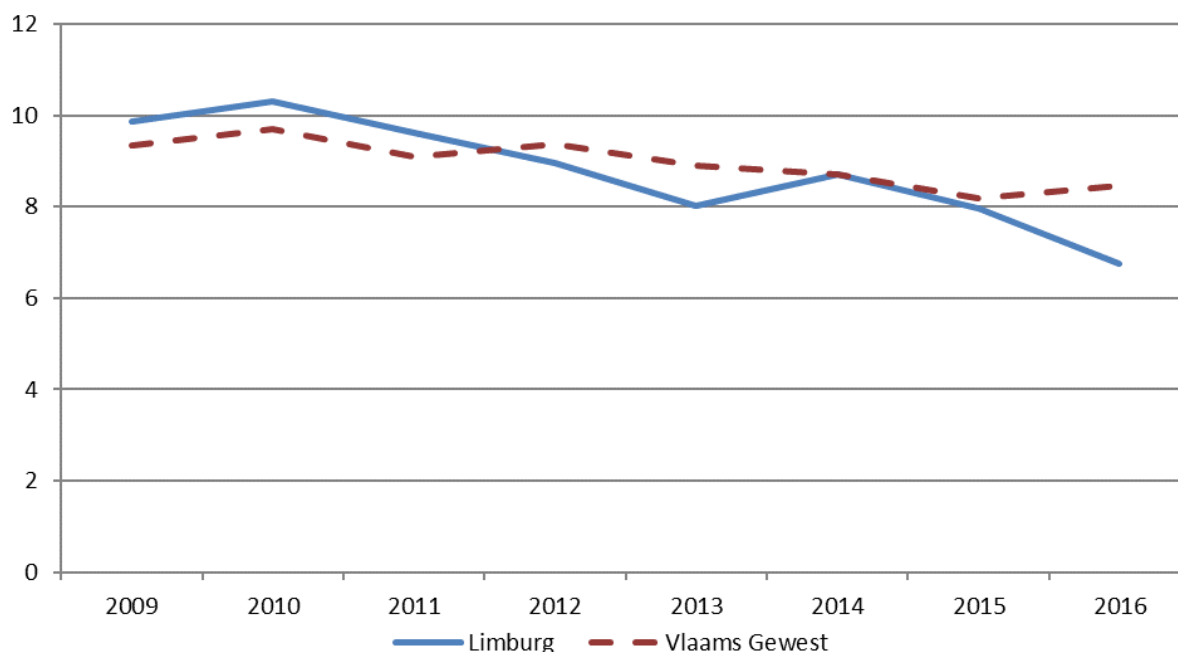
Streefwaarde: stijgen.

Bron: Eurostat.

Tabel: aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren, Limburg, 2009-2016, in %

	Aandeel (medium) HT-industrie	Aandeel HT-diensten	Aandeel kennisintensieve sectoren
2009	7,7	2,2	9,9
2010	7,9	2,4	10,3
2011	7,8	1,9	9,6
2012	6,5	2,4	9,0
2013	5,7	2,3	8,0
2014	6,5	2,2	8,7
2015	5,5	2,5	8,0
2016	4,7	2,1	6,8

Grafiek: aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren, Limburg en Vlaams Gewest, 2009-2016, in %

Bespreking

De Labour Force Survey van Eurostat noteerde in 2016 ongeveer 25.000 Limburgers die in kennisintensieve sectoren werken.

Dit gaat concreet over:

- HT-industrie: farmacie, productie van computers, elektronische en optische producten;
- medium HT-industrie: chemie, productie van elektrische toestellen, machines & apparaten en voertuigen en andere transportmiddelen;
- HT-diensten: productie van audio- en videoprogramma's, telecommunicatie, computer programmeren & consultancy, ICT-diensten, wetenschappelijk onderzoek.

Dit staat voor 6,8% van het totaal aantal werkende Limburgers in 2016. Het gros daarvan werkt in de industrietak (4,7%), tegenover 2,1% in de dienstentak. Sedert 2008 daalt het aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren in Limburg vrij stelselmatig. Dat komt door de industrie, die ook elders regressief is qua tewerkstelling. Het aandeel van de HT-diensten is vrij constant.

In het Vlaamse Gewest als geheel komt deze indicator op 8,5% in 2016. Het aandeel van de industriële component is wat lager (5,1%) in het Vlaamse Gewest, maar dat van de dienstencomponent is dan weer wat hoger (3,3%). Net zoals in Limburg daalt de totale indicator de jongste jaren, en ook in heel Vlaanderen komt dat door de industrie.

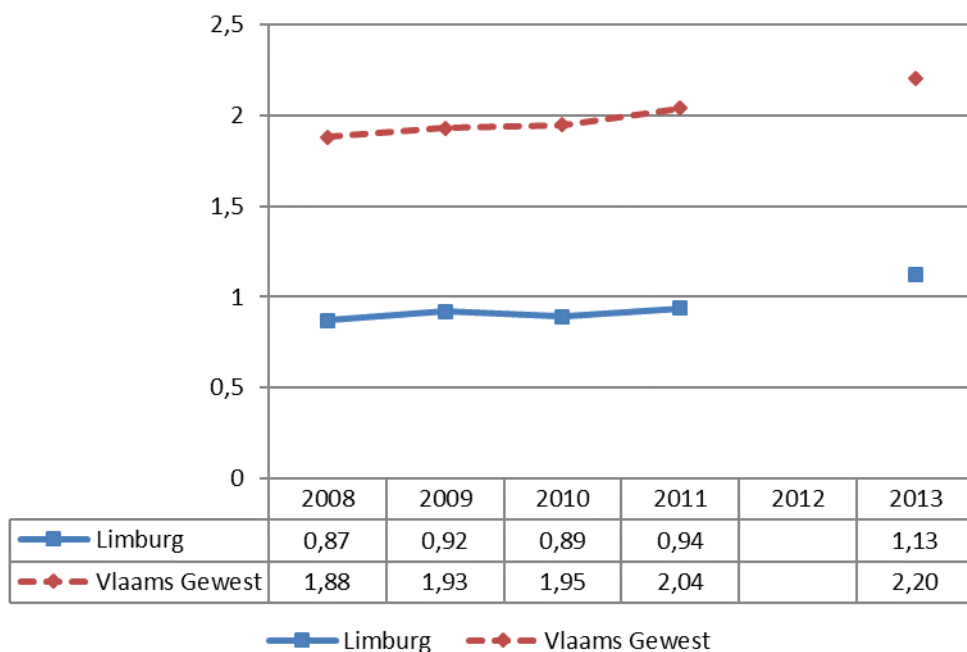
D4.2 Aandeel O&O-personeel en groei

Definitie: het gaat om personen die direct tewerkgesteld zijn in onderzoek en ontwikkeling, als om personen die een directe dienstverlening leveren, zoals O&O managers, en administratief personeel. Personeel dat een indirecte diensten levert (zoals catering, bewaking, ...) wordt niet meegerekend.

Streefwaarde: stijgen en niveau Vlaams Gewest benaderen.

Bron: Eurostat, bewerking SVR.

Grafiek: aandeel O&O-personeel in totale werkgelegenheid, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2013, in %

Bespreking

In 2013 kwam het aandeel van het O&O-personeel ten opzichte van de totale werkgelegenheid in de provincie Limburg op 1,13%. Dit aandeel nam quasi stelselmatig toe in vergelijking met 2008 (met uitzondering van een lichte daling in het jaar 2010).

Ten opzichte van het Vlaamse Gewest ligt het aandeel O&O-personeel in de totale werkgelegenheid in Limburg behoorlijk laag (het aandeel bedraagt steeds ongeveer de helft van dat in het Vlaamse Gewest). Tussen 2008 en 2013 nam dit aandeel met 0,26 procentpunten toe. In het Vlaamse Gewest nam het aandeel O&O-personeel sterker toe (met 0,32 procentpunt).

D4.3 Aantal starters in hoogtechnologische sectoren

Definitie: aandeel oprichtingen van bedrijven in de bedrijfstakken zoals vermeld onder indicator 4.1.

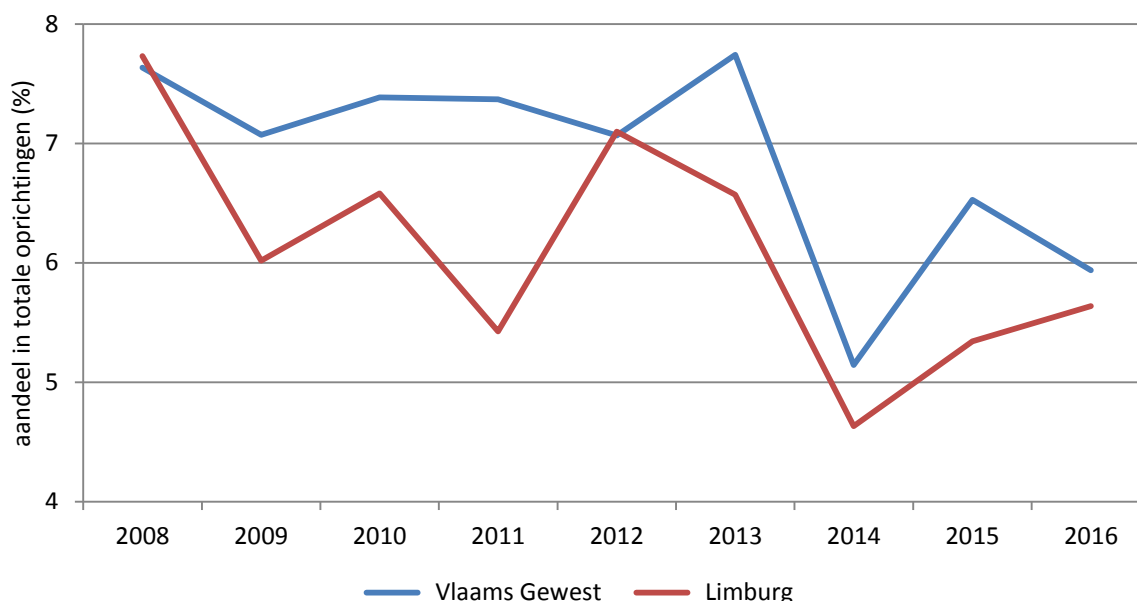
Streefwaarde: stijgen.

Bron: ADS, Algemene Directie van Statistische en Economische Informatie

Tabel: aantal starters in HT-sectoren en hun aandeel in de oprichtingen, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2016

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal oprichtingen HT-sector									
Limburg	419	302	358	297	377	312	300	306	386
Vlaams Gewest	2 956	2 579	2 935	3 023	2 838	2 892	2 625	2 987	3 190
Aandeel in totale oprichtingen (%)									
Limburg	7,7	6,0	6,6	5,4	7,1	6,6	4,6	5,3	5,6
Vlaams Gewest	7,6	7,1	7,4	7,4	7,1	7,7	5,1	6,5	5,9

Grafiek: aantal starters in HT-sectoren en hun aandeel in de oprichtingen, Limburg, 2008-2016

Bespreking

Limburg kent in absolute waarden het meeste starters in de hoogtechnologische sectoren in 2008 (419). De economische crisis nadien zorgde voor een minder groot aantal in de periode 2009-2011. In 2012 was er opnieuw een toename tot 377, maar in de drie daaropvolgende jaren was het aantal opnieuw lager om daarna opnieuw te stijgen tot 386 in 2016. Het aandeel ten opzichte van alle oprichtingen volgt min of meer dezelfde beweging met uitzondering van 2016. Hier daalt het aandeel van het Vlaams Gewest terwijl het aandeel in Limburg verder toeneemt. De indicator lijkt daarmee in grote lijnen het conjunctuurverloop te volgen, met uitzondering van 2012 en 2013. In 2014 bedroeg de ratio 4,6%, duidelijk minder dan in 2013 (6,6%). Voor 2015 en 2016 zien we opnieuw een stijging van resp. 5,3% en 5,6%. Het aandeel HT-oprichtingen ligt doorgaans op een wat hoger niveau in heel het Vlaamse Gewest (5,9% in 2016).

D5 Ruimer exporteren

D5.1 Exportratio goederen en diensten

Definitie: de uitvoer van goederen en diensten zoals gedefinieerd in het ESR 2010 rekenstelsel. Daarbij geldt de plaats van uitvoer als criterium.

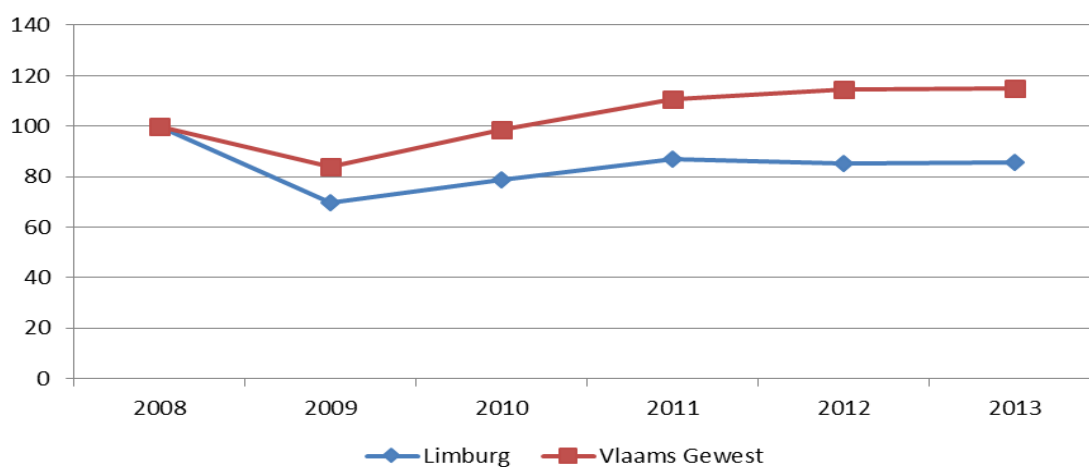
Streefwaarde: stijgen.

Bron: INR.

Tabel: uitvoer van goederen en diensten, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2013, in miljoen euro

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Limburg						
Goederen	20 972	14 094	15 908	17 514	16 715	16 827
Diensten	1 712	1 671	1 999	2 243	2 587	2 593
Totaal	22 684	15 765	17 906	19 757	19 302	19 419
Bbp	22 769	21 603	22 674	23 956	24 428	24 657
Vlaams Gewest						
Goederen	154 594	123 981	147 574	170 446	173 747	174 653
Diensten	39 865	38 785	44 111	44 920	49 260	48 577
Totaal	194 460	162 766	191 685	215 366	223 007	223 230
Bbp	204 547	201 216	210 001	218 480	224 672	228 577
Aandeel Limburg (in %)						
Goederen	13,6	11,4	10,8	10,3	9,6	9,6
Diensten	4,3	4,3	4,5	5,0	5,3	5,3
Totaal	11,7	9,7	9,3	9,2	8,7	8,7
Exportratio (in %)						
Limburg	-	73,0	79,0	82,5	79,0	78,8
Vlaams Gewest	-	80,9	91,3	98,6	99,3	97,7

Grafiek: uitvoer van goederen en diensten, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2013, indices (2008=100)

Bespreking

De totale uitvoer van goederen en diensten kwam in Limburg op € 19,4 miljard in 2013. Daarmee heeft Limburg een aandeel van 8,7% in de Vlaamse totale uitvoer. Dat is minder dan zijn bbp-aandeel omdat de grote Vlaamse poorten (Zee- en luchthavens, waar ook goederenbehandeling en -verwerking plaatsgrijpt) zich niet in Limburg bevinden. De totale uitvoer is goed voor 78,8% van het Limburgse bbp anno 2013. Dat is iets lager dan in 2012, maar toch beter dan de eerste meting in het recessiejaar 2009. De financieel-economische crisis van 2009 laat immers sporen na. Dat is des te meer zo in Limburg waar de totale uitvoer van goederen en diensten tussen 2008 en 2013 met 14,4% afnam in nominale termen. In het Vlaamse Gewest was er over die periode een aangroei met 14,8% (zie ook figuur).

Goederen zijn dominant in de export: In Limburg maken goederen anno 2013 86,6% uit van de totale uitvoer van goederen en diensten tegenover 78,2% in het Vlaamse Gewest.

Limburg kende in 2015 26 projecten van buitenlandse directe investeringen (bron: FIT). Dat is 11,5% van het totaal aantal in heel het Vlaamse Gewest. Dat aandeel is de afgelopen jaren vrij constant (8,8%, 11,0% en 10,3% in 2012, 2013 en 2014). Van de 80 projecten over 2012-2015 waren er 18 uit de VS, 12 uit Nederland, 6 uit Duitsland en telkens 5 uit China en Zweden. De overige landen zijn minder belangrijk.

D6 Sterker ondernemen

D6.1 Aantal starters en oprichtingsratio

Definitie: een starter is een onderneming met een startdatum in het referentiejaar. De oprichtingsratio geeft weer hoeveel starters er zijn in een bepaald jaar tegenover het aantal ondernemingen aan het einde van dat jaar. Het gaat hier enkel om btw-plichtige ondernemingen (ADS-definitie).

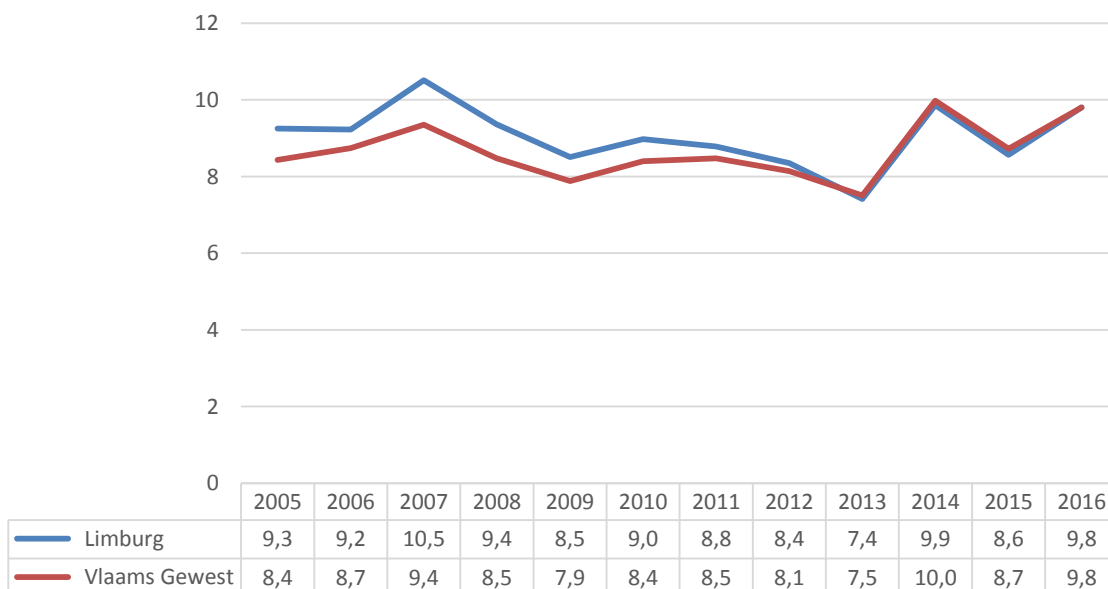
Streefwaarde: stijgen.

Bron: Kruispuntbank Ondernemingen (KBO), ADS.

Tabel: aantal starters en oprichtingsratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2005-2016

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal starters												
Limburg	4 896	5 001	5 786	5 420	5 018	5 440	5 475	5 311	4 749	6 477	5 728	6 848
Vlaams Gewest	35 758	37 777	41 046	38 720	36 466	39 733	41 011	40 154	37 355	51 013	45 762	53 722
Oprichtingsratio (%)												
Limburg	9,3	9,2	10,5	9,4	8,5	9,0	8,8	8,4	7,4	9,9	8,6	9,8
Vlaams Gewest	8,4	8,7	9,4	8,5	7,9	8,4	8,5	8,1	7,5	10,0	8,7	9,8

Grafiek: aantal starters en oprichtingsratio, Limburg, 2005-2016

Bespreking

Tussen 2005 en 2007 is er in Limburg een stijging van het aantal starters met daarna een terugval in 2008 en 2009. Vanaf 2010 is er weer een lichte stijging maar in 2012 volgt opnieuw de daling die zich gestaag verder zet en in 2013 een dieptepunt van 4.749 starters bereikt. Voor 2014 is er opnieuw een stijging, zowel in Limburg als in het Vlaams Gewest. Deze stijging zet zich in 2015 en 2016 verder door. Ook het Vlaamse Gewest kent een dergelijk verloop. De stijging vanaf 2014 is wel deels te verklaren door het invoeren van BTW-verplichtingen bij enkele nieuwe categorieën van ondernemingen, zoals vrije beroepen.

De oprichtingsratio kent hier hetzelfde verloop: Limburg vertoont in 2005 een ratio van 9,3% om te stijgen tot 10,5% in 2007, het hoogtepunt in deze reeks. Vanaf dan gaat het gestaag naar beneden om in 2013 een dieptepunt te kennen van 7,4%. Voor 2014 en 2016 is er terug een stijging naar 9,9 en 9,8%. Ook het Vlaamse Gewest volgt ditzelfde patroon. Limburg scoort op deze ratio hoger dan het Vlaamse Gewest maar in 2013 zakt Limburg met 7,4% starters voor het eerst onder het Vlaams gemiddelde van 7,5% en zet diezelfde trend door in 2014 en 2015. In 2016 haalt het Vlaamse Gewest en de Limburg een oprichtingsratio van 9,8%.

D6.2 Nettogroeiratio en turbulentie

Definitie: de nettogroeiratio geeft het verschil weer tussen de oprichtingsratio en de stopzettingsratio. Deze geven respectievelijk het aantal starters en stopzettingen weer in een bepaald jaar in verhouding met het aantal ondernemingen aan het einde van dat jaar. Tellen we beide ratio's op dan spreken we over turbulentie. Het gaat hier enkel om btw-plichtige ondernemingen.

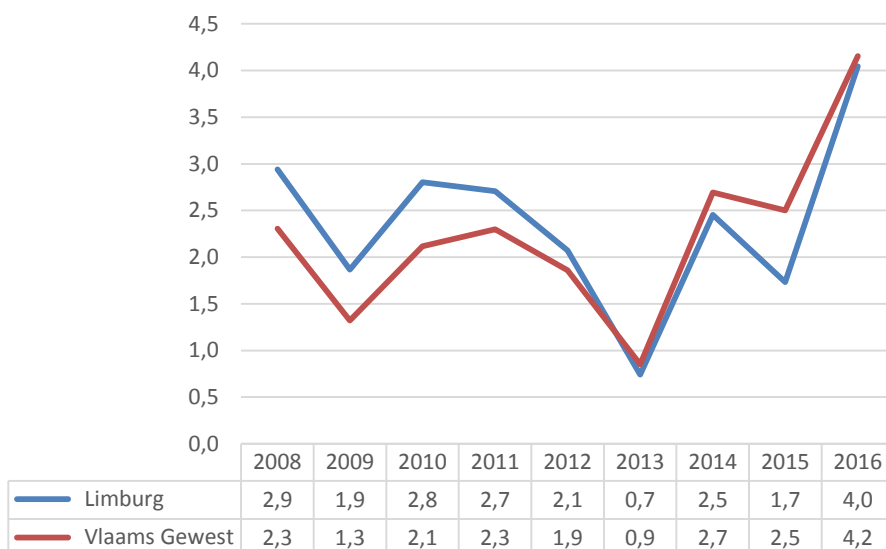
Streefwaarde: stijgen en niveau van het Vlaamse Gewest benaderen.

Bron: Kruispuntbank Ondernemingen (KBO), ADS.

Tabel: netto-groeiratio en turbulentie, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2016 in %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Netto-groeiratio (%)									
Limburg	2,9	1,9	2,8	2,7	2,1	0,7	2,5	1,7	4,0
Vlaams Gewest	2,3	1,3	2,1	2,3	1,9	0,9	2,7	2,5	4,2
Turbulentie (%)									
Limburg	15,8	15,2	15,2	14,9	14,6	14,1	17,3	15,4	15,6
Vlaams Gewest	14,7	14,4	14,7	14,7	14,4	14,2	17,3	14,9	15,5

Grafiek: nettogroeiratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2005-2016, in %

Bespreking

De netto-groeiratio vakt de cijfers van de oprichtingsratio enigszins af maar toont duidelijk aan dat er sinds 2010 een gestage daling is die zich doorzet tot in 2013 om daarna snel te stijgen. Limburg kent min of meer hetzelfde verloop als het Vlaams Gewest maar duikt vanaf 2013 onder het gemiddelde in het Vlaams Gewest. In 2014 is er een heropflakking die zich bescheiden doorzet in 2015. In 2016 worden de hoogste ratio's opgetekend van 4% en 4,2% voor respectievelijk Limburg en het Vlaamse Gewest.

De turbulentie vertoont een meer stabiel patroon wat verklaart dat de dalende oprichtingsratio en de stijgende stopzettingsratio naar elkaar toe convergeren. Limburg scoort lichtjes hoger dan het Vlaamse gemiddelde in deze turbulentie.

D6.3 Overlevingsgraad op 5 jaar

Definitie: de overlevingsgraad in het jaar X geeft het percentage weer van de starters die in het jaar X-5 gestart zijn en die minstens 5 jaar (1.825 dagen) hebben bestaan.

Streefwaarde: stijgen.

Bron: Kruispuntbank Ondernemingen, bewerking ADS

Grafiek : Overlevingsgraad, Limburg en Vlaams Gewest, 2013-2015, in %

Bespreking

De overlevingsgraad van 2013 tem 2015 geeft weer hoeveel van de starters in de periode 2008 tem 2010 na 5 jaar nog steeds actief zijn. In 2016 is dit voor het Vlaamse Gewest 66% en voor Limburg 66,3%.

Deze cijfers zijn vrij stabiel in de tijd en Limburg en het Vlaamse Gewest behalen hier dezelfde graad, zij het dat Limburg iets hoger scoort dan het Vlaamse Gewest.

D6.4 Aantal en aandeel zelfstandigen ten opzichte van de beroepsbevolking

Definitie: aandeel van zelfstandigen en helpers woonachtig in een regio

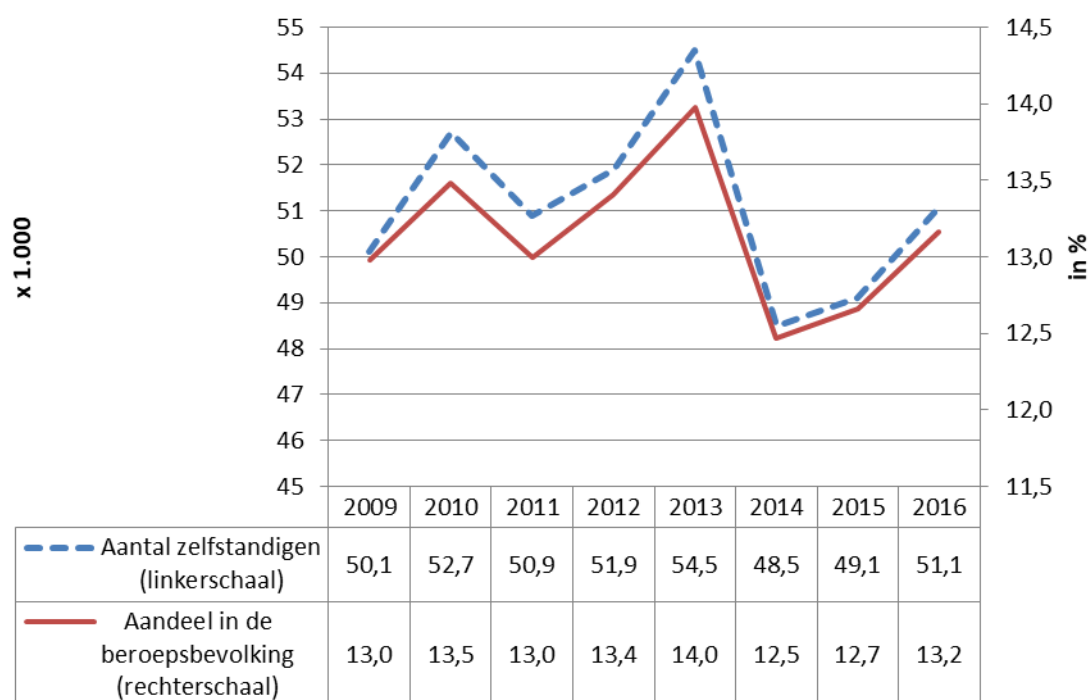
Streefwaarde: stijgen en zelfde niveau als het Vlaamse Gewest.

Bron: Eurostat-EAK, SVR-bewerking.

Tabel: aantal zelfstandigen en aandeel in de beroepsbevolking, Limburg en Vlaams Gewest, 2009-2016

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal zelfstandigen (x 1.000)								
Limburg	50,1	52,7	50,9	51,9	54,5	48,5	49,1	51,1
Vlaams Gewest	408,9	402,7	393,7	396,7	423,8	410,7	426,6	410,2
Aandeel in de beroepsbevolking (in %)								
Limburg	13,0	13,5	13,0	13,4	14,0	12,5	12,7	13,2
Vlaams Gewest	14,3	13,9	13,7	13,7	14,5	14,0	14,5	14,0

Grafiek: aantal zelfstandigen en aandeel in de beroepsbevolking, Limburg, 2009-2016

Bespreking

Tussen 2009 en 2016 was er globaal een toename van het aantal zelfstandigen (van 50.100 in 2009 naar 51.100 in 2016, of +2,0%). Maar die evolutie was niet rechtlijnig. In 2014 daalde het aantal om dan toe te nemen in 2015 en vooral 2016. In heel het Vlaamse Gewest was er een minieme aangroei van het aantal zelfstandigen met +0,3% tussen 2009 en 2016.

Het aandeel Limburgse zelfstandigen in de beroepsbevolking nam lichtjes toe tussen 2009 en 2016 (13,2%), maar kende een terugval in 2014 en 2015. In het Vlaamse Gewest ligt dit aandeel iets hoger (14,0%).

D6.5 Aandeel bezoldigde tewerkstelling in de FRIS-sectoren

Definitie: FRIS staat voor Full Regional Innovation System. Dit is een raamwerk waarbinnen overheid, onderzoeksinstituten en bedrijfsleven samenwerken om regionale innovatie te versnellen. Dit leidt tot de afbakening van een aantal sectoren waarbinnen specifieke business cases ontwikkeld worden. De acht FRIS-sectoren zijn niet strikt omschreven en kunnen elkaar overlappen. Daarom werden subsectoren eenduidig toegewezen aan één FRIS-sector (zie voetnoten bij de tabel).

Streefwaarde: stijging van het aandeel tewerkstelling in FRIS sectoren.

Bron: RSZ gedecentraliseerde statistiek, verwerking SVR.

Tabel: bezoldigde tewerkstelling in de FRIS-sectoren in Limburg, 31 december 2009 – 31 december 2015

	31 dec 2009	31 dec 2010	31 dec 2011	31 dec 2012	31 dec 2013	31 dec 2014	31 dec 2015
01. Life sciences en Health care (1) (2)	42 873	43 275	40 621	41 175	42 324	43 664	44 877
02. Creatieve economie	5 169	5 365	5 898	5 364	5 677	5 708	6 143
03. Logistiek en mobiliteit	23 227	23 250	23 695	23 736	23 436	23 711	23 774
04. Bouw	18 769	19 309	19 241	18 705	18 613	18 406	18 135
05. Landbouw, tuinbouw & fruitteelt	2 419	2 386	2 523	2 661	2 623	2 525	2 692
06. Vrijtijdseconomie (3)	10 692	10 359	10 325	10 321	10 457	10 869	10 939
07. Cleantech (4)	4 573	4 284	4 454	4 597	4 488	4 475	4 586
08. Energie	1 422	1 480	1 423	1 334	1 238	1 220	1 208
FRIS-sectoren	109 144	109 708	108 180	107 893	108 856	110 578	112 354
Totale bezoldigde tewerkstelling	268 650	272 445	274 697	274 503	271 945	276 752	276 987
Aandeel FRIS-sectoren (in%)	40,6	40,3	39,4	39,3	40,0	40,0	40,6

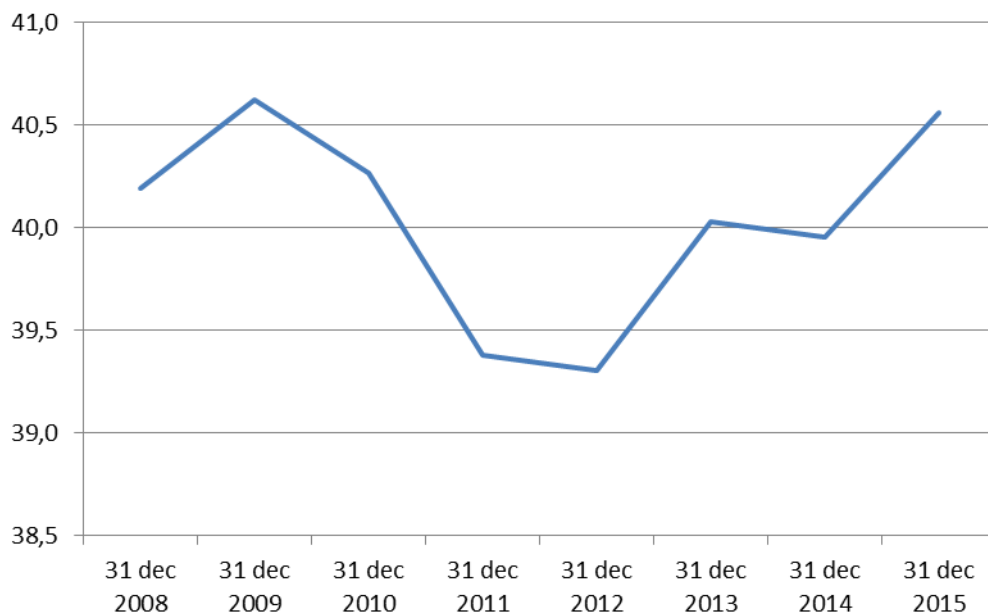
(1) subsectoren 72.110 en 72.190: O&O op biotechnologisch en natuurwetenschappelijk gebied bij 'Cleantech' gevoegd.

(2) subsector 46.460: Groothandel in farmaceutische producten bij 'Logistiek & Mobiliteit' gevoegd.

(3) Is exclusief gedeelte 'Creatieve economie'.

(4) subsectoren 71.121, 74.102 en 74.201: Ingenieurs, adviseurs, industriële designers en fotografen bij 'Creatieve economie'.

Grafiek: aandeel van de bezoldigde tewerkstelling in de FRIS sectoren in Limburg, 31 december 2008 – 31 december 2015, in %

Bespreking

Op 31 december 2015 waren er in Limburg 276.987 bezoldigde jobs in de FRIS-sectoren. Dat is goed voor 40,6% van de totale bezoldigde tewerkstelling. Daarmee zit dit aandeel opnieuw op het niveau van 2009. In de tussenliggende jaren was er een daling. Het aandeel van de FRIS-sectoren ligt hoger in het Vlaamse Gewest (43,5%).

De belangrijkste FRIS-sector is 'life sciences en health care' (39,9% van het FRIS-totaal). Andere belangrijke subsectoren zijn 'logistiek en mobiliteit' (21,2%) en de 'bouw' (16,1%). De andere subsectoren hebben een aandeel van minder dan 10% van het FRIS-totaal.

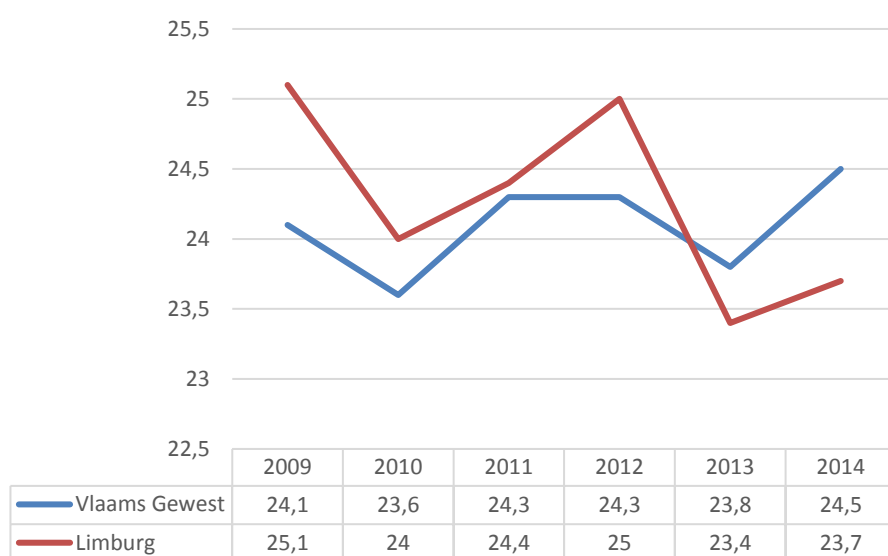
D6.6 Investeringsratio

Definitie: totale investeringen in procent van het bbp.

Streefwaarde: stijgen en op niveau Vlaams Gewest.

Bron: INR, verwerking SVR.

Grafiek: investeringsratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2009-2014, in %

Bespreking

De investeringsratio is het aandeel van de totale investeringen in het bbp (ongeacht van welke actor). Dat is een belangrijke graadmeter voor het vertrouwen in de economie en het toekomstige ontwikkelingspotentieel. De Limburgse investeringsratio kwam op 23,7% in 2014. De indicator ligt daarmee lager dan in 2009. De investeringsratio daalde vooral in 2013.

De indicator nam in het Vlaamse Gewest toe over deze periode en is met 24,5% in 2014 hoger dan in Limburg.

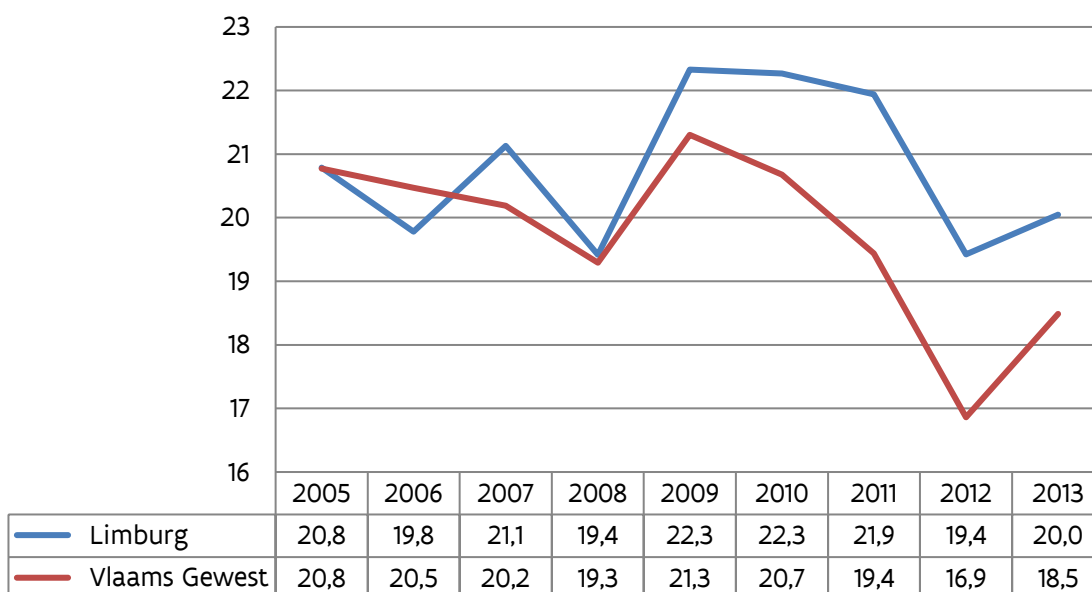
D6.7 Btw op omzet

Definitie: geeft weer hoeveel toegevoegde waarde er gecreëerd wordt door elke euro omzet die de een onderneming genereert. De toegevoegde waarde is de waarde die een onderneming genereert door het uitoefenen van haar bedrijfsproces en kan aanzien worden als een maatstaf voor winst en verlies.

Streefwaarde: stijgen.

Bron: jaarrekeninggegevens, bewerking SVR.

Grafiek: btw op omzet, Limburg en Vlaams Gewest, 2005-2013, in %

Bespreking

Deze indicator geeft het aandeel weer van de bruto toegevoegde waarde op de omzet. Bedrijven die hoog scoren, halen veel toegevoegde waarde uit hun omzet, m.a.w. weten efficiënt producten op de markt te brengen en te verkopen.

Deze indicator kent voor de bedrijven in de provincie Limburg een grillig verloop, waarbij in 2006, 2008, 2011 en 2012 een neerwaartse trend wordt vastgesteld. 2009 en 2010 waren piekjaren met een cijfer van 22,3%. In 2012 wordt een dieptepunt bereikt voor het Vlaamse Gewest terwijl de provincie Limburg zich op het niveau van 2008 weet te handhaven. In 2013 zien we voor beide regio's een stijging die weliswaar groter is in het Vlaamse Gewest dan in de provincie Limburg.

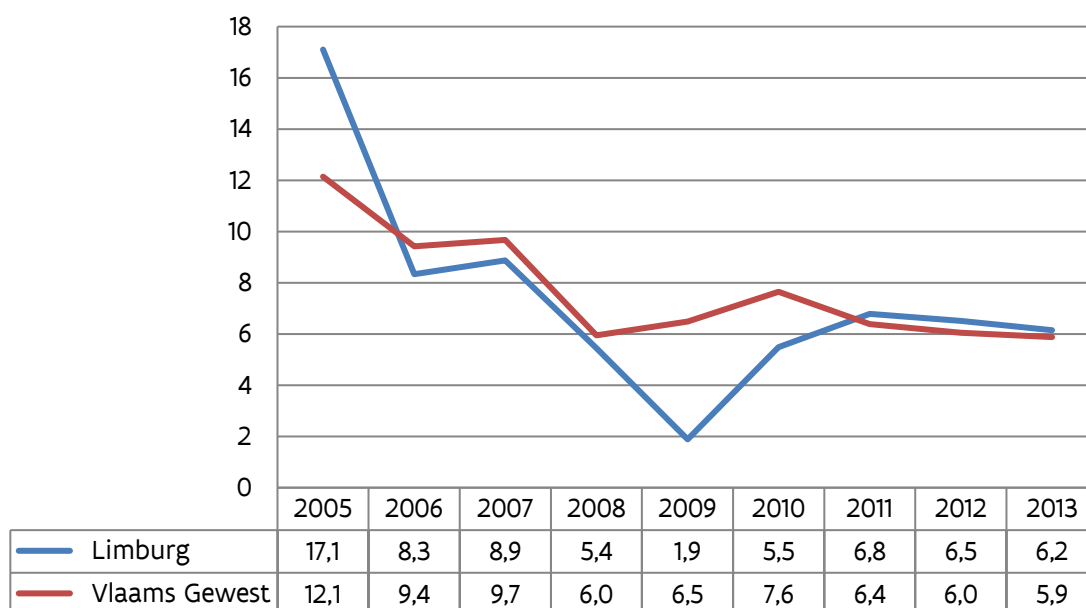
D6.8 Nettorendabiliteit

Definitie: de netto rendabiliteit van het eigen vermogen geeft weer hoeveel winst er gegenereerd wordt in vergelijking met het geïnvesteerde eigen vermogen. Het verhoudingsgetal geeft dus weer in welke mate een onderneming haar aandeelhouders beloont.

Streefwaarde: stijgen.

Bron: jaarrekeninggegevens, bewerking SVR.

Grafiek: nettorendabiliteit in Limburg en het Vlaamse Gewest, 2005-2013, in %

Bespreking

De rentabiliteit geeft de mate van winstgevendheid van de onderneming weer, die meestal wordt uitgedrukt in verhoudingsgetallen. De rentabiliteit eigen vermogen = nettobedrijfsresultaat gedeeld door geïnvesteerd eigen vermogen. Ten behoeve van de continuïteit van de onderneming moet op lange termijn de winst voldoende groot zijn om de vermogensverschaffers (aandeelhouders) gewenste uitkeringen in de vorm van dividend of intrest te kunnen doen. Hoe hoger de ratio's van de rentabiliteit, hoe succesvoller de onderneming en hoe makkelijker het wordt om nieuw krediet/kapitaal te krijgen.

Uit de tabel kan duidelijk afgeleid worden dat de nettorendabiliteit zowel in Vlaanderen als in de provincie Limburg de eerste jaren van de analyse sterk daalde. Voor de provincie Limburg was dit van 17,1% in 2005 tot 1,9% in 2009. Voor Vlaanderen van 12,1% in 2005 tot 6,0% in 2008. Vanaf 2009 is er voor Limburg een heropleving van de nettorendabiliteit met een piek in 2011 die ook in 2012 behouden blijft. Sedert 2011 scoort Limburg hier ook boven het Vlaamse gemiddelde. In 2013 merken we overal een daling die iets groter is bij de provincie Limburg.

D7 Gericht ontsluiten

D7.1 Aanbod aan bedrijventerreinen

Definitie: de bezettingsgraad is het aandeel bebouwde en verharde oppervlakte binnen een bedrijventerrein ten opzichte van de totale bestemde oppervlakte van een bedrijventerrein. Deze indicator bevat dus naast de gebouwen ook infrastructuur (bermen, private groenbuffers...) en onbebouwde gronden in gebruik van een bedrijf (parking, opslag in open lucht ...). De bezettingsgraad is dus de infrastructuur plus wat in gebruik is (dus niet het actief aanbod, de reservegronden en wat niet realiseerbaar is, al dan niet tijdelijk) gedeeld door de totale oppervlakte.

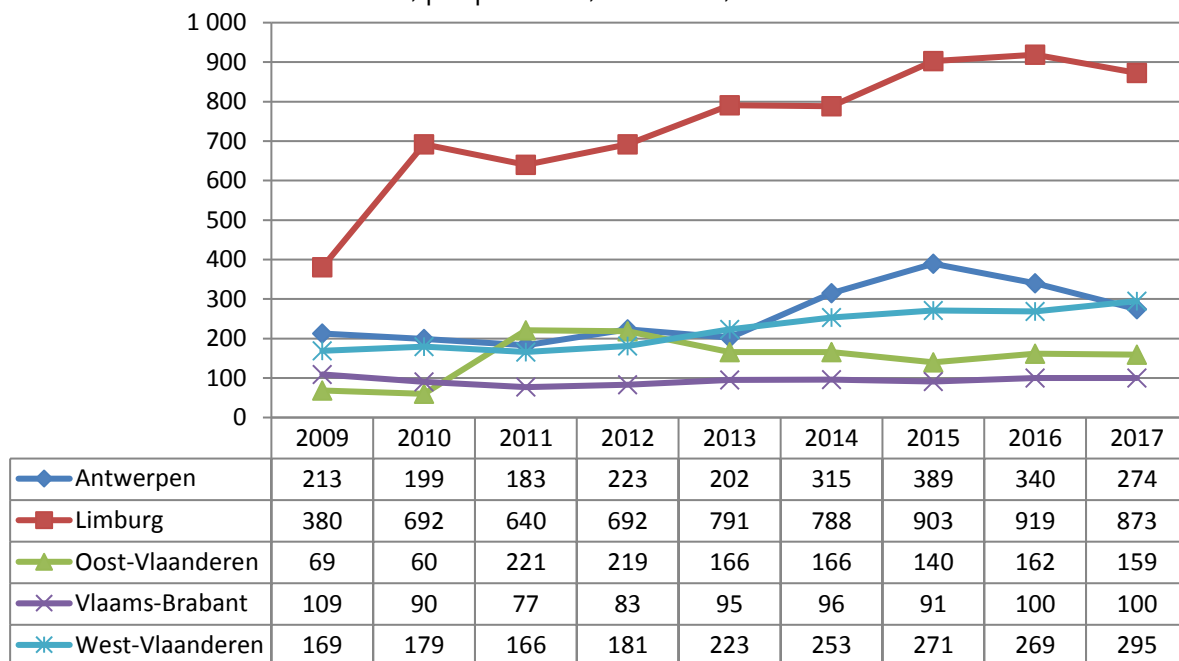
Streefwaarde: stijgen.

Bron: Agentschap Ondernemen.

Tabel: oppervlakte van de Vlaamse bedrijventerreinen (exclusief haventerreinen), per provincie en aandeel ingenomen terreinen, januari 2017, in ha

	Infrastructuur	Bezet	Leegstand of in (her)ontwikkeling	Actief aanbod	Gronden in gebruik door bedrijf	Reservegrond bedrijf of projectontwikkelaar	In ontwikkeling	Tijdelijk niet realiseerbaar	TOTAAL	Bezettingsgraad
Antwerpen	1 521	7 938	512	274	152	469	171	856	11 893	85,1
Limburg	1 452	6 075	297	873	831	340	47	1 415	11 330	76,4
Oost-Vlaanderen	1 171	6 100	466	159	133	327	199	1 014	9 569	82,2
Vlaams-Brabant	717	3 876	138	100	121	443	3	517	5 915	82,0
West-Vlaanderen	1 157	7 796	403	295	265	458	97	928	11 399	84,4
Vlaams Gewest	6 018	31 785	1 816	1 701	1 502	2 037	352	4 730	49 941	82,3

Grafiek: evolutie van de oppervlakte van het actief aanbod op de Vlaamse bedrijventerreinen (exclusief haventerreinen), per provincie, 2009-2017, in ha

Bespreking

In januari 2017 telde het Vlaamse Gewest 49.941 ha bedrijventerreinen (exclusief havenzone). Van deze oppervlakte is 82,3% bezet. De provincie Limburg heeft de laagste bezettingsgraad (76,4%) en het hoogste actief aanbod.

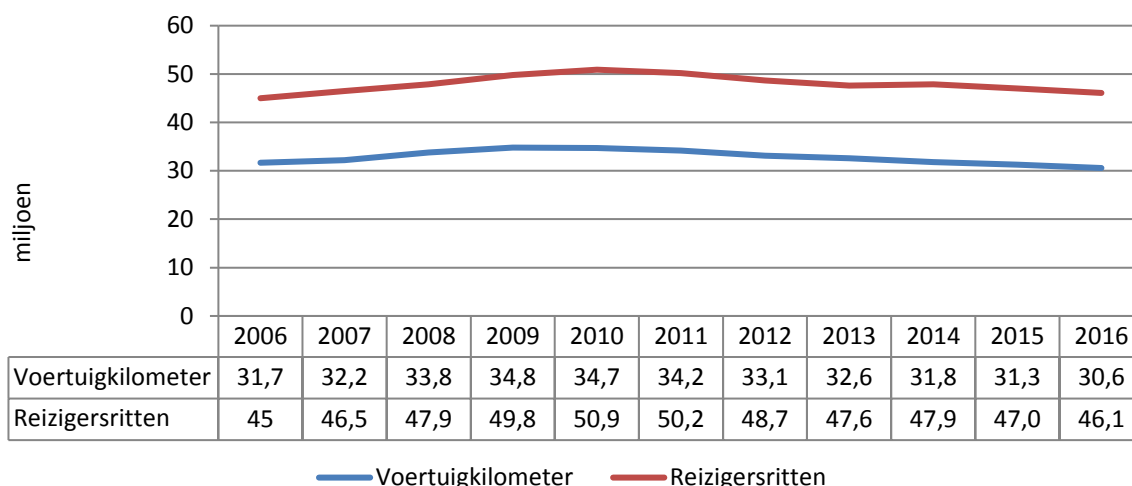
Tussen 2009 en 2017 is het beschikbare aanbod aan bedrijventerreinen in elke provincie – met uitzondering van de provincie Vlaams-Brabant – toegenomen. Deze toename was het hoogst in de provincie Limburg. Hier nam de beschikbare oppervlakte toe van 380 ha in 2009 tot 873 ha in 2017. Het actief aanbod is de oppervlakte die effectief aangeboden wordt.

D7.2 Aanbod regionaal vervoer

Streefwaarde: stijging en trend Vlaams Gewest volgen.

Bron: De Lijn.

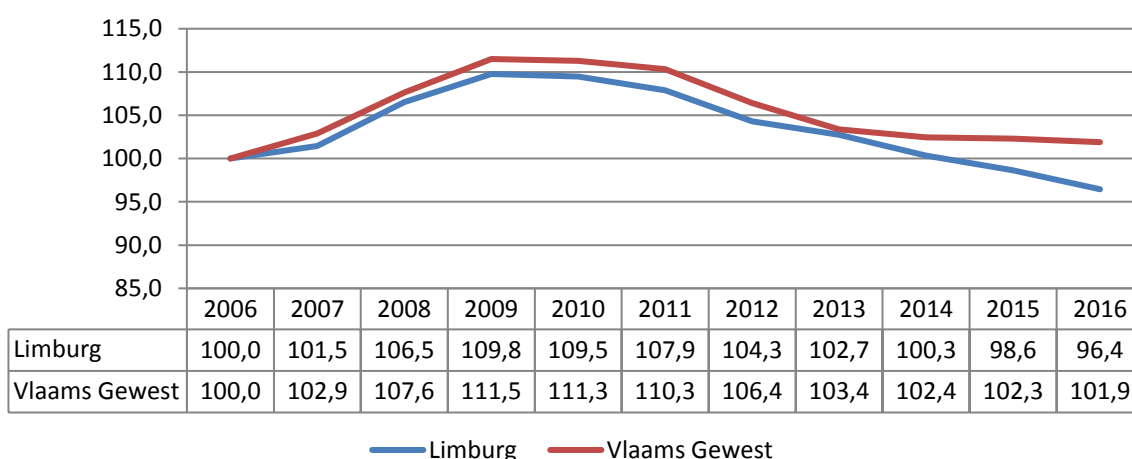
Grafiek: evolutie aantal voertuigkilometer en reizigersritten door De Lijn in provincie Limburg

Bespreking

In 2016 reden de voertuigen van De Lijn 30,6 miljoen kilometer in de provincie Limburg en vervoerden 46,1 miljoen reizigers. Zowel qua aanbod als qua reizigers is er een continue lichte daling sinds 2009/2010, na jaren van sterke stijging. Dit is het gevolg van besparingen die De Lijn moest doorvoeren, en waarbij geopteerd is om het aanbod op een slimme manier gedeeltelijk te beperken. Zo werd het aanbod van enkele lijnen beperkt in de vroege en late uren op momenten met een zeer lage bezetting. Deze efficiëntie- en besparingsoefening werd door De Lijn toegepast in het hele Vlaamse Gewest. In 2016 zien we in Limburg een verdere beperking van het aanbod, en ook een lichte daling van het aantal reizigers.

Grafiek: index voertuigkilometer (2006=100), 2006-2016

OMGEVINGSINDICATOREN

01.1 Kansarmoede-index Kind en Gezin

Definitie: aantal kinderen geboren in een kansarm gezin volgens de criteria van Kind en Gezin in jaar x en de jaren x-1 en x-2 en die wonen in het Vlaamse Gewest/de provincie Limburg op 31 december van het jaar x gedeeld door het totaal aantal kinderen geboren in de jaren x, x-1 en x-2 en die wonen in het Vlaamse Gewest/de provincie Limburg op 31 december van het jaar x (in %). De regioteamleden van Kind en Gezin toetsen bij elke geboorte de situatie van het gezin aan 6 criteria: het maandinkomen van het gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. Een gezin wordt als kansarm beschouwd als het op minstens 3 van de 6 criteria zwak scoort.

Streefwaarde: halvering tussen 2008 en 2020 op niveau van het Vlaamse Gewest (Pact 2020).

Bron: Kind en Gezin.

Tabel: aantal geboorten in kansarme gezinnen in jaar x en 2 voorgaande jaren tegenover het totaal aantal geboorten in jaar x en 2 voorgaande jaren, Limburg, Steektafels Limburg en Vlaams Gewest, 2007-2016, in %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2007-2016 in ppt.
Totaal Limburg	8,2	9,3	9,7	10,1	10,8	11,0	11,2	11,8	12,6	13,8	+ 5,6
- Maasland	6,3	8,1	9,9	10,9	11,6	11,9	13,4	14,5	17,8	18,1	+ 11,7
- Midden-Limburg	8,3	10,7	11,8	12,7	13,7	13,4	13,3	13,5	14,1	16,0	+ 7,6
- Noord-Limburg	4,8	5,1	5,1	5,6	6,6	6,9	7,4	7,7	8,3	8,9	+ 4,1
- West-Limburg	11,2	12,4	12,1	12,5	12,4	13,2	13,0	13,5	14,3	14,6	+ 3,4
- Zuid-Limburg	9,1	8,5	8,1	7,4	8,2	8,8	8,6	9,3	10,2	11,5	+ 2,4
Vlaams Gewest	7,4	7,9	8,2	8,6	9,7	10,5	11,2	11,4	12,0	12,8	+ 5,4

Bespreking

De kansarmoede-index van Kind en Gezin brengt verschillende aspecten van de sociaaleconomische situatie van het gezin waarin een kind geboren wordt tegelijk in rekening. Aan de hand van het maandinkomen van het gezin, de opleiding en de arbeidssituatie van de ouders, de ontwikkeling van de kinderen, de huisvesting en de gezondheidssituatie van het gezin, wordt nagegaan hoeveel kinderen in Vlaanderen wonen die geboren worden in een kansarm gezin (ongeacht waar ze geboren zijn). Een gezin wordt als kansarm beschouwd als het op minstens 3 van de voorgenoemde criteria zwak scoort. Daarbij wordt niet gewerkt met jaarcijfers maar met het gemiddelde van het jaar en de 2 voorgaande jaren. Dat zorgt voor robuustere resultaten.

In 2016 haalt de index in het Vlaamse Gewest een score van 12,8. Dat betekent dat 12,8% van de kinderen geboren in de periode 2014-2016 leeft in een kansarm gezin. In Limburg ligt de indexscore iets hoger dan het Vlaamse gemiddelde. In 2013 was het verschil tussen de Limburgse en Vlaamse indexscore - dat zich voordeed sinds 2007 - nochtans verdwenen. In de meest recente jaren ligt de indexscore in Limburg weer beperkt hoger dan in het totale Vlaamse Gewest.

Opgedeeld naar regio ligt de kansarmoede-index het hoogst in Maasland (18%), Midden-Limburg (16%) en West-Limburg (15%). Noord-Limburg scoort het laagst (9%). In Maasland en Midden-Limburg is de index tussen 2006 en 2016 het sterkst gestegen.

O1.2 Onderwijskansarmoede-indicator (OKI)

Definitie: de onderwijskansarmoede-indicator (OKI) wordt berekend als het aantal leerlingenkenmerken waaraan een leerling voldoet ('aantikt'). Deze leerlingenkenmerken zijn:

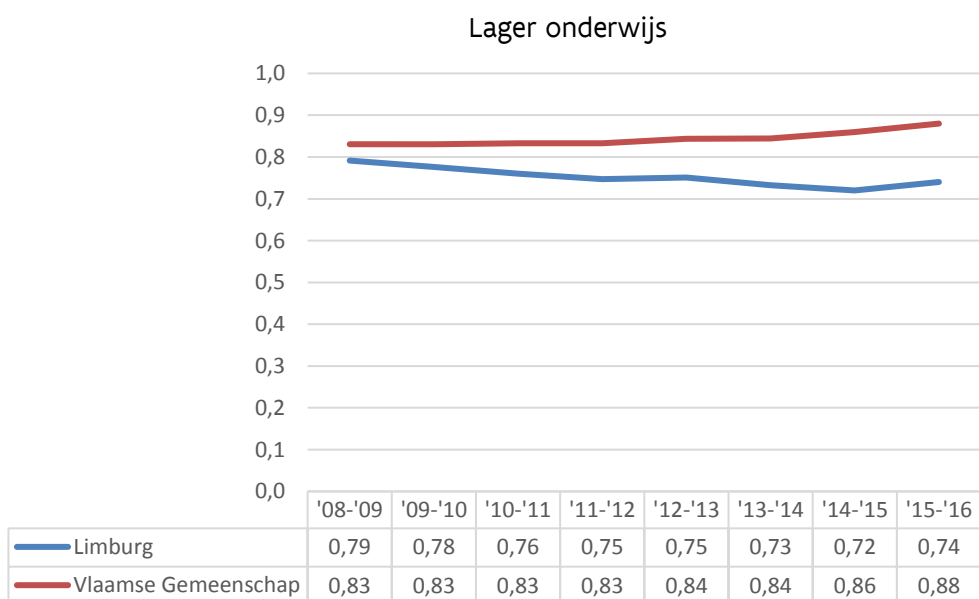
- laag opleidingsniveau van de moeder
- gezinstaal niet Nederlands
- woonachtig in een buurt met hoge mate van schoolse vertraging
- ontvangen van een schooltoelage)

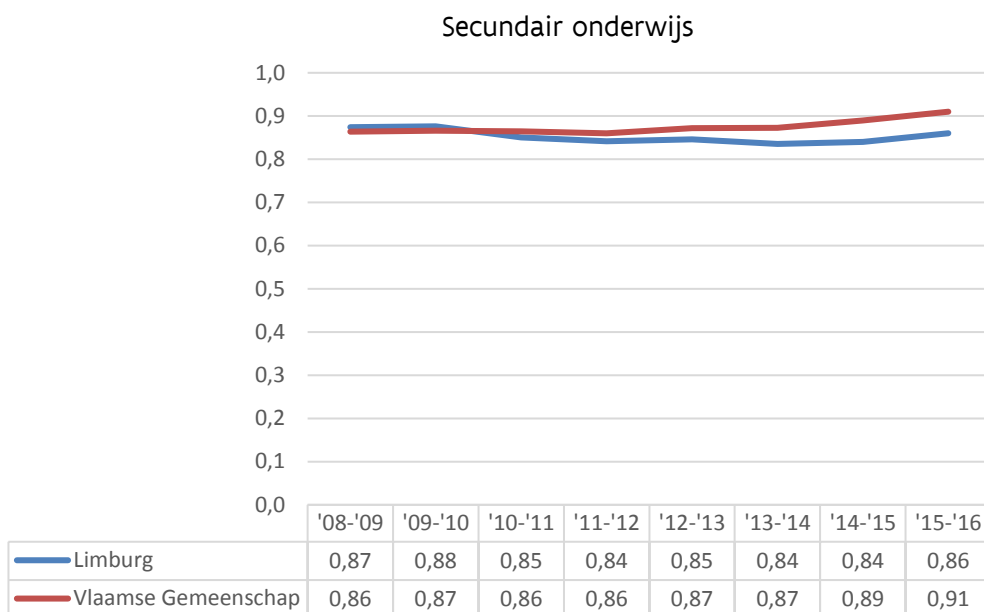
De OKI is bijgevolg een cijfer tussen 0 (lage kansarmoede) en 4 (hoge kansarmoede). Het aantal kenmerken waaraan de individuele leerlingen voldoen kan voor alle leerlingen worden opgeteld en vervolgens gedeeld door het aantal leerlingen om de OKI van de populatie te verkrijgen. Ook deze OKI ligt tussen 0 en 4.

Streefwaarde: geen.

Bron: O&V.

Grafiek: onderwijskansarmoede-indicator in het lager en secundair onderwijs (inclusief deeltijds beroepssecundair onderwijs), naar woonplaats, 2008-2009 – 2015-2016

Bespreking

De figuren geven een vergelijkbaar beeld voor het lager en het secundair onderwijs (inclusief deeltijds beroepssecundair onderwijs). Limburgse leerlingen doen het in vergelijking met Vlaamse leerlingen iets beter (lagere waarden), zowel in het lager als het secundair. In vergelijking met 5 jaar geleden is echter in Limburg een stabilisatie vast te stellen. De Vlaamse waarden nemen in dezelfde periode licht toe. In het schooljaar 2015-2016 bedraagt de OKI in het lager onderwijs 0,74 in Limburg en 0,88 in de Vlaamse Gemeenschap. In het secundair bedraagt de OKI respectievelijk 0,86 en 0,91. De kansarmoede is dus groter in het secundair dan in het lager onderwijs.

O1.3 Aandeel kinderen in huishouden met zeer lage werkintensiteit.

Definitie: aandeel personen van 0 tot en met 17 jaar dat leeft in een huishouden waarvan de werkintensiteit lager of gelijk is aan 0,2. De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) registreert de socio-economische positie van de gehele Belgische bevolking. Op huishoudniveau kan worden gekeken hoeveel volwassenen in het gezin aan het werk zijn en in welk arbeidsregime. Op basis daarvan wordt een werkintensiteit van het gezin berekend. Deze werkintensiteit varieert tussen 0 (geen enkel volwassen lid van het gezin werkt) tot 1 (alle volwassen leden van het gezin werken voltijds). De gezinnen met een werkintensiteit lager dan 0,2 worden beschouwd als gezinnen met een zeer lage werkintensiteit.

Streefwaarde: dalen tot het niveau van het Vlaamse Gewest.

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid.

Tabel: aandeel kinderen van 0 tot en met 17 jaar dat leeft in een huishouden met zeer lage werkintensiteit (in %), Limburg, Streektafels Limburg en Vlaams Gewest, begin van het jaar, 2009-2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2009-2015 in ppt.
Totaal Limburg	12,6	14,1	14,0	13,5	13,8	14,3	14,4	+ 1,8
- Maasland	20,9	23,7	24,2	23,1	23,5	24,0	24,5	+ 3,6
- Midden-Limburg	11,0	12,9	12,5	11,9	12,5	13,0	13,2	+ 2,2
- Noord-Limburg	14,7	15,5	15,7	15,4	15,6	16,1	16,0	+ 1,3
- West-Limburg	9,5	11,0	11,0	10,7	10,9	11,1	11,0	+ 1,5
- Zuid-Limburg	10,0	11,0	10,6	10,3	10,5	10,9	11,1	+ 1,1
Vlaams Gewest	8,9	9,9	10,2	10,0	10,1	10,5	10,6	+ 1,7

Bespreking

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) registreert de socio-economische positie van de gehele Belgische bevolking. Personen worden beschouwd als werkend, werkzoekend of niet-beroepsactief of komen in een restcategorie ('andere') terecht. Op huishoudniveau kan worden gekeken hoeveel volwassenen in het gezin aan het werk zijn en in welk arbeidsregime. Op basis daarvan wordt een werkintensiteit van het gezin berekend. Hierbij dient opgemerkt te worden dat een aantal groepen die klassiek als werkend worden beschouwd, bij de KSZ niet als zodanig geregistreerd zijn omdat zij geen band hebben met de Belgische sociale zekerheid. Het gaat onder meer om uitgaande grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid en internationale ambtenaren en diplomaten. In bepaalde regio's (zoals de grensgebieden of de rand rond Brussel) moet daarmee bij de interpretatie van de gegevens rekening gehouden worden.

Het aandeel kinderen dat leeft in een huishouden met zeer lage werkintensiteit ligt in Limburg (14%) duidelijk hoger dan in het gehele Vlaamse Gewest (11%). Tussen 2009 en 2015 is het aandeel kinderen in Limburg in een gezin met zeer lage werkintensiteit net als in het totale Vlaamse Gewest gestegen met ongeveer 2 procentpunten.

Opgedeeld naar regio ligt het aandeel kinderen in een gezin met zeer lage werkintensiteit veruit het hoogst in Maasland (25%). West- en Zuid-Limburg scoren het laagst (11%). In alle Limburgse regio's is het aandeel kinderen in een gezin met zeer lage werkintensiteit tussen 2009 en 2015 gestegen. Die stijging was het grootst in Maasland.

Opgedeeld naar regio ligt het aandeel van de totale bevolking met een verhoogde tegemoetkoming het hoogst in Maasland, Midden-Limburg en Zuid-Limburg (telkens iets meer dan 15%). Noord-Limburg scoort het laagst (12,4%). In Maasland en Midden-Limburg is dat aandeel tussen 2007 en 2016 het meest gestegen.

Bij de kinderen en jongeren ligt het aandeel met een verhoogde tegemoetkoming het hoogst in Midden-Limburg (14,9%) en het laagst in Noord-Limburg (10,1%). Ook in deze leeftijdsgroep is het aandeel tussen 2007 en 2016 het meest gestegen in Maasland en Midden-Limburg.

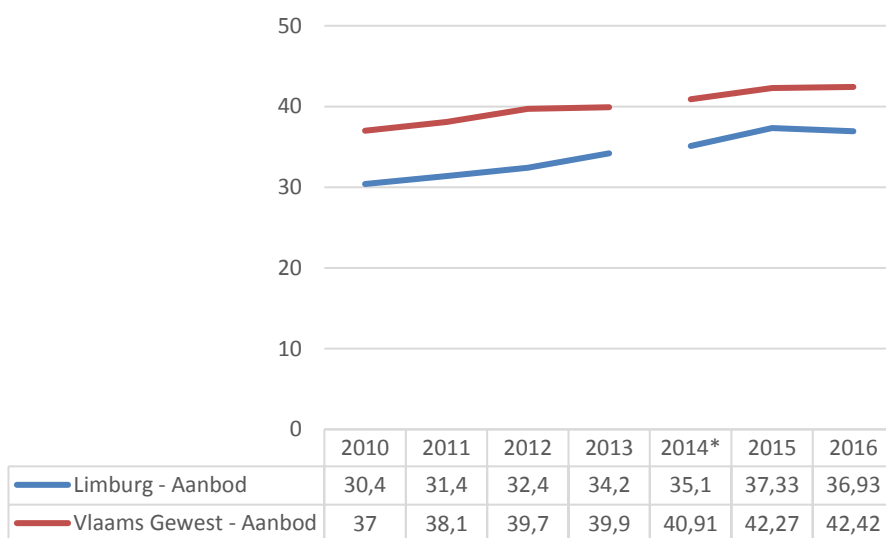
O2.1 Aanbod kinderopvang per 100 kinderen van 0-3 jaar

Definitie: de voorschoolse kinderopvang is de opvang van baby's en peuters van 0 tot 3 jaar. Het aanbod is het totaal aantal kinderopvangplaatsen van alle door Kind & Gezin erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en van alle opvangvoorzieningen met een attest van toezicht. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen private en openbare voorzieningen.

Streefwaarde: 50 plaatsen per 100 kinderen tussen 0 en 3 jaar (Pact 2020).

Bron: Kind & Gezin.

Grafiek: Aanbod van opvang voor baby's en peuters per 100 kinderen van 0 t.e.m. 2 jaar, provincie Limburg en Vlaams Gewest, van 2010 tot 2016

* vanaf april 2014 gegevens op basis van het nieuwe decreet kinderopvang.

Bespreking

Om een toereikend aanbod aan kinderopvang te realiseren, willen de Vlaamse Regering, de sociale partners en het georganiseerde middenveld tegen 2020 dat het aantal plaatsen in de opvang voor baby's en peuters toeneemt tot de helft van het totaal aantal kinderen. Het streefcijfer is dus 50 plaatsen per 100 kinderen. Het relatieve aanbod van de kinderopvang voor baby's en peuters ligt in Limburg (36,9) lager dan in het Vlaamse Gewest (42,4). Het aanbod per 100 kinderen neemt in Limburg in 2016 af, maar is in vergelijking met 2010 met 6.5 procentpunten toegenomen. Deze stijging zorgt ervoor dat de achterstand met het Vlaamse Gewest een beetje kleiner werd, van 6,6 procentpunt lager in 2010 tot 5.5 procentpunt in 2016.

O2.2 Aantal gerechtigden mantel- en thuiszorg per 1.000 65-plussers

Definitie: zwaar zorgbehoevenden die in de thuissituatie verzorgd worden en bewoners van een woonzorgcentrum, een rust- en verzorgingstehuis of een psychiatrisch verzorgingstehuis kunnen aanspraak maken op de zorgverzekering. Voor SALK tellen we alleen het aantal rechthebbende van 65 jaar of ouder die nog thuis wonen en beroep doen op de mantelzorg en/of thuiszorg.

Streefwaarde: geen.

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid en ADS.

Grafiek: het aantal gerechtigde zorgverzekering voor mantel- & thuiszorg per 1000 65-plussers, provincie Limburg en Vlaams Gewest, 2005 tot 2015

Bespreking

Elke Vlaming is verplicht zich vanaf 26 jaar aan te sluiten bij de Vlaamse Zorgverzekering. Wie zwaar zorgbehoevend is, ontvangt een forfaitaire tegemoetkoming voor niet-medische zorgkosten, de zogenaamde tenlasteneming. Hier wordt enkel gekeken naar de tenlastenemingen voor mantel- en thuiszorg, bedoeld voor de thuiswonende zorgbehoevenden. Degenen die in een residentiële zorgvoorziening wonen, worden met deze indicator niet gevat.

Het aandeel zwaar zorgbehoevende 65-plussers dat eind 2015 een uitkering van de Vlaamse Zorgverzekering krijgt omwille van mantel- en thuiszorg, ligt in Limburg (163,7) heel wat hoger dan in het Vlaamse Gewest (98,2). Dit is niet nieuw, ook in 2005 was het aandeel in Limburg hoger dan in het Vlaams Gewest. Sinds 2005 is het verschil tussen Limburg en het Vlaams Gewest alleen maar toegenomen.

O2.3 Aandeel sociale huurwoningen

Definitie: sociale huurwoningen VMSW zijn de woningen in beheer van erkende sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM) die conform de regels van het sociale huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens) verhuurd worden..

Streefwaarde: norm: +43.000 t.o.v. 2009 voor het Vlaamse Gewest (Pact 2020, hierbij inclusief woningen sociale verhuurkantoren).

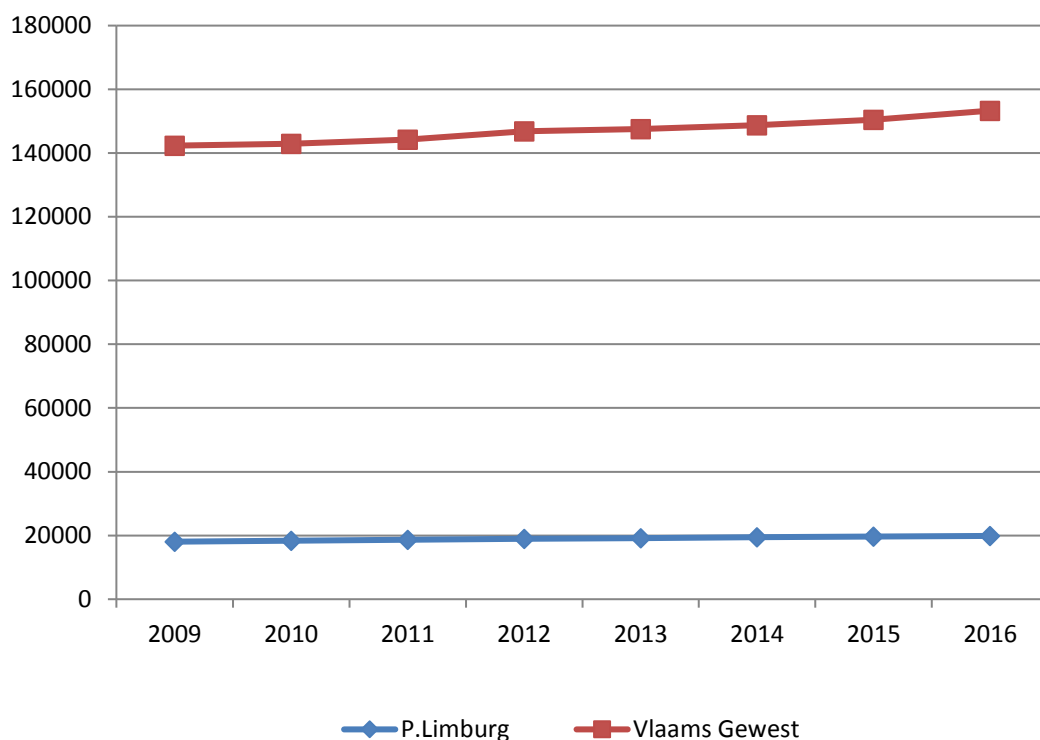
Bron: VMSW.

Tabel: aantal woningen verhuurd door de SHM* in Limburg en het Vlaamse Gewest, 2009–2016 (toestand 31/12), per streektabel.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Toename van 31/12/2009 tot 31/12/2016	Groei %
Maasland	3.564	3.551	3.514	3.532	3.574	3.657	3.672	3 706	142	3,98
Midden-Limburg	5.984	6.041	6.162	6.264	6.325	6.386	6.421	6 447	463	7,74
Noord-Limburg	1.942	2.082	2.105	2.232	2.286	2.302	2.356	2 420	478	24,61
West-Limburg	3.238	3.261	3.386	3.408	3.436	3.488	3.530	3 561	323	9,98
Zuid-Limburg	3.324	3.462	3.449	3.510	3.540	3.578	3.643	3 720	396	11,91
Provincie Limburg	18.052	18.397	18.616	18.946	19.161	19.411	19.622	19 854	1 802	9,98
Vlaams Gewest	142.338	142.891	144.184	146.874	147.549	148.704	150.470	153 312	10 974	7,71

* Sociale huurwoningen zijn de woningen in beheer van erkende sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM) die conform de regels van het sociale huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens) verhuurd worden. Inbegrepen zijn leegstaande woningen.

Grafiek: aantal sociale woningen, in Limburg en het Vlaamse Gewest, 2009–2016 (toestand 31/12)

Bespreking

Het aantal huurwoningen van de VMSW neemt toe, van 142.338 in 2009 tot 153.312 eind 2016, hetzij een toename van 10.974 woningen. Volgens het Pact 2020 zouden er 43.000 huurwoningen moeten bijkomen ten opzichte van het aanbod in 2009. In het Pact worden de woningen verhuurd door de sociale verhuurkantoren meegerekend tot het sociaal huurpatrimonium. Dit waren er 9.143 eind 2016 (waarvan 1.581 in Limburg). Het Regeerakkoord geeft verder uitvoering aan het decreet Grond- en Pandenbeleid waarbij het vooropgestelde groeipad wordt verlengd tot 2025.

16,4% van de toename aan woningen VMSW in de periode 2009–2016 werd in de provincie Limburg gerealiseerd. Eind 2016 bezit de provincie een aandeel van 13% in het totaal aantal sociale woningen SHM in het Vlaamse Gewest, wat iets hoger is dan het aandeel private huishoudens in Vlaanderen. Eind 2009 was het aandeel private huishoudens van de provincie Limburg in het Vlaamse Gewest 12,78%; begin 2016 is dit 12,91%.

In de periode 2009-2016 stijgt het aantal sociale woningen met 10% (in het Vlaams Gewest met 7,7%). Dit brengt het aandeel van de sociale woningen in het totale woningbestand in Limburg op 5,1% eind 2016. Dit is iets hoger dan in het Vlaamse Gewest. Er dient ook rekening gehouden te worden met het feit dat er meer woningen bijkomen in Limburg: het aandeel van Limburg in het woningenbestand in het Vlaams Gewest nam toe (van 12,2% in 2009 naar 12,4% eind 2016).

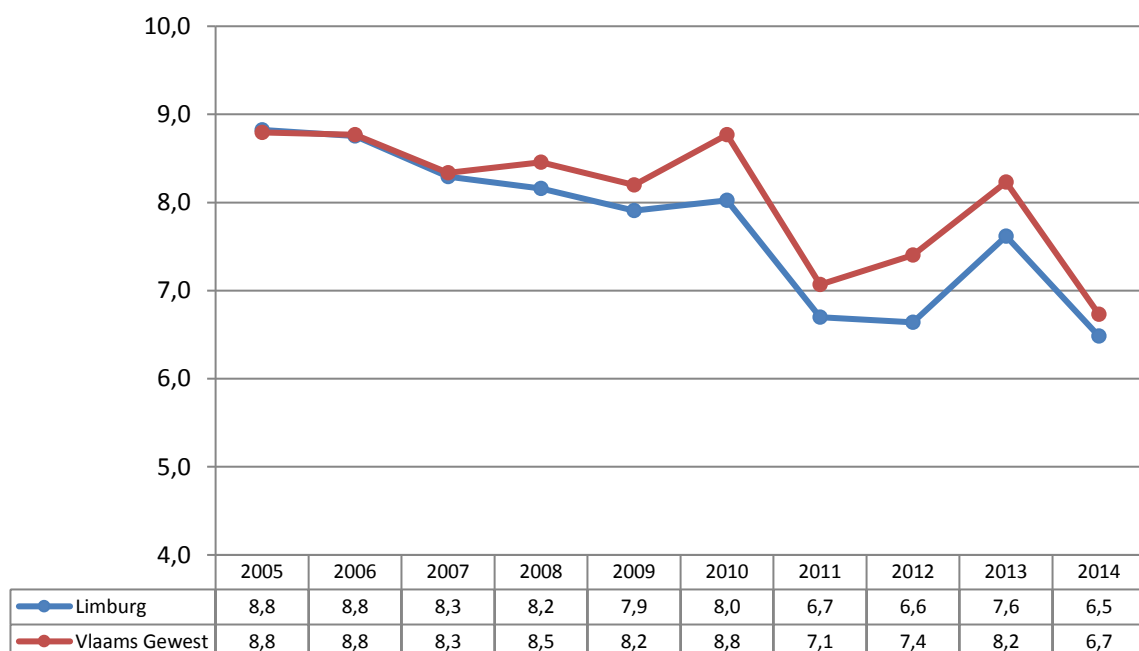
03.1 Energiegebruik van huishoudens voor verwarming

Definitie: het energiegebruik van huishoudens wordt berekend aan de hand van een software tool die een geografische spreiding van het brandstofverbruik in Vlaanderen per gemeente mogelijk maakt. Het uitgangspunt hierbij is de energiebalans voor Vlaanderen. Verder worden er kadastrale gegevens gebruikt over het aantal gebouwen en het aantal wooneenheden. Een derde gegevensbron bestaat uit de resultaten van de socio-economische enquête van 2001. Die bevatten de verdeling van de huishoudens over de woningtypes, per type opgedeeld naar de verschillende brandstoffen gebruikt als hoofdverwarming.

Streefwaarde: dalen.

Bron: VMM.

Grafiek: energiegebruik van huishoudens voor verwarming, in MWh per inwoner, 2005-2014

Bespreking

Huishoudens gebruiken vooral energie om gebouwen te verwarmen. Hierdoor is hun energiegebruik sterk afhankelijk van het buitenklimaat. Koude winters, zoals 2010, geven aanleiding tot een hoger energieverbruik. In 2014 was er een daling van het energieverbruik van

de huishoudens vooral omwille van het warmere weer in 2014 tegenover 2013. De verwarmingsbehoefte, uitgedrukt in graaddagen, lag in 2014 33% lager dan in 2013.

Hoewel het energiegebruik van huishoudens voor verwarming vooral afhankelijk is van het buitenklimaat, treedt stilaan een verbeterde energie-efficiëntie op. De overheid stimuleert al jaren een verbetering van de energie-efficiëntie, zowel via normering (energieprestatiepeil), via financiële stimuli voor betere isolatie en meer efficiënte verwarmingssystemen als via sensibilisering.

Naast het buitenklimaat spelen ook de toename van het aantal huishoudens en dus het aantal wooneenheden, evenals het type bebouwing (open, halfopen of gesloten bebouwing) een rol. Het energiegebruik van huishoudens voor verwarming ligt in Limburg iets lager.

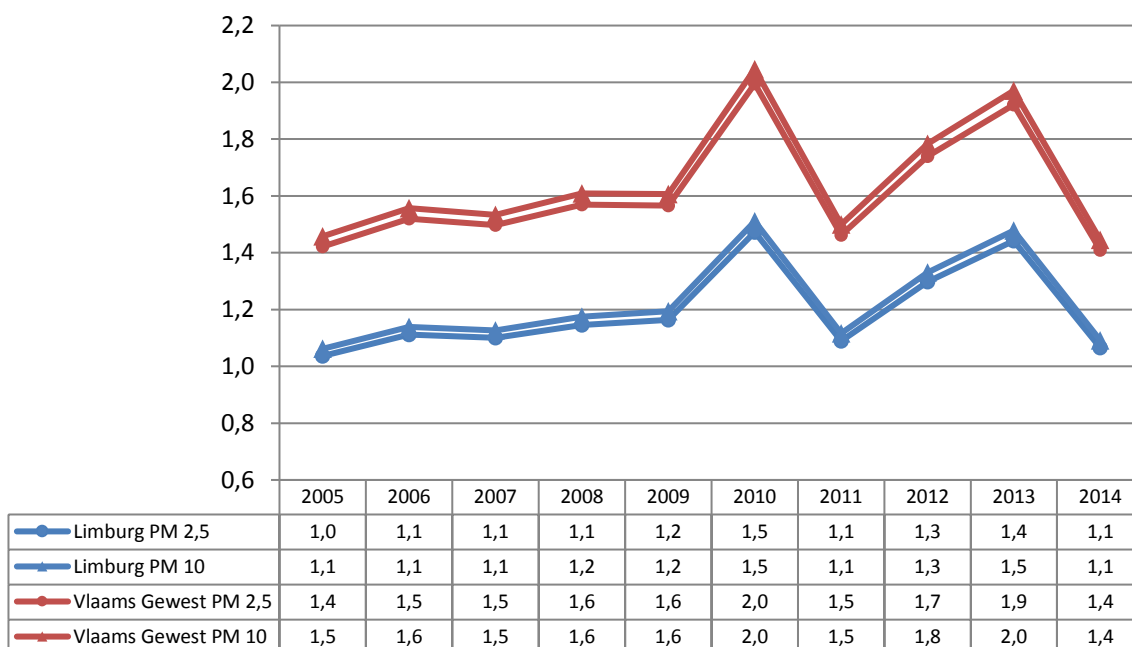
O3.2 Fijnstofemissies (PM_{2,5} en PM₁₀) door het energieverbruik voor verwarming van huishoudens

Definitie: fijnstof is een mengsel van deeltjes van uiteenlopende samenstelling en afmeting in de lucht. De deeltjes worden ingedeeld in fracties op basis van hun grootte. PM₁₀ en PM_{2,5} zijn de fracties van de deeltjes met een aerodynamische diameter kleiner dan respectievelijk 10 en 2,5 µm. Deze fracties worden gezien als enkele van de belangrijkste luchtverontreinigende stoffen die leiden tot nadelige gezondheidseffecten.

Streefwaarde: dalen.

Bron: VMM.

Grafiek: fijnstofemissies (PM_{2,5} en PM₁₀) door het energieverbruik voor verwarming van huishoudens, in kg per inwoner, 2005-2014

Bespreking

Het huishoudelijk energieverbruik in Vlaanderen is sterk klimaatgebonden. Koude winters, zoals 2010, geven aanleiding tot een hoger energieverbruik wat op zijn beurt aanleiding geeft tot hogere emissies van onder meer fijnstof.

De schommelingen in de emissies worden bovendien verklaard door een verschuiving in de brandstofmix. De toename van de fijnstofuitstoot door de verwarming van huishoudens heeft te maken met het steeds toenemend gebruik van hout.

Aangezien het energiegebruik van huishoudens voor verwarming in Limburg iets lager ligt dan in het Vlaamse Gewest, liggen ook de emissies van fijnstof er lager.

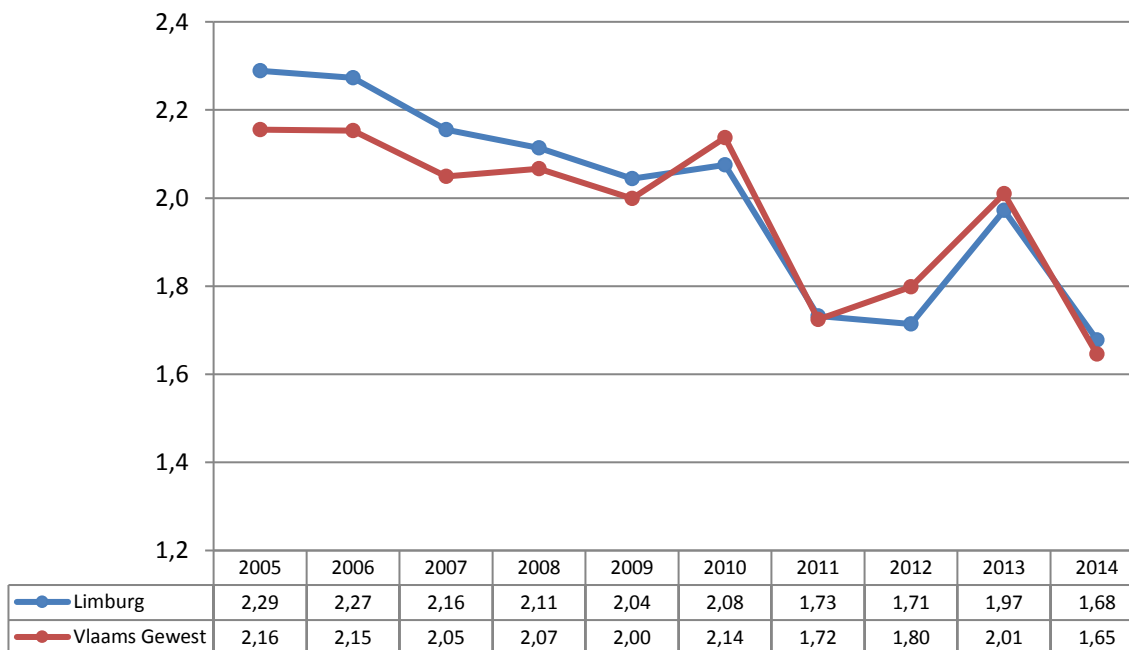
O3.3 CO₂-emissies door gebouwenverwarming bij huishoudens

Definitie: de CO₂-emissies hangen zeer sterk samen met het energiegebruik en worden op basis daarvan berekend. Het energiegebruik zelf wordt berekend aan de hand van een softwaretool die een geografische spreiding van het brandstofverbruik in Vlaanderen per gemeente mogelijk maakt. Het uitgangspunt hierbij is de energiebalans voor Vlaanderen. Verder worden er kadastrale gegevens gebruikt over het aantal gebouwen en het aantal wooneenheden. Een derde gegevensbron bestaat uit de resultaten van de socio-economische enquête van 2001. Die bevatten de verdeling van de huishoudens over de woningtypes, per type opgedeeld naar de verschillende brandstoffen gebruikt als hoofdverwarming.

Streefwaarde: dalen.

Bron: VMM.

Grafiek: CO₂-emissies door gebouwenverwarming bij huishoudens, in ton per inwoner, 2005-2014

Bespreking

Het huishoudelijk energieverbruik in Vlaanderen is sterk klimaatgebonden. Koude winters, zoals 2010, geven aanleiding tot een hoger energieverbruik wat op zijn beurt aanleiding geeft tot hogere emissies van onder meer CO₂.

De schommelingen in de emissies worden verder verklaard door een verschuiving in de brandstofsoort. Een hoger aandeel aardgas, ten nadele van steenkool en stookolie, heeft een gunstig effect op de emissies.

Hoewel het energiegebruik van huishoudens voor verwarming, en de daaraan gekoppelde CO₂-uitstoot vooral afhankelijk is van het buitenklimaat, heeft ook hier een verbeterde energie-efficiëntie zijn effect. Dit blijkt uit het feit dat de huishoudens in 2013 ongeveer evenveel CO₂ uitstoten als in 2009 terwijl de verwarmingsbehoefte in 2013 18% hoger lag.

O3.4 Groene stroom – geïnstalleerd vermogen per technologie

Definitie: groene stroom is elektriciteit geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen zoals waterkracht, zonne-energie, windenergie, biomassa, aardwarmte, golfenergie en getijdenenergie.

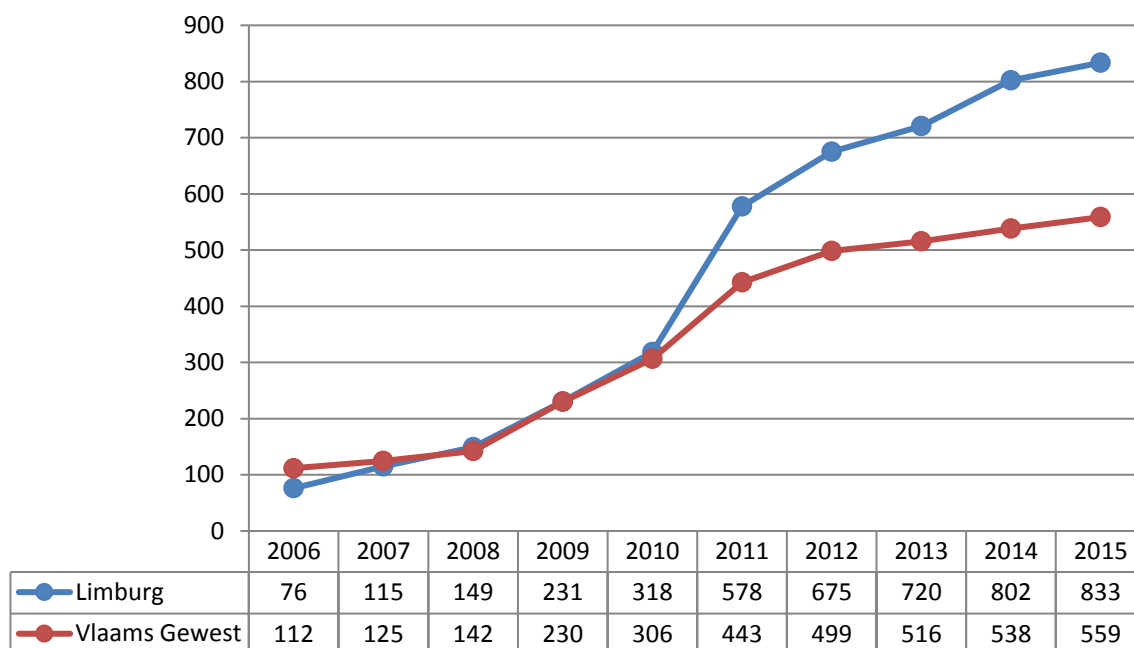
Streefwaarde: stijgen

Bron: VREG.

Tabel: groene stroom - geïnstalleerd vermogen per technologie dat in aanmerking komt voor groenestroomcertificaten, 2006-2015

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Limburg										
Biogas (kW)	6.257	6.607	14.462	14.462	15.712	15.712	21.606	22.701	26.517	26.517
Biomassa (kW)	31.100	58.800	61.800	61.800	61.800	72.324	69.336	69.336	69.336	69.336
Waterkracht (kW)	160	160	160	160	160	160	160	160	168	168
Windenergie (kW)	24.000	24.000	24.000	28.000	32.000	49.502	49.502	69.152	128.727	153.127
Zonne-energie (kW)	466	4.831	22.701	87.830	157.024	350.109	432.969	453.293	461.823	467.812
Totaal (kW)	61.983	94.399	123.123	192.249	266.696	487.807	573.573	614.643	686.572	716.961
Totaal (kW/1000 inwoners)	76	115	149	231	318	578	675	720	802	833
Vlaams Gewest										
Biogas (kW)	46.729	57.463	70.483	87.837	100.882	110.553	127.748	134.640	144.562	146.151
Biomassa (kW)	499.171	533.354	543.412	563.934	651.954	662.508	665.128	557.535	554.735	554.735
Waterkracht (kW)	963	968	972	972	980	994	995	1.114	770	770
Windenergie (kW)	128.944	149.244	173.267	231.767	264.924	345.740	370.138	462.052	576.982	693.582
Zonne-energie (kW)	3.627	22.069	89.100	541.940	895.995	1.671.720	2.001.860	2.135.136	2.173.077	2.204.440
Totaal (kW)	679.432	763.095	877.230	1.426.446	1.914.733	2.791.516	3.165.870	3.290.479	3.450.125	3.599.677
Totaal (kW/1000 inwoners)	112	125	142	230	306	443	499	516	538	559

Grafiek: groene stroom - geïnstalleerd vermogen per technologie dat in aanmerking komt voor groenestroomcertificaten, op 31/12/20XX, in kW per 1000 inwoners

Bespreking

In het Vlaamse Gewest bedraagt het totale geïnstalleerde vermogen (dat in aanmerking komt voor groenestroomcertificaten) 3.599.677 kW of 559 kW per 1.000 inwoners, een toename met 4% ten opzichte van 2014. Ten opzichte van 2006 is het geïnstalleerde vermogen vervijfvoudigd.

In Limburg neemt het geïnstalleerd vermogen toe tot 833 kW per 1.000 inwoners, 4% meer dan in 2014. Ten opzichte van 2006 is de productiecapaciteit hier verelfvoudigd.

De installatie van nieuwe zonnepanelen en windturbines doet het aandeel geïnstalleerd vermogen op basis van zonne-, wind-, en waterenergie in het Vlaamse Gewest oplopen van 20% in 2006 tot 81% in 2015. Vooral de toename in de productiecapaciteit van zonne-energie valt op (+307% sinds 2009).

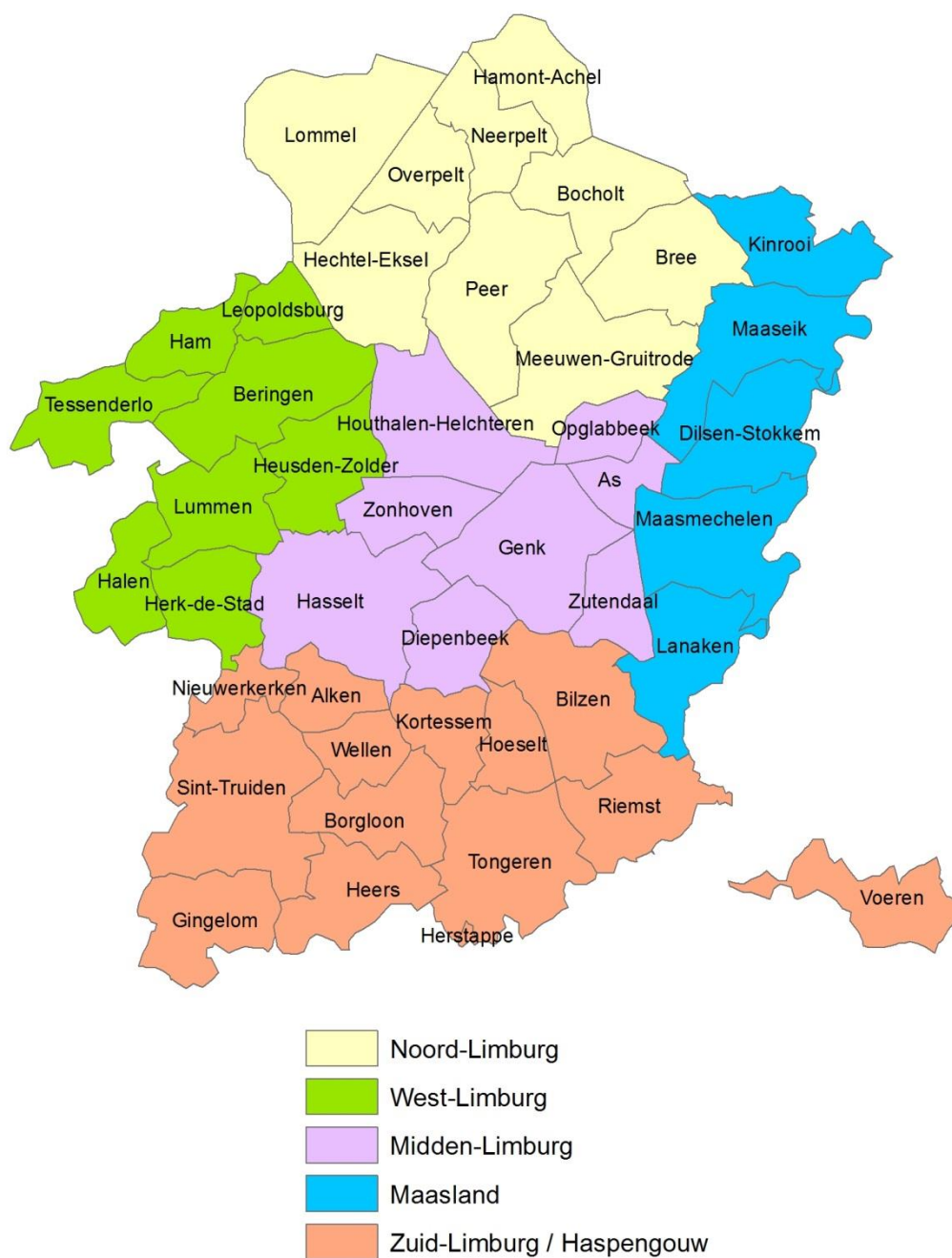
In Limburg hebben zon, wind en water een aandeel van 87% in het geïnstalleerde vermogen, en de productiecapaciteit op basis van zonne-energie neemt er nog sterker toe dan in het Vlaamse Gewest: +433% sinds 2009.

Zowel in het Vlaamse Gewest als in Limburg neemt het totaal geïnstalleerd vermogen sterk toe, in Limburg is de toename van de productiecapaciteit nog meer uitgesproken.

Overzichtstabel				
	Indicator	Recentste data	T.o.v. Vlaams Gewest bij laatste meting Groen = beter Rood = slechter Grijs = parallel	Evolutie in Limburg voorbij 5 jaar Groen = beter Rood = slechter Grijs = wisselend
D1.1	Bbp per inwoner, in euro (reëel en nominaal)	2015		
D1.2	Beschikbaar inkomen per inwoner	2014		
D1.3	Groei arbeidsproductiviteit (reëel en nominaal)	2015		
D1.4	Globale conjunctuurcurve	2017		
D2.1	Netto-aangroei aantal jobs naar hoofdsector	2015		
D2.1bis	Netto-aangroei aantal jobs in de logistieke sector (goederen)	2015		
D2.2	Jobratio	2015		
D2.3	Werkzaamheidsgraad (20-64j)	2015		
D2.4	Werkloosheidsgraad (18-64j)	Oktober 2017		
D2.5	Aantal niet-werkende werkzoekenden naar aantal kenmerken	Oktober 2017		
D2.5.1	Niet-werkende werkzoekenden			
D2.5.2	Niet-werkende werkzoekenden naar geslacht			
D2.5.3	Niet-werkende werkzoekenden naar leeftijd			
D2.5.4	Niet-werkende werkzoekenden naar studieniveau			
D2.5.5	Niet-werkende werkzoekenden naar werkloosheidsduur		Behalve ≥2 jaar werkzoekend	
D2.5.6	Niet-werkende werkzoekenden naar origine			
D2.5.7	Niet-werkende werkzoekenden naar arbeidshandicap			
D2.6	Aantal jobloze schoolverlaters	2016		
D2.7	Spanningsratio: NWWZ/openstaande vacatures	Oktober 2017		
D3.1	Schoolse vertraging	2016-2017		
D3.2	Ongekwalficeerde uitstroom (vroegtijdige schoolverlaters)	2016		
D3.3	Participatie aan het hoger onderwijs	2015-2016		
D3.4	Aandeel jongeren (30-34 jaar) dat hoger onderwijs genoten heeft	2016		
D4.1	Aandeel werkenden in hoogtechnologische industrie en diensten	2016		

D4.2	Aandeel O&O-personeel en groei	2013		
D4.3	Aantal starters in hoogtechnologische sectoren	2016		
D5.1	Exportratio goederen en diensten	2013		
D6.1	Aantal starters en oprichtingsratio	2016		
D6.2	Nettogroeiratio en turbulentie	2016		
D6.3	Overlevingsgraad op 5 jaar	2015		
D6.4	Aantal en aandeel zelfstandigen t.o.v. beroepsbevolking	2016		
D6.5	Aandeel bezoldigde arbeidsplaatsen in de FRIS- sectoren	2015		
D6.6	Investeringsratio	2014		
D6.7	Btw op omzet	2013		
D6.8	Nettorendabiliteit	2013		
D7.1	Aanbod aan bedrijventerreinen	2017		
D7.2	Aanbod regionaal vervoer	2016		
O1.1	Kansarmoede-index Kind & Gezin	2016		
O1.2	Onderwijsarmoede-indicator (OKI)	2015-2016		
O1.3	Aandeel kinderen in huishouden met zeer lage werkintensiteit	2016		
O2.1	Aanbod kinderopvang per 100 kinderen 0-3 jaar	2016		
O2.2	Aantal gerechtigden mantel- en thuiszorg per 1.000 65-plussers	2015		
O2.3	Aandeel sociale huurwoningen	2016		
O3.1	Energiegebruik van huishoudens voor verwarming	2014		
O3.2	Fijnstofemissies (PM _{2,5} PM ₁₀) door energieverbruik voor verwarming van huishoudens	2014		
O3.3	CO ₂ -emissies door gebouwenverwarming bij huishoudens	2014		
O3.4	Groene stroom - geïnstalleerd vermogen per technologie	2015		

Bijlage: streektafels Limburg

Studiedienst Vlaamse Regering

Departement Kanselarij en Bestuur
Boudewijnlaan 30 – bus 23
1000 Brussel
Tel. 02 553 52 07
Fax 02 553 58 08
svr@kb.vlaanderen.be

Samenstelling

Coördinatie: Dirk Moons

Redactie

Luk Bral
Pieter De Maesschalck
Dirk Festraets
Michaël Goethals
Dirk Moons
Jo Noppe
Dirk Smets
Greta Sienap
Myriam Vanweddingen
Thierry Vergeynst

Verantwoordelijke uitgever

Martin Ruebens
Secretaris-generaal

Depotnummer

D/2017/3241/329